

A. Ruuvet

Rahaliste vahendite, arvelduste ja krediidi-operatsioonide arvestus

Tallinn 1970

30898
1

1.—

B4446

A-30898

TALLINNA POLÜTEHNILINE INSTITUUT

Statistika ja raamatupidamise kateeder

A. Ruuvet

RAHALISTE VAHENDITE, ARVELDUSTE JA KREDIIDIOPERATSIOONIDE ARVESTUS

N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu (Tehnika)
6
B4446

Tallinn
1970

ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
Кафедра статистики и бухгалтерского учета

А. Р у у в е т

УЧЕТ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ, РАСЧЕТОВ И КРЕДИТНЫХ ОПЕРАЦИЙ

На эстонском языке

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Vastutav toimetaja E. Suislepp

Trükkida antud 27. V 1970. Paber 60x84/16.
Trükipg. 7,5. Tingpg. 6,98. Tiraaž 500. MB-05369
TPI rotaprint, Tallinn, Koskla 2/9. Tell.257

Hind 21 kop.

SAATEKS

TPI Majandusteaduskonna raamatupidamisharu õppeaine "tööstusraamatupidamine" jaguneb järgmisteks osadeks:

1. tööstusraamatupidamise üldkursus;
2. kapitaalmahutuste arvestus tööstusettevõttes;
3. raamatupidamise žurnaalorderisüsteemi praktikum.

Käesolevas õppevahendis käsitletakse tööstusraamatupidamise I osa üht teemat - "Rahaliste vahendite, arvelduste ja krediidioperatsioonide arvestus".

Õppevahendi koostamisel on arvesse võetud üliõpilaste varem omandatud teadmisi raamatupidamise üldteooriast. Seega eeldatakse, et üliõpilased on tuttavad materjalide soetamise, tootmisprotsessi ja toodangu realiseerimise arvestuse üldpõhimõtete ja kasutatavate kontodega. Samuti eeldatakse, et üliõpilased on raamatupidamise üldteooria käsitlemisel saanud ettekujutuse raamatupidamise žurnaalorderisüsteemi põhiprintsiipidest.

Õppevahend on mõeldud kasutamiseks raamatupidamisharu päevaste ja õhtuste osakondade ning kaugõppe-üliõpilastele.

I. ARVELDUSOPERATSIOONIDE ARVESTUSE ÜLDNÕUDED NING OTSTARVE

NSV Liidu raharingluse plaanipärane iseloom eeldab, et ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste rahalisi vahendeid säilitatakse ühtses, üldriiklikus keskuses. See ülesanne on asetatud NSV Liidu Riigipangale, kes on seega rahvamajanduse kassaliseks teenindajaks, teostab ettevõtete, organisatsioonide ja asutuste arveldusoperatsioone ning krediteerib neid.

Rahaliste vahendite säilitamisel, arveldusoperatsioonide teostamisel ja krediteerimisel lähtutakse alljärgnevast.

1. Kõik riiklikud, majanduslikud ja kooperatiivsed organisatsioonid on kohustatud oma rahalisi vahendeid säilitama Riigipanga vastava asukoha osakonnas. Seal, kus Riigipanga osakondi ei ole, säilitatakse raha hoiukassades.

2. Rahaliste vahendite arvestamiseks avab Riigipanga osakond igale ettevõttele, organisatsioonile ja asutusele arveldus- või jooksva konto.

3. Ettevõtete ja organisatsioonide vahelised arveldused toimuvad üldiselt Riigipanga kaudu, nn. sularahata arvelduste teel. Selle käigus kannab pank arvelduskonto valdaja ülesandel vastava summa üle teise ettevõtte või organisatsiooni arvelduskontosse, kasutamata seejuures sularaha.

4. Sularaha antakse ettevõtetele, organisatsioonidele ja asutustele välja ainult palkade, stipendiumide jt. tasude väljamaksmiseks kui ka vähemate majandusliku iseloomuga kulutuste tegemiseks vastavate fondide või limiitide piirides.

5. Keelatud on ühel ettevõttel krediteerida teist, lubatud on ainult pangakrediit.

Rahaliste vahendite säilitamine tsentraliseeritult Riigipangas võimaldab vabu rahasummasid kaasa tõmmata majanduslikku ringlusse, s.o. krediteerida niisuguseid ettevõtteid ja

organisatsioone, kellel on tekkinud põhjendatud vajadused käibevahendite ajutiseks suurendamiseks. Sularahata arvelduste abil vähendatakse ringluses olevat sularaha hulka ja kindlustatakse sellega NSV Liidu rahandussüsteemi. Kuna ettevõtetevahelised arveldused ja nende krediteerimine on koondatud ühte keskusse, tagatakse ettevõtete tegevuse kontrollimine rubla abil. Seoses sellega on Riigipanga ülesandeks jälgida süstemaatiliselt ettevõtete ja organisatsioonide tootmis-, kaubakäibe-, kasumi- ja omahinnaplaani täitmist, palgafondi kasutamist, oma- ja laenatud käibevahendite kasutamist ning maksedistsipliini, s.o. ettevõtete maksete suurust ja õigeaegsust. Kui kontrollimisel avastatakse ettevõtte majanduslikus ja finantstegevuses puudusi, on Riigipanga ülesandeks nõuda olukorra parandamist.

Peale NSV Liidu Riigipanga on veel NSV Liidu Ehituspank. Siia kui eripanka on koondatud kapitaalmahutuste finantseerimine. Ehituspangast tasutakse vastavalt kapitaalmahutuste plaanile hankijate arved muretsetud materjalide ja seadmete, samuti töövõtjate arved tehtud tööde eest. Kui kapitaalehitustöid tehakse majanduslikul teel, siis annab Ehituspank ettevõttele ka sularaha tööliste ja teenistujate töötasude maksmiseks.

Raamatupidamise ülesanded rahaliste vahendite ja arveldus- ning krediidioperatsioonide arvestamisel on järgmised:

1) kontrollida ettevõtte kassas oleva sularaha hoidmist ja kulutamist;

2) kontrollida arveldus- ja maksedistsipliinist kinnipidamist;

3) kontrollida arveldus- jt. kontode operatsioonide õigsust;

4) tagada arvelduste õigeaegne kajastamine arvestusregistrites;

5) sisse nõuda debitoorne võlgnevus õigeaegselt ja vähendada kreditoorset võlgnevust.

II. ARVELDUS- JA JOOKSVAD KONTOD RIIGIPANGAS

K o n t o d e l i i g i t a m i n e j a o t s t a r v e

Kõik riiklikud, kooperatiivsed ja ühiskondlikud organisatsioonid, ettevõtted ning asutused on kohustatud hoidma oma rahalisi vahendeid Riigipangas, mõnedel erandjuhtumitel ka hoiukassades. Rahaliste vahendite hoidmiseks ja operatsioonide teostamiseks avatakse Riigipangas, s.o. vastavas kontoris või osakonnas mitmesuguste nimetuste ja ülesannetega kontosid. Näiteks tuntakse arveldus-, jooksvaid, laenu-, erilaenu- jt. kontosid.

Nimetatud kontosid võib jaotada kahte rühma.

1. Kontodeks, kus hoitakse ettevõttele eraldatud ja kinnistatud vahendeid kui ka kooperatiivse ja ühiskondliku organisatsiooni omavahendeid. Sellesse rühma kuuluvad arveldus-, jooksvad ja mitmesugused erikontod.

2. Laenu- ja erilaenukontodeks, kus arvestatakse ettevõttele ajutiseks kasutamiseks antud vahendeid.

Esitatud kontode rühmadest on põhiliseks esimene, sest laenu- ja erilaenukontosid avatakse ainult arveldus- ja jooksvaid kontosid omavatele ettevõtetele.

Alljärgnevalt vaadeldakse arveldus- ja jooksvate kontode erinevusi ja iseärasusi.

A r v e l d u s k o n t o d avatakse neile riiklikele ja kooperatiivsetele ettevõtetele ning organisatsioonidele, kes on isemajandavad, varustatud oma käibevahenditega ja on iseseisval bilansil. Konto avatakse ainult siis, kui on täidetud kõik need kolm tingimust. Näiteks tööstusettevõtte isemajandavale tsehhile, kellele oma käibevahendeid pole eraldatud, arvelduskontot ei avata.

Arvelduskontod avatakse järgmistele isemajandavatele organisatsioonidele ja ettevõtetele:

1) ministeeriumide ja ametkondade peavalitsustele ning nende koosseisu kuuluvatele ettevõtetele;

2) trustidele, kaubastutele, kombinaatidele, mitmesugustele majandusorganisatsioonidele ja nende koosseisu kuuluvatele ettevõtetele ning sovhoosidele;

3) raudtee-, laevanduse jt. transpordiorganisatsioonidele;

4) täielikul isemajandamisel olevatele puhkekodudele, sanatooriumidele, teatritele, klubidele, kinoteatritele, ajalehtede toimetustele ja mitmesugustele elanikkonna kultuurilisi, sanitaarseid ja elukondlikke vajadusi teenindavatele organisatsioonidele;

5) tarbijaskooperatsiooni ettevõtetele ja organisatsioonidele.

Kui majandusorganisatsioonil on oma asukohast väljaspool veel mitteisemajandavaid ettevõtteid ja majandeid (näiteks ladusid, kauplusi jne.), siis võib peale keskuse arvelduskonto avada allettevõtete asukohtadesse nn. allarvelduskontosid. Neid kasutatakse allettevõtete sularaha laekumiste sissemakseks ja ülekandmiseks keskuse arvelduskontosse.

J o o k s v a d k o n t o d avatakse

1) eelarvelistele asutustele ja organisatsioonidele;

2) partei-, komsomoli-, ametiühingu-, ühiskondlikele jt. organisatsioonidele;

3) kolhoosidele, kohalike nõukogude majavalitsustele jt.

Üldreegli kohaselt võib isemajandaval ettevõttel või organisatsioonil olla Riigipangas ainult üks arvelduse- või jooksev konto. Kuid ettevõtte käsutuses olevate vahendite iseloom nõuab ka eriotstarbega kontode avamist. Nii näiteks võib isemajandaval tööstusettevõttel lisaks arvelduskontole Riigipangas olla samas pangas veel kapitaalremondi erikonto, mille vahendeid kulutatakse ainult põhivahendite kapitaalremontideks.

K o n t o d e a v a m i n e j a s u l g e m i n e

Arveldus- ja jooksvate kontode avamine on ettevõtte või asutuse majanduslikus tegevuses eriti oluline, sest sellest hetkest alates saadakse õigus osa võtta Riigipanga sulraha-

kui ka arveldus- ja krediteerimisoperatsioonidest. Seepärast on Riigipanga ülesandeks kontrollida hoolikalt iga ettevõtte asutamise, reorganiseerimise või likvideerimise seaduslikkust.

Vastasutatud ettevõtte arvelduskonto* avamisel esitatakse Riigipangale järgmised dokumendid:

1) konto avamise avaldus;

2) ettevõtte asutamise seaduslikkust tõestava dokumendi ärakiri;

3) kõrgema organi õiend selle kohta, et ettevõtte juhatajal (direktoril, ülemal jt.) ja pea- või vanemraamatupidajal on volitus operatsioonide tegemiseks arvelduskontol;

4) kaart allkirjaproovidega ja pitsatijäljendiga.

Kui ettevõttes muudetakse või vahetatakse allkirjaõigusega isikuid, siis esitatakse pangale kõrgema organi vastav käskkiri ja uus allkirjaproovide kaart. Konto avamise avalduse ja ettevõtte asutamise seaduslikkuse tõestamise dokumendi uuendamist sel juhul ei nõuta.

Ettevõtte reorganiseerimine võib aga tingida arvelduskonto täieliku ümbervormistamise.

Arvelduskonto avamise hetkest tekivad panga ja ettevõtte, s.o. kliendi (ehk konto valdaja) vahel lepingulised vahekorrad, vastastikused õigused ja kohustused. Riigipank on kohustatud kliendile tema nõudmisel välja andma tšekiraamatu ja tšekkide järgi välja maksma sularaha; tegema sularahata ülekandeid, andma laenu jne. Pank kui finantskontrolli organ peab veenduma ettevõtte poolt sooritatavate operatsioonide seaduslikkuses. Arvelduskontos säilitatavatelt summadelt arvestati varem ettevõtte kasuks pangaprotsente. Käesoleval ajal seda enam ei tehta.

Konto valdaja on kohustatud täitma arveldusoperatsioonide instruktsioonides ettenähtud sätteid. Tal on õigus nõuda

---

* Kuna allpool käsitletakse peamiselt tööstusettevõtte rahalisi, arveldus- ja krediidioperatsioone, loobutakse mõistetest "asutus", "organisatsioon" ja "jooksev konto" ning kasutatakse ainult "ettevõte" ja "arvelduskonto".

andmeid arveldusoperatsioonide kohta (arvelduskonto väljavõtteid koos esmasdokumentidega) selleks kokkulepitud tähtaegadel, kuid jooksva kuu lõplikke andmeid tingimata järgmise kuu 1. päeval. Arvelduskonto väljavõtteid ja arveldusdokumente väljatakse pangast ainult vormikohase volitusega isikule (näiteks kassapidajale). Kui pank on arvelduskontost kandnud üle ebaõigeid summasid, peab klient esinema 10 päeva jooksul kirjaliku vastuväitega. Ebaõiged arvelduskonto kirjendid parandab pank, kliendile teatatakse sellest järgmise arvelduskonto väljavõttega.

Arvelduskonto suletakse konto valdaja või panga korraldusel.

Esimesel juhul esitatakse pangale sellekohane avaldus, tagastatakse tšekiraamat koos kasutatud tšekkide kontsude ja kasutamata tšekkidega. Avalduses loetletakse kasutamata tšekkide numbrid ja kinnitatakse arvelduskonto lõppsaldo.

Panga korraldusel suletakse arvelduskonto järgmistel juhtumitel:

1) kui konto valdaja seoses ettevõtte reorganiseerimisega kaotas operatsioonide teostamise õiguse (näiteks antud ettevõte liideti mõne teise organisatsiooniga, mistõttu sellest kujunes ainult mitteisemajandav tsehh);

2) kui arvelduskonto ei ole vormistatud kehtivate nõuete kohaselt ja panga nõudmisele vaatamata pole esitatud täiendavaid dokumente;

3) kui kolme üksteisele järgneva kuu jooksul ei tehtud kontos ühtegi operatsiooni.

Sulgemisel kantakse arvelduskontosse jäänud summa koos pangaprotsendiga üle valdaja või selle õigusjärglase kontosse vastava kirjaliku avalduse esitamisel. Avalduse esitamiseks on ette nähtud 1,5 aastat alates kasutamata tšekkide tagastamisest pangale.

Ettevõtte likvideerimisel kantakse arvelduskonto vahendid üle kõrgemalseisvale organile.

III. ARVELDUSKONTO OPERATSIOONID JA NENDE KAJASTAMINE KONTODES

Operatsioonide üldine iseloomustus

Arvelduskonto operatsioonid jaotatakse sularaha- ja sularahata operatsioonideks.

Sularaha sisse- ja väljamaksed arvelduskontosse tehakse peamiselt ettevõtte kassa kaudu, üksikjuhtudel esineb neid operatsioone ka ostjatega ning mitmesuguste deebitoride-kreeditoridega. Sularaha sissemaksmisel ettevõtte kassast arvelduskontosse koostatakse vormikohane avaldus ja seejärel makstakse summa Riigipanga kassasse. Vastuvõetud summa kohta antakse Riigipangast kviitung.

Sularaha saadakse arvelduskontost rahalise tšekiga. Tšekk on ettevõtte kontot kasutama volitatud isikute kirjalikuks korralduseks Riigipangale tšekil märgitud summa väljamaksmiseks arvelduskontost.

Tšekk kirjutatakse välja käsitsi, tšeki summa märgitakse nii numbritega kui ka sõnadega. Kuu, mil tšekk välja anti, kirjutatakse ainult sõnadega. Tšekil ei ole lubatud teha parandusi; selle summa ei tohi ületada arvelduskonto rahaliste vahendite saldot. Tšekile kirjutavad alla arvelduskonto käsutamisõigusega isikud.

Kui Riigipangal tekib kahtlusi tšeki ja selle allkirjade suhtes (eriti siis, kui allkirjad pole kooskõlas pangas asuva kaardi proovidega) või tšeki summa ületab arvelduskonto saldo, siis seesuguseid tšekke pank väljamaksmiseks vastu ei võta.

Tšeki näidis on järgmine:

Esiküljg

Tšeki konts nr. 955392

summa 50 rbl. - kop.

"3." juuni 1969.

Tšekk on välja antud

K.Lillele

.....

Allkirjad:

S.Sokolov

.....

esimene

A.Mardik

.....

teine

Tšeki võttis vastu

"3." juunil 1969.

K.Lill

.....

allkiri

joon

NSV LIIDU RIIGIPANK

Lõike

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

.....

.....

tšeki väljaandja

TŠEKK nr. 955392

KONTO nr. 98013

Nr. 955392

Kassa kontrollmärk

Kontrollmärgi kleepimise koht

summa 50 rbl. - kop.

numbritega

Tartu "3." juunil 1969.a.

....

väljaandmise koht kuup. kuu sõnadega

NSV LIIDU RIIGIPANGA

Tartu osakond

.....

asutuse nimetus

Tšeki väljaandja pitseri koht

Makske ettenäitajale

.....

kellele

.....

viiskümmend rubla

.....

summa sõnadega

Allkirjad: direktor S.Sokolov

pearaamatupidaja: A.Mardik

Tšeki tagaküljel näidatakse väljakirjutatud summa otstarve:

Tagakülg

Šiffer	Kulude otstarve	Summa
62	Palk	.....
62	Eelarveliste asutuste palk	.....
66	Põllumajandussaaduste varumiseks	.....
73	Pensionid, sotsiaalkindlustuse toetused	.....
74	Lähetusrahad	....50.-....
75	Majanduslikud kulutused	.....
	Kasutamata krediidi jääk	-
	Allkirjad: direktor S.Sokolov pearaamatupidaja A.Mardik	

Korralduse käesoleva tšeki summale sain .....
allkiri

Märkus vastuvõtja isikut tõendava dokumendi esitamise kohta

Esitatud ..... nr. .....
dokumendi nimetus

Välja antud ..... "..." ..... 19...a.

Väljaandmise koht.....

Kontrollinud (kontrolör) Maksnud "..." ..... 19...a.
(raamatupidaja) (maksnud kassapidaja)

Peale rahaliste tšekkide tehakse arvelduskontost väljamakseid ka ülekannetega. Seda arveldusvormi käsitletakse hiljem.

Suurem osa arvelduskonto operatsioonidest sooritatakse sularahata. Nii on arvelduskonto sissetulekuoperatsioonide juures aluseks mitmesuguste deebitoride maksekäsundid, ette-

võtte poolt panka esitatud maksenõuded, Riigipanga aviisid jt. dokumendid. Väljaminekuoperatsioonide põhilisteks dokumentideks on samuti maksekäsundid (mida koostab ettevõte ise) või hankija poolt sissenõudmiseks esitatud ja ettevõtte (ostja) poolt aktsepteeritud maksenõuded. Kuid lisaks nendele võib Riigipank kirjendada kontost maha summasid ka ilma arvelduskonto valdaja nõusolekuta (näiteks rahvakohtu täitelehtede, arbitraaži ja rahandusorganite korralduste alusel).

Mõnikord võib aga juhtuda, et ettevõtte arvelduskonto vahenditest ei piisa kõigi maksete tasumiseks. Sel juhul eraldatakse kõik tähtajaks tasumata dokumendid nn. kartoteeki nr. 2. Vahendite laekumisel rahuldatakse nõudmised alltoodud järjekorras:

1) palk ja sellega võrdsustatud maksed (sealhulgas sotsiaalkindlustuseraldised);

2) maksed riigieelarvesse;

3) maksed materjalide ja teenuste hankijatele ning töövõtjatele;

4) amortisatsioonieraldised ja kapitaalmahutusteks ettenähtud kasumieraldised;

5) maksed pangalaenude katteks;

6) muud maksed.

Ülalesitatust ilmneb, et tähtajaks tasumata maksete tekkimisel on ettevõttel keelatud kulutada arvelduskonto vahendeid oma soovi ja vajaduste järgi. Et niisugune olukord ei mõjutaks ettevõtte tootmistegevust negatiivselt, võimaldatakse edasilükkamata kulusid tasuda arvelduskonto laekumiste üldsummast 5% ulatuses väljaspool järjekorda.

Tööstusettevõtte sularahata arveldusoperatsioonide enamik on ühenduses tooraine ja materjalide soetamisega, valmistoodangu realiseerimise ja teenuste osutamisega.

Tööstusettevõtete arveldused peavad toimuma kooskõlas NSV Liidu Riigipanga 28. mai 1960.a. juhendiga nr. 2 "Juhend sularahata arveldusteks ja arveldustega seotud operatsioonide krediteerimiseks". Nimetatud juhendit täiendab

NSV Liidu Riigipanga 9. märtsi 1967.a. kiri nr.1580 "Maksedokumentide vormide unifitseerimisest sularahata arvelduste korral".

Sularahata arvelduste vorme on rohkesti, millest ühed võivad olla soodsamad hankijatele, teised aga ostjatele. Selle või teise arveldusvormi valimine sõltub ostja ja hankija vahel tehtud kokkuleppest.

Sõltuvalt sellest, kas ostja ja hankija asukohad on erinevas või ühes ja samas asulas, tehakse vahet teise- ja samalinnaliste arvelduste vahel.

Tähtsamateks teiselinnalisteks arvelduseks on:

1) aktsept-inkassovorm;
2) akreditiivivorm;
3) arveldused erikonto kaudu;
4) ülekanded jt.

Samalinnaliste arveldusvormidena tuntakse järgmisi:

1) aktsept-inkassovorm;
2) arveldused maksekäsundite abil;
3) arveldused arveldustšekkidega;
4) arveldused plaaniliste maksete korras;
5) arveldused vastastikuste nõudmiste tasaarvestuste korras.

T e i s e l i n n a l i s e d a r v e l d u s e d

1. A k t s e p t-i n k a s s o v o r m i olemus seisneb selles, et hankija esitab pärast toodangu lähetamist või tööde tegemist selle maksumust tõestavad dokumendid (maksenõude ja arve) Riigipanga kaudu ostjale või tellijale aktsepteerimiseks ja tasumiseks.

Maksja nõusolekut hankijalt esitatud maksenõude tasumiseks nimetatakse aktseptiks. NSV Liidus rakendatakse eitavat (vaikivat) aktsepti, s.t. et dokumentaalselt ei vormistata mitte maksja nõusolekut tasumiseks, vaid tema keeldumist tasuda maksenõuet ettenähtud tähtaja jooksul.

Pärast aktsepteerimist (s.t. aktseptist keeldumise tähtaja möödumist) inkasseerib pank ostjalt või tellijalt vastava summa ja kannab selle üle hankijale.

Ülalkirjeldatu põhjal on arusaadav, miks seda arvelduslviisi nimetatakse aktsept-inkassovormiks (mõnikord ka ainult aktseptivormiks).

Arvelduste aktsept-inkassovormi kasutatakse maksete korral alates 25 rublast. NSV Liidu Riigipanga kirjas nr. 1580 9. märtsist 1967 on selle arveldusvormi jaoks ette nähtud unifitseeritud tüüpvorm nr. 883 (vt. lk.16).

Tööstusettevõte võib oma toodangut ära saata ainult varem sõlmitud lepingu või ostjalt saadud tellimuse alusel. Selle kontrollimist võimaldavad maksenõude vastavad rekvisiidid. Kui aga toodangut lähetatakse aasta alguses, s.o. enne lepingu sõlmimiseks ettenähtud tähtaega, siis tehakse arve-maksenõudele märge "lepingueelne hange".

Sel juhul, kui toodang võetakse ostja esindaja poolt vastu hankija laos ja veetakse ära ostja transpordiga, tehakse maksenõudele jälle vastav märkus.

Hankija on kohustatud pärast toodangu ärasaatmist (või üleandmist) esitama maksenõude panka inkassoks üldreegli kohaselt 3 päeva jooksul. Sellest tähtajast kinnipidamise jälgimiseks märgitakse maksenõudele toodangu ärasaatmise kuupäev ja transpordidokumendi andmed.

Maksenõue koostatakse kuues eksemplaris, mille esimesele ja kolmandale eksemplarile kirjutavad alla allkirjaõigusega isikud, ning esimene nendest varustatakse veel pitsatijäljendiga. Neli esimest eksemplari esitatakse hankijat teenindavale pangale; nendest neljas jäetakse teelolevate arveldusdokumentide tagatisel antava laenu kindlustuseks ja kolm esimest eksemplari saadetakse edasi ostjat teenindavale pangale. Neid eksemplare kasutatakse seal järgmiselt:

a) esimene jääb makse memoriaalorderiks;

b) teine saadetakse pärast tasumist tagasi hankija pangale ja lisatakse seal hankija arvelduskonto väljavõttele;

c) kolmas aga antakse maksjale aktsepteerimiseks.

Номенкл. №	№ основн. или дополнит. прейскур., порядковый № по прейскур., артикул	Ед. изм.	Количество	Цена	Наименование	Сумма
	070-15	tk.	10	5.-	toorik nr. 1	50.-
	070-16	tk.	100	2.-	" " 2	200.-
	070-17	tk.	7	50.-	" " 3	350.-
					kokku	600.-
					saatekulud	20.-
					üldse	620.-

(kuussada kakskümmend rubla)

Ф № 883

Срок платежа

Поз. опер.

поступило в банк плательщ.

Просим списать со счета плательщика 15. juunil 196 9 г.

ПЛАТЕЖНОЕ ТРЕБОВАНИЕ № 427

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Riigi банке в г. Tartu

Грузополучатель sama Ст. назнач.

и зачислить на счет (наименование и адрес получателя)

tehas "Naroova"

Riigi банке в г. Narva № по МФО 78101

Грузоотправитель sama Ст. отпр.

Способ отправл. и № кв./накл. raudteega Число мест 5 Вес 1,5 t

Договор kv. nr. 578616

Заказ № 3575 от 10.01 196 9 Дата отгрузки 14.06. 1969 г.

Место для шифров

шифры

ДЕБЕТ

56018

№ счета плательщика

КРЕДИТ Б/сч. № 830

98013

№ сч. поставщика

Р. 620.-

№ сч. дох. бюдж. (080) разд. разн.

Заполняется банком

шифр определ. вида платежа

контрольный шифр

Пеня за дней из % Р.

Всего с пеней Р.

Проведено банком 196 г.

Подписи банка

Перечень прилагаемых документов (номера и суммы) или назначение платежа

Предусмотренные договором документы отосланы (вручены) плательщику 15.06.196 9 г.

Печать и подписи клиента S.Sokolov A.Mardik

Сумма платежного требования, акцептованного плательщиком, должна быть уплачена банку в течение 5 дней, считая со дня, следующего за днем получения требования, если на бланке не указано иное.

* В этом месте указывается при иногородних расчетах № 830.

** При начислении банком пени по требованию с выделением налога с оборота в этом месте указывается сумма, зачисляемая на счет бюджета, а в скобках — сумма пени.

Эст. отд. изд. «Статистика». д4 44/290-2 10. 67 Т 10000-10000

Viiendast-kuuendast eksemplarist saadab hankija ühe ostjale ja teise jätab endale (toodangu lähetusoperatsiooni arvestamiseks).

Kui ühele ostjale ärasaadetud toodete arv on suur ja need ei mahu ülalkirjeldatud maksenõude blanketile, siis koostatakse kõigepealt arve (või mitu arvet) ja selle alusel juba eraldi maksenõue (vt. lk. 18) neljas eksemplaris.

Peale maksenõuete vormistamist koostatakse nende alusel maksenõuete register (vt. lk. 19) kahes eksemplaris ja esitatakse panka inkassoks. Registri esimesele eksemplarile, mis jääb panka, peavad alla kirjutama pangas vormistatud allkirjaõigusega isikud; teisele eksemplarile antakse pangas vastuvõtuallkiri ja tagastatakse hankijale.

Maksja pank, saanud hankija pangalt maksenõuded, varustab need saabumiskuupäevadega, kontrollib rekvisiitide andmeid ja registreerib nad vastavas žurnaalis. Maksenõude üks eksemplar koos lisadega, nagu märgiti juba eespool, antakse maksjale aktsepteerimiseks. Kasutatakse kahesugust, s.o. eel- ja järelaktsepti.

Eelaktsepti korral loetakse maksenõue aktsepteerituks, kui maksja ei teata pangale kirjalikult maksenõude tasumisest keeldumisest (üldreegli järgi kolme tööpäeva jooksul alates maksenõude panka saabumise päevale järgnevast päevast). Eelaktsepti rakendatakse peamiselt teiselinnaliste maksenõuete tasumisel.

Järelaktsepti puhul tasutakse maksenõue kohe saabumispäeval. Kuid maksjal on õigus esitada järelaktseptist keeldumine samuti 3 tööpäeva jooksul (mitte arvestades maksenõude panka saabumise päeva). Järelaktsepti kasutatakse peamiselt samalinnaliste maksenõuete tasumisel ja mõnede teiselinnaliste hankijate poolt (näiteks kaupade ärasaatmisel autotranspordiga või kaupade ja teenuste vastuvõtmisel üleandeaktiga).

Mõnede toodete ja teenuste maksenõuded tasutakse ka ilma aktseptita juba järgmisel päeval pärast panka jõudmist. Niisugusteks on kommunaalteenuste (gaasi, vee jne.), naftatööstussaaduste jt. maksenõuded.

Ф. № 283

срок платежа

Род. опер. 426

ПЛАТЕЖНОЕ ТРЕБОВАНИЕ №

доступило в банк плательщ.

Просим списать со счета плательщика 15.juunil 196 9.г.

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Rõigi банке в г. Tartu

Грузополучатель sama Ст. назначен.

и зачислить на счет (наименование и адрес получателя)

sovhoos "Nurme"

Rõigi банке в г. Pärnu № по МФО 78118

Грузоотправитель sama Ст. отпр

Способ отправл. и № кв./накл. ostja transport Число мест Вес

Договор volitus nr.1773 Arve Дата отгрузки

Заказ № 30/1 от 17.01. 1969 г. 14.06. 196 9г.

Место для шифров

шифры

Перечень прилагаемых документов (номера и суммы) или назначение платежа

Arve nr. 415 müüdud reaskülvajate ja valatud masinaosade eest rbl. 880.-

Предусмотренные договором документы отосланы (вручены) плательщику 15.06. 196 9.г.

Печать и подписи клиента S.Sokolov A.Mardik

ДЕБЕТ

57015

№ сч плательщика

КРЕДИТ Б/сч. № 830

Р.

98013

№ сч. поставщика

Р.

№ сч. дох. бюдж. (080) реал. разн.

Р. 880.-

Заполняется банком

шифр очередности платежа

контрольный шифр

Пеня за дней из % Р.

Р. Всего с пеней

Проведено Банком

196 г.

Подписи банка

Слова «платежное требование» зачеркиваются, если за банком выписывается другой расчетный документ, название которого надписывается.

* В этом месте указывается при многородных расчетах № 833.

** При начислении банком пени по требованиям, предъявленным с оборота в этом месте указывается сумма, начисленная на счет поставщика, включая пени.

Эст. отд. изд. «Статистика». а5 44/71-2 10 67. Т. 10 000 × 100

Поставщик
Tartu põllutöömasinatetehas
"Võit" Tartu
к/о Госбанка

Форма № 884

196 г.
срок кредита

89013
№ счета поставщика

Р. 1500.-
цифрами

16. juunil 196 9 г. РЕЕСТР № 10

Представляем при этом на инкассо 2 платежных требований по товарам отгруженным начиная с 15.VI 196 9 г., на сумму:

№ плат. треб.	сумма	№ плат. треб.	сумма	№ плат. треб.	сумма
426	620.-				
427	880.-				

Представляется банку в 2 экз. Второй экземпляр возвращается поставщику как расписка в приеме документов на инкассо.

Печать и подписи поставщика S. Sokolov
A. Mardik

Проверено банком
196 г.
подпись

Э.т. отд. изд. „Статистика" аб 44180-14 12. 67. Т. 5000х100

Тип. Кил.-Нымме зак. № 784

Maksjal on õigus maksenõude tasumisest keelduda täielikult või osaliselt. Täielik aktseptist keeldumine on õigustatud siis, kui

1) maksenõue esitati tellimata toodangule või teenustele;

2) toodang või teenused, millele esitati maksenõue, on juba varem tasutud;

3) toodang saadeti ära ebaõigel aadressil;

4) hanked olid ennetähtaegsed ja ostjaga kooskõlastamata;

5) puudusid kehtiva korra kohaselt kinnitatud hinnad;

6) esinesid mitmesugused muud seaduse ja lepinguga ettenähtud juhtumid.

Osaline aktseptist keeldumine on põhjendatud juhtudel, kui hankija

1) kasutas lepinguga võrreldes kõrgemaid hindu ja juurdehindlusi;

2) saatis toodangut lepingus ettenähtust suuremas koguses;

3) ei pidanud kinni lepingus ettenähtud sortimendist, s.t. saatis koos tellituga ka tellimata kaupu;

4) arveldusdokumentides esines arvutusvigu jne.

Aktseptist keeldumise korral esitab maksja teda teeninda-vale pangaosakonnale vastavasisulise telegrammi kolmes eksemplaris, mis on adresseeritud hankija pangale ja ka hankijale. Selles motiveeritakse aktseptist keeldumine ja osutatakse aluseks oleva seadusandliku akti või lepingu sätetele. Pangal on õigus lükata aktseptist keeldumine tagasi, kui see pole küllaldaselt motiveeritud, kui motiivid on vastuolus kehtiva seadusandlusega ja panga eeskirjadega või keeldumise avaldises puuduvad viited lepingu vastavatele sätetele. Aktseptist keeldumise telegrammi teine eksemplar tuleb varustada arvelduskonto käsundajate allkirjadega ja märkusega, et pank tasuks telegrammi saatmise kulud maksja arvelduskontost.

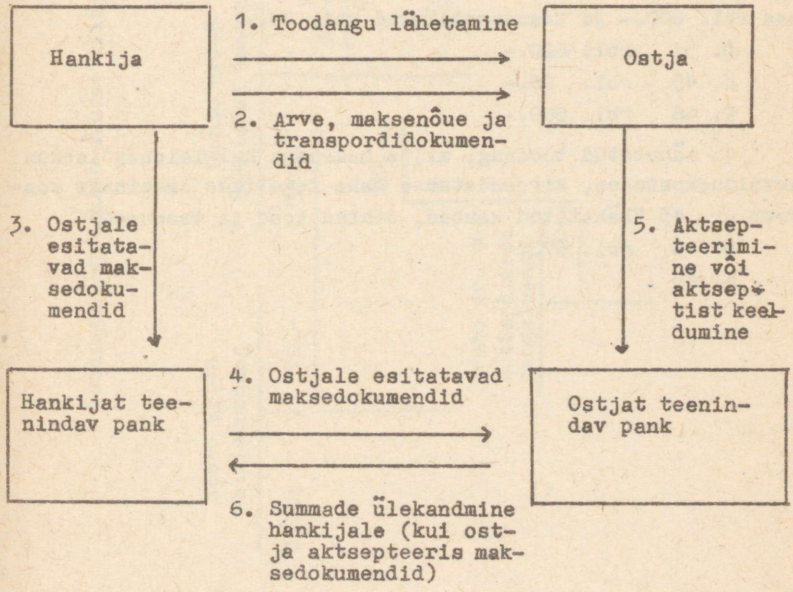
Pärast maksenõudmise aktseptist keeldumist jääb kohalejõudnud saadetis ostja vastutavale hoiule. Hankijal on õigus

nõuda vastutaval hoiul olevate toodete tagastamist või nende saatmist mõnele teisele, tema poolt teatatud ostjale.

Aktsepteeritud maksenõuded tasutakse ostja arvelduskontost järgmisel päeval pärast aktsepteerimiseks ettenähtud tähtaja möödumist. Kui ostja arvelduskontos puuduvad maksenõude tasumiseks vajalikud vahendid, siis on pank kohustatud sellest teatama hankijat teenindavale pangale. Seal pannakse maksuraskustes olevate ostjate nimekiri välja klientidele tutvumiseks.

Tähtajaks tasumata maksenõuded hoitakse maksjat teenindavas pangas eraldi, nn. kartoteegis nr. 2. Vahendite saamisel tuleb lisaks maksenõudele tasuda veel viivised 0,03% päevas. Viiviseid arvutatakse täissadadelt rubladelt (summadelt kuni 50 rublani viiviseid ei arvutata, summad 50 - 100 rublani loetakse täissajaks).

Aktsept-inkasso arveldusviisi üldiseks iseloomustamiseks esitatakse alljärgnev skeem:

Nende operatsioonide arvestamiseks hankija juures kasutatakse järgmisi kontosid:

1) konto nr. 40 "Valmistoodang",
2) " " 45 "Lähetatud kaubad, tehtud tööd ja teenused",
3) " " 46 "Realiseerimine",
4) " " 51 "Arvelduskonto",
5) " " 90 "Lühiajalised pangalaenud" (veokulude tasumine raudteel).

N ä i d e.

1. Tartu põllutöömasinatetehas "Võit" lähetas toodangut arve nr.427 järgi, mille maksumus tegelikus omahinnas oli rbl. 570.-

D. 45 rbl. 570.-
K. 40

2. Arvestati toodangu saatekulud rbl. 20.-

D. 45 rbl. 20.-
K. 90

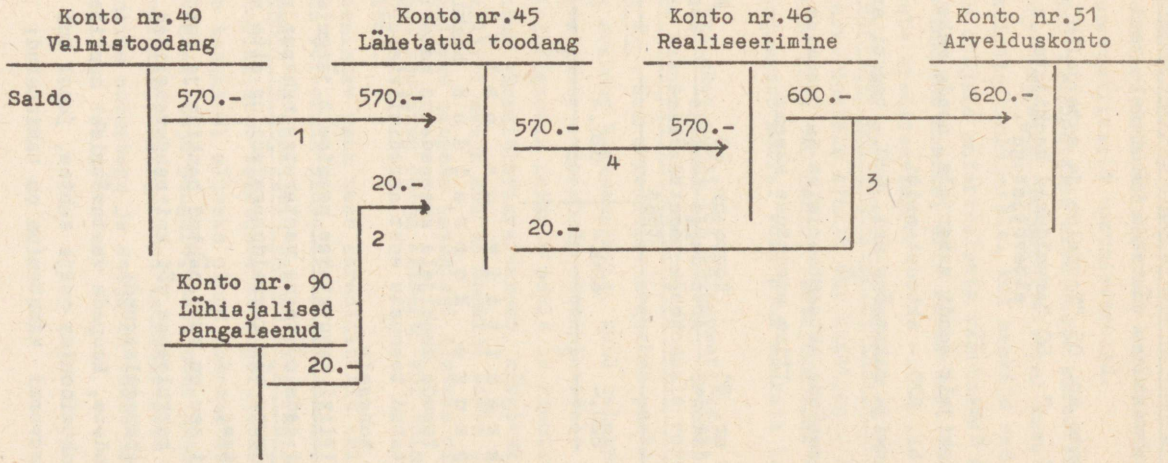
3. Arvelduskontosse laekus toodangu maksumus hulgihinnas rbl. 600.- ja transpordikulud rbl. 20.-

D. 51 rbl. 620.-
K. 45 rbl. 20.-
K. 46 rbl. 600.-

4. Lähetatud toodang, mille maksumus hulgihinnas laekus arvelduskontosse, kirjendatakse maha tegelikus omahinnas kontost nr. 45 "Lähetatud kaubad, tehtud tööd ja teenused"

D. 46 rbl. 570.-
K. 45

Toodangu lähetamise sünteetilise arvestuse skeem:

Ostja juures võetakse aga saadetis arvele materjalidena, kusjuures arvestuses võetakse kasutusele veel järgmised kontod:

1) konto nr. 05 "Tooraine ja materjalid",
2) " " 60 "Arveldused hankijate ja tööettevõtjatega".

N ä i d e.

1. Hankijalt saadi materjale, nende maksumus koos veokuludega rbl. 620.- aktsepteeriti.

2. Hankija maksenõue rbl. 620.- tasuti arvelduskontost.

Maksenõude aktsepteerimise ja tasumise sünteetilise arvestuse skeem:

Konto nr. 51 Arvelduskonto		Konto nr. 60 Arveldused hankijate ja tööettevõtjatega		Konto nr. 05 Tooraine ja materjalid	
Saldo					
	620.-	620.-		620.-	620.-
		2 →			1 →

2. A k r e d i t i i v on o s t j a t e e n i n d a v a p a n g a k o r r a l d u s hankijat teenindavale pangale tasuda hankijale ärasaadetud materiaalsete väärtuste või osutatud teenuste eest akreditiiviavalduses ettenähtud tingimuste kohaselt.

Akreditiivi kasutatakse peamiselt järgmistel juhtudel:

a) kui seda nõutakse vastavates rahvamajandusharudes valitsuse määruse või korraldusega või on ette nähtud hanke põhitingimustes;

b) kui see on ette nähtud hankija ja ostja vahelises lepingus või kokkuleppes või kui nendevahelised majanduslikud suhted on ebaregulaarsed;

c) toodete, kaupade vastuvõtmisel hankija asukohas;

d) sanktsioonina ostja suhtes, juhul kui arvelduste aktsept-inkassovormi kasutamine on takistatud;

e) panga nõudmisel ostja suhtes, kes on viidud arvelduste ja krediteerimise eriresiimile või kellel esineb süstemaatiliselt ülenormatiivseid tootmisvarusid.

Viimasel juhul rakendatakse arvelduste akreditiivivormi pangakontrolli tugevdamiseks. Akreditiivivormi kasutamise nõudest teatatakse kõigile hankijatele. Kui hankija seda arvesse ei võta ja jätkab ostjale materiaalsete väärtuste saatmist endiselt aktsept-inkasso korras, siis katkestab pank niisuguste maksenõuete krediteerimise.

Akreditiiv avatakse arvelduskonto vahendite arvel või pangakrediidiga arveldusteks ainult ühe hankijaga. Akreditiivisumma ei või olla alla 100 rubla, tähtajaga kuni 25 päeva; kuid hanke eritingimuste korral võib pank määrata ka 45-päevase tähtaja.

Akreditiiv avatakse posti või telegraafi teel, milleks ostja esitab teda teenindavale panga osakonnale vormikohase avalduse (vt. lk. 26). Kui akreditiiv avatakse posti teel, siis koostatakse avaldus 5 eksemplaris, kuid telegraafi teel 3 eksemplaris. Avalduste esimestele eksemplaridele kirjutatakse alla allkirjaõigusega isikute poolt ja kinnitatakse pitseriga. Nagu nähtub akreditiiviavaldusest, märgitakse sinna andmed nii akreditiivi avaja kui ka hankija kohta ja tasumise tingimused (näiteks maksete tegemisel aluseks oleva dokumendi nimetus; kas nõutakse ostja aktsepti või toimub tasumine ilma aktseptita).

Hankijat teenindav pank teeb akreditiivilt väljamakseid kas terves summas või osade kaupa (kuid mitte alla 25 rubla). Väljamaksete aluseks on hankijalt saadud arve-register (vt. lk. 28) koos materiaalsete väärtuste transpordidokumentidega.

Pank saadab tasumisel aluseks olnud dokumentide vastavad eksemplarid edasi ostja pangale, kust need antakse üle ostjale. Ostja võrdleb kohalejõudnud materiaalsete väärtuste koguseid dokumentide andmetega ja seejärel võtab nad arvele.

Составляется в 5 экземплярах по телеграфному аккредитиву и в 5 аккредитива — по почтовому аккредитиву. Последний экземпляр возвращается клиенту как расписка в приеме аккредитива

Ф. № 386

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

наименование аккредитиводателя

Срок аккредитива 10. juuli 1969 г.

Срок закрытия аккредитива 19__ г.

Счет в Riigi банке в г. Tartu

обл. № по МФО

20. juuni 1969 г.

ЗАЯВЛЕНИЕ на АККРЕДИТИВ № 1

Откройте нам posti teel аккредитив

почтовый, телеграфный

№ по МФО

в Riigipanga Vabar.Kontor Tallinnas

наименование банка и его адрес: город, республика, край (обл.)

Сумму его спишите с нашего ссудного, расчетного, текущего счета

Аккредитив откройте

для расчета с Tallinna Metalliturustuse Baasiga

наименование и адрес поставщика

на условиях:

1) платеж против arve ja raudtee saatedokumendid

2) с акцептом (чьим), без акцепта aktseptita

или дополнительные условия

3) род товара profileeritud terased договор № 17 от 15.01. 1969 г.

заказ

4) ст. назначения Tartu

5) грузополучатель Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

6) Р.

kaks tuhat viissada rubla

прописью

Правила банка по аккредитивной операции нам известны, обязуемся им подчиняться. Оплаченные документы выдайте нам. Телеграфные расходы по этому поручению спишите с нашего счета.

Печать и подписи клиента (на 1-м экз.) S.Sokolov
A.Mardik

Род. от расход. № 5

банка

ДЕБЕТ

98013

№ счета аккредитиводателя

КРЕДИТ

96015

Баланс счет № 740

Р. 2500.-

сумма аккредитива

КРЕДИТ

Баланс счет № 96032

Р.

телеграфные расходы проставляются банком

Ключ | Ключ верен

Проведено банком

196 г.

Подписи банка

Kirjastus «Statistika» Eesti osakond, a5 44/2-9 01. 68. T. 2500+500x100

Kilingi-Nõmme trükikoda. Tell. nr. 21

Lõplikult kasutamata jäänud akreditiiv suletakse ja selle saldo tagastatakse ostja panka järgmistel juhtumitel:

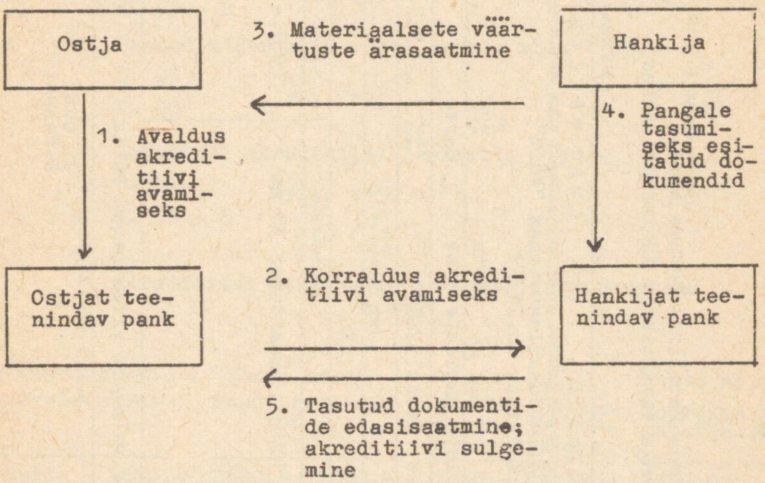
a) kui möödus akreditiivi tähtaeg;

b) kui kasutamata jäägi summa on alla 25 rubla;

c) ennetähtaegselt maksja (ostja) korraldusel.

Akreditiivi saldo kantakse ostja pangas tagasi kas arveldus- või laenukontosse sõltuvalt akreditiivi avamiseks kasutatud allikatest.

Arvelduste akreditiivivormi iseloomustab alljärgnev skeem:

Лицевая сторона ф. № 888

Ф. № 888

Поставщик и его адрес Tallinna Metalliturustuse Baas
Riigipanga Vabariiklik Kontor Tallinnas
к/с Госбанка

по аккредитиву № 1
сроком 10. juuli 1959 г.

25. juunil 1959 г. СЧЕТ-РЕЕСТР № 1 | Род опер. № 6

Представляя счет-реестр, просим оплатить его за счет указанного выше аккредитива

Плательщик и его адрес Tartu põllutoomasinatetehas "Võit"
Tartus Kalmistu tn.21/23

ДЕБЕТ
Баланс. счет № 830

КРЕДИТ
96015
№ счета поставщика

Счет в Riigi банке в г. Tartu обл. № по МФО

Грузополучатель Tartu põllutoomasinatetehas Ст. назн. Tartu

Способ отпр. и № кв./накл. raudtee, kv.nr.578777 Число мест 7 Вес 13,5 t

Р. 1350.-
сумма цифрами

Договор Заказ № от 195 г. Дата отгрузки

Доверенность № Груз получил

Счет-реестр проверен и соответствует условиям аккредитива и транспортным документам

Един. изм.	Количество	Цена	Наименование	Сумма
t	13,4	100.-	ümarteras 30 mm	1350.-

Проведено банком
" " 195 г.

Остаток по аккредитиву после оплаты данного счета-реестра
Р.

Аккредитив закрыт в сумме
Р.

Подписи банка

Р. üks tuhat kolmsada viiskümmend rubla
прописью

а5

Печать и подписи поставщика
J.Juht
R.Raamat

Представляется банку в 4 экз. Последний экземпляр возвращается поставщику как расписка в приеме реестра.

28

Akreditiivi avamist ja sealt tehtavaid makseid kajastatakse ostja juures kontos nr. 55 "Muud pangakontod", allkontos 2 "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod".

N ä i d e.

1. Tartu põllutöömasinatetehas "Võit" avas akreditiivi arvelduskonto vahenditest Tallinna Metalliturustuse Baasile rbl. 2500.-

D. 55 - 2
K. 51 rbl. 2500.-

2. Väljamaks akreditiivilt rbl. 1350.-

D. 60
K. 55 - 2 rbl. 1350.-

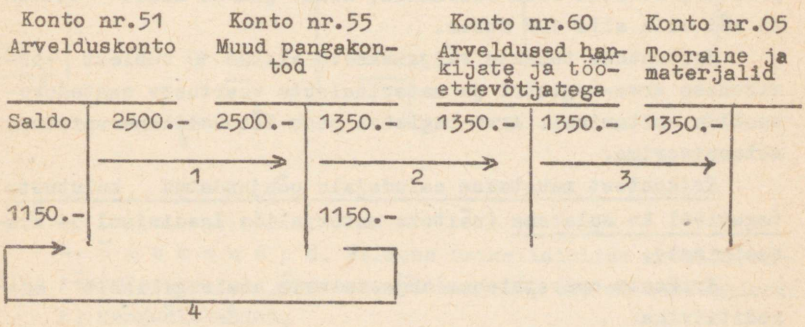
3. Saadud materjalid võeti arvele rbl. 1350.-

D. 05
K. 60 rbl. 1350.-

4. Tagastati akreditiivi jääk rbl. 1150.-

D. 51
K. 55 - 2 rbl. 1150.-

Akreditiivi kasutamise sünteetilise arvestuse skeem:

Kui hankijaks on tööstusettevõte, siis kasutatakse akreditiivilt tasutud summade kajastamiseks eespool esitatud (vt. lk. 23) toodangu lähetamise arvestusskeemi.

3. E r i k o n t o avatakse hankija asukoha pangas. Seda kasutatakse juhul, kui ostjal on süstemaatilised, lepingulised arveldusvahekorrad ühe või mitme hankijaga ja kui selles linnas asub tema täievoliline esindaja (võrreldes akreditiiviga on see üheks peamiseks erinevuseks).

Erikonto avatakse samuti posti või telegraafi teel, selleks kasutatakse akreditiiviga ühesugust blanketti. Avalduse blanketil kriipsutatakse maha sõna "akreditiiv" ja kirjutatakse sellest kõrgemale "erikonto". Kui erikonto avatakse posti teel, siis esitatakse avaldus pangale kolmes eksemplaris, kuid telegraafi teel kahes eksemplaris. Mõlemal juhul peavad esimestel eksemplaridel olema allkirjaõigsusega isikute allkirjad ja pitser. Selle arveldusvormi tingimustes nõutakse aktsepti rakendamist; seoses sellega tuleb avaldusele märkida volitatud isiku perekonna-, ees- ning isanimi.

Erikonto avatakse alates 100 rublast, kusjuures tähtaega ei piirata. Kui erikontost ühe kuu jooksul väljamakseid ei tehta või kui jääk langeb alla 100 rubla, siis konto suletakse. Akreditiiviga võrreldes erineb erikonto veel selle poolest, et seda saab täiendada, mille juures summa suurus ei või olla alla 100 rubla.

Erikontost tehakse väljamakseid alates 10 rublast vormikohase arve-registri ja materiaalsete väärtuste saatedokumentide esitamisel. Arve-registri peab täievoliline esindaja aktsepteerima.

Erikontost makstakse esindajale põhjendatud kulutuste tegemisel ka sularaha (näiteks materjalide laadimisel ja ärasaatmisel).

Erikonto operatsioone kajastatakse analoogiliselt akreditiiviga.

N ä i d e.

1. Avati erikonto. Vastavad vahendid rbl. 5000.- saadi pangalaenuna

D. 55-2 rbl. 5000.-
K. 90

2. Erikontost tasuti hankijale A rbl. 2500.-, hankijale B rbl. 1500.- ja hankijale C rbl. 700.-

D. 60 rbl. 4700.-
K. 55-2

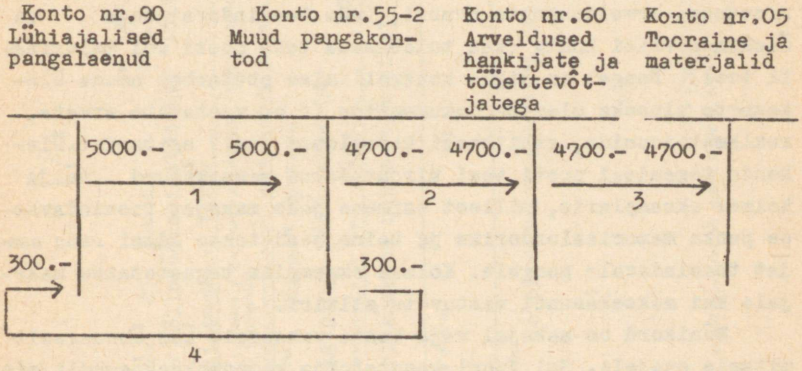
3. Saadud materjalid võeti arvele rbl. 4700.- väärtuses

D. 05 rbl. 4700.-
K. 60

4. Tagastati erikonto jääk rbl. 300.-

D. 90 rbl. 300.-
K. 55-2

Erikonto kasutamise sünteetilise arvestuse skeem:

4. Ü l e k a n d e d. Viimase teiselinnalise arveldusvormina käsitletakse alljärgnevas ülekandeid, mis on kahesugused:

a) pangaülekanded,

b) ülekanded Sideministeeriumi organite kaudu.

Pangaülekandeid tehakse

a) kättesaadud materiaalsete väärtuste ja osutatud teenuste eest tasumiseks,

b) realiseeritud toodangu kvaliteedi suhtes esitatud pretensioonide katteks,

c) viiviste ja leppetrahvide tasumiseks,

d) kreditoorse võlgnevuse tasumiseks,

e) maksete tegemisel riigituludesse, sotsiaalkindlustusorganitele jne.,

f) täievolilistele teiselinnalistele esindajatele töötasude maksmiseks, tööjõu värbamise organiseerimiseks, põllumajandussaaduste varumiseks jne.

Pangaülekandeid saab teha alates 25 rublast; summasid alla 25 rubla kantakse üle sideorganite kaudu.

Raha ülekandmise dokumendiks panga kaudu on maksekäsund* (vt. lk.33), milles näidatakse andmed summa suuruse, saaja nimetuse, arvelduskonto numbri, teda teenindava panga ja ülekande viisi kohta (kas tuleb seda teha posti või telegraafi teel). Pangal on õigus kontrollimise eesmärgil nõuda ülekannete aluseks olevate dokumentide (s.o. vastavate arvete, reklamatsioonide, arbitraaži korraldust jne.) esitamist. Ülekande tegemisel posti teel kirjutatakse maksekäsund välja kolmes eksemplaris, millest esimene jääb maksjat teenindavasse panka memoriaalorderiks ja teine saadetakse edasi raha saajat teenindavale pangale. Kolmas eksemplar tagastatakse maksjale kui maksekäsundi vastuvõtu allkiri.

Mõnikord on maksjal vaja kanda vahendeid üle üheaegselt mitmele saajale. Sel juhul kasutatakse koondmaksekäsundit, mis on kahesuguse vormiga. Esimesel juhul on võimalik summasid üle kanda kolmele, teisel juhul aga seitsmele saajale (vt. lk. 35).

Need maksekäsundid, millega tasutakse kättesaadud materjalide ja osutatud teenuste eest, kantakse üle kreditoor-

* Maksekäsund on ettevõtte korraldus teda teenindavale pangale vastava summa ülekandmiseks arvelduskontost maksekäsundis nimetatud ettevõtte, organisatsiooni või asutuse pangakontosse.

Ф. № 873

Род. опер.

ПЛАТЕЖНОЕ ПОРУЧЕНИЕ № 187

Плательщик 27. juunil 1969. г.

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

шифры

ДЕБЕТ

98013

№ счета плательщика

КРЕДИТ Б/сч. №*

36201 Р.

Счет Riigi банке в г. Tartu

№ сч. получателя **

Спишите с нашего у Вас счета и зачислите, переведите на указанный ниже счет получателя.

при иногородних расчетах указать: почтой, телеграфом, «срочной», в два адреса

Получатель "Nurme" sovhoos

Riigipanga Pärnu osakond

Р.

№ сч. дох. бюдж. (080) реал. разн. либо дох. банка (96032)

Наименование банка и его адрес Pärnu № по МФО

Р. kolmkümmend rubla 00 kopikat

Р. 30.-

прописью

место для шифров

Заполняется банком

шифр очередности платежа

контрольный шифр

Пеня за дней из % Р.

Р.

Всего с пеней

Вид платежа

Leppetrahvide nõudmine nr. 5-7.VI 1969.

Проведено банком

" " г.

Подписи банка

Печать и подписи клиента

S.Sokolov

A.Mardik

* В этом месте указывается при иногородних расчетах № 830.

** При начислении банковской пени по платежному поручению с выделением налога с оборота в этом месте указывается сумма, зачисленная на счет получателя, включая пени.

Эст. отд. изд. «Статистика», а5 44/206-2 09. 68. Т. 5000 х 100

Таллинская типография № 2. Зак. 281

ne võlgnevus või tehakse plaanilisi makseid, tasutakse viiviseid ja leppetrahve ning tehakse sissemakseid kapitaalmahutusteks ja kapitaalremontideks, votab pank vastu ka juhul, kui maksja kontol pole maksmiseks vajalikke vahendeid. Maksekäsundid asetatakse panga poolt järjekorda ja tasutakse koos viivistega võrdsetel alustel tähtajaks tasumata maksenõuetega.

Ettemaksu korral (s.t. kui materjalid antakse ostjale kätte parast tasumist) võtab pank maksekäsundid vastu ainult juhul, kui maksja kontol on küllaldaselt raha. Maksjal on üntlasi õigus nõuda kinnitust ülekande tegemise kohta. Sel otstarbel märgitakse pangas maksekäsundi viimasele eksemplarile ülekande tegemise kuupäev, mida kinnitab pank allkirja ja vapipitseri jäljendiga. Kinnitatud eksemplari esitab maksja materjalide kättesaamiseks hankijale.

Ülekandeid sideorganite kaudu tehakse alates 10 rublast, milleks koostatakse ülalkirjeldatud maksekäsund ja võetakse sellele panga aktsept. Aktseptiga tõendab pank, et summa on maksja arvelduskontost maha kantud.

Ülekanded alla 10 rubla tehakse harilikult postiülekannetena (s.o. sularaha ülekannetena kassast).

Arvelduskontost tehtud ülekannete arvestust iseloomustatakse allpool.

N ä i d e.

1. Tasuti hankijale rbl. 30.-

D. 60	rbl. 30.-	
K. 51		

2. Tasuti riigituludesse tulumaksu rbl. 700.- ja väikelapseliste perekondade maksu rbl. 800.-

D. 73*	rbl. 1500.-	
K. 51		

3. Tasuti kreeditorile A rbl. 26.-

D. 76**	rbl. 26.-	
K. 51		

---

* Konto nr.73 "Arveldused eelarvega".

** Konto nr.76 "Arveldused mitmesuguste deebitoride ja kreeditoridega".

Ф. № 872

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

наименование плательщика

к/о Госбанка в г.

СВОДНОЕ ПЛАТЕЖНОЕ ПОРУЧЕНИЕ № 122

на лист 1969 г.

29. juunil

Род опер. № 1

ДЕБЕТ Сч. №

КРЕДИТ Разные*

Спишите с нашего у Вас счета и зачислите, переведите на счета следующих получателей:

штамп банка

NSVL Riigipanga EV Kontor Autobaas nr. 17 Arve-faktuur nr. 99-17.VI 69. jargi autobussi kasutamise eest

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т 42507

Сумма 67.58

От Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

дата | № поручен. | штамп банка

NSVL Riigipanga EV Kontor trükikoda "Signaal" Arve nr. 442-6.VI 1969.a. alusel trükitööde eest.

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т 41305

Сумма 25.40

От

дата | № поручен. | штамп банка

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т

Сумма

От

дата | № поручен. | штамп банка

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т

Сумма

От

дата | № поручен. | штамп банка

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т

Сумма

От

дата | № поручен. | штамп банка

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т

Сумма

От

дата | № поручен. | штамп банка

куда, кому и за что перечисляется

№ счета получателя—К-т

Сумма

Всего. Р. ühekskümmend kaks ja 98 kopikat

прописью

Р. 92.98

цифрами

Составляется в 3-х экз.: 1-й остается в Сбербанке, 2-й передается получателю, 3-й с подписью работника и штампом банка возвращается плательщику. При расчетах два одноородных банка 2-й экз. передается в банк, обслуживающий получателя. Плательщик работник Сбербанка без сберегательной книжки (минуя штампы) не следует практическим основаниям поручения в комнате только разовой в помощь поручения от клиента.

* В этой графе плательщик указывает при многородных расчетах — № 500, а при расчетах через два одноородных банка — 800.

Расписка банка в приеме поручения

Печать и подпись клиента (на 1-м экз.)

S.Sokolov

A.Mardik

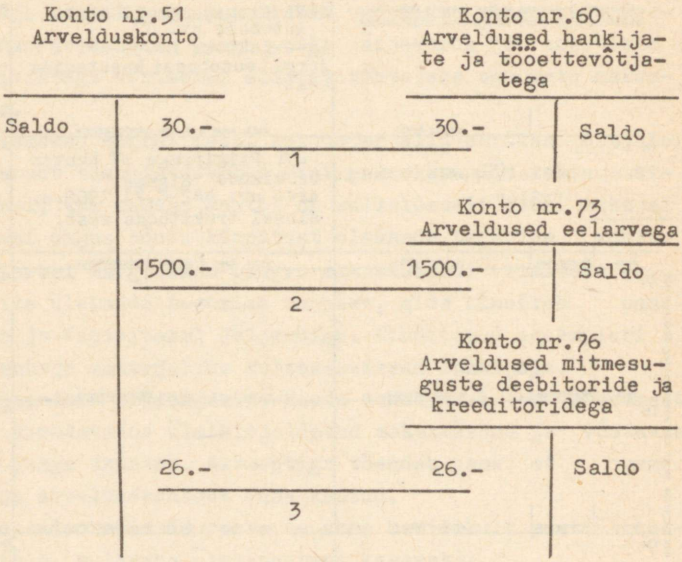
Проведено банком 196 г.

Подписи банка

Тип. отд. нач. «Статистика», зак 41/2-6 01 68. Т. 5000x10)

Таллинская типография № 2. Зак. 18

Ülekannete arvestuse skeem:

S a m a l i n n a l i s e d a r v e l d u s e d

Samalinnalistes arveldustes kasutatakse aktsept-inkassovormi, maksekäsundeid, arveldustšekke, limiteeritud tšekiraamatu tšekke, plaanilisi makseid, limiteerimata tšekiraamatu tšekke ja makseid sularahas (kuni 10 rublani). Selle või teise arveldusvormi rakendamine kooskõlastatakse hankija ja ostja vahel.

1. A k t s e p t-i n k a s s o v o r m i kirjeldati juba teiselinnaliste arvelduste vaatlemisel, mida mõningate erinevustega kasutatakse ka samalinnaliselt.

Selle arveldusvormi juures nõutakse, et toodangu väljamisel ostjale (või maksjale) antakse kaasa kõik arveldusteks ettenähtud dokumendid, s.o. maksenõue ja vastuvõtuallkirjaga

saateleht (või mõni muu väljamisdokument). Maksenõue kirjutatakse välja viies eksemplaris, millest ühe saab ostja, kolm esitatakse pangale ja üks jääb hankijale. Pank võtab temale esitatud maksenõude inkassoks ainult siis, kui sellel on märkus, et ostja aktseptiks on kõik vajalikud dokumendid üle antud.

Samalinnalised inkassoks antud maksenõuded tasutakse panka saabumise järjekorras. Seejuures on maksjal õigus keelduda aktseptist kahe tööpäeva jooksul. Elektri- ja soojusenergia, kommunaalteenuste (gaasi, vee, kanalisatsiooni), telefoni- ja raadiomaksude maksenõuded tasutakse ilma aktseptita järgmisel päeval pärast panka esitamist.

Operatsioonide arvestamiseks kasutatavad kontod ja arvestusskeem on analoogiline teiselinnalise aktsept-inkassovormi puhul näidatud arvestusega.

2. M a k s e k ä s u n d i t e g a tasutakse nii kaubaliste kui ka mitmesuguste mittekaubaliste operatsioonidega ühenduses olevaid summasid alates 10 rublast.

Maksekäsund esitatakse pangale kolmes eksemplaris, millest esimene on maksjat teenindava panga memoriaalorderiks, teine paigutatakse saaja arvelduskonto väljavõtte juurde ja kolmas tagastatakse maksjale kui maksekäsundi vastuvõtu allkiri.

Kui maksekäsundis tõendatakse toodangu kättesaamist, siis võib maksekäsundit pangale esitada mitte ainult maksja, vaid ka hankija. Seesugused maksekäsundid võetakse maksmiseks vastu sõltumata maksja arvelduskonto olukorrast. Vahendite puudumisel paigutatakse need kartoteegi nr.2 järjekorda ja summad tasutakse koos viivisega analoogiliselt tähtajaks tasumata maksenõuetega.

Neil juhtudel, mil hankija nõustub toodangut ostjale väljama alles pärast tasumist, tohib pank maksekäsundit vastu võtta ainult maksjalt ja siis, kui selle tasumiseks on arvelduskontos küllaldaselt vahendeid. Kuid hankija võib veel nõuda, et maksekäsundis kinnitataks (tõendataks) vahendite ülekandmist. Sel otstarbel märgib vastav pangatöötaja maksekäsundile "Täidetud" ja annab oma allkirja. Alles nüüd esi-

tatakse maksekäsund hankijale, kus see kontrollitakse ja kirjutatakse välja valmistoodangu või muude materiaalsete väärtuste väljamise korraldus.

Maksekäsundiga tasutud summad arvestatakse analoogiliselt teiselinnaliste pangaülekannete skeemiga (vt.lk.36).

3. A r v e l d u s t š e k k on konto valdaja (ostja) korraldus Riigipangale tšekis näidatud summa ülekandmiseks hankijale. Arveldustšekke kasutatakse ainult siis, kui on tegemist samalinnaliste arveldustega nii kaup-materiaalsete väärtuste (välja arvatud leib, naftatööstussaadused, viin ja ehitustööd) kui ka osutatud teenuste eest tasumisel. Ülekandeid tehakse alates 10 rublast. Arveldustšekiga sularaha välja ei maksta.

Arveldustšekkide väljakirjutamiseks saadakse Riigipangast tšekiraamat. Tšekk koostatakse ostja ettevõttes, kirjutatakse alla isikute poolt, kellel on selleks õigus, rebitakse raamatust välja ja antakse hankijale. Tšekis märgitakse ära vahendite ülekandmise põhjus.

Hankija koostab tšeki alusel registri kahes eksemplaris ja esitab need pangale. Enne tšeki vastuvõtmist kontrollib pank maksja arvelduskonto olukorda. Vahendite piisamatuse korral tagastatakse tšekk hankijale (kui arvelduskontos puuduvad rahalised vahendid, siis on keelatud arveldustšekki välja kirjutada).

Arveldustšekiga tehtud operatsioonid arvestatakse analoogiliselt maksekäsundi arvestusskeemiga.

4. L i m i t e e r i t u d t š e k i r a a m a t u t š e k k e kasutatakse peale samalinnaliste ka teiselinnalisteks arveldusteks.

Limiteeritud tšekiraamatu tšekiga tasutakse:

a) samalinnalistele ettevõtetele nendelt saadud kaupmateriaalsete väärtuste kui ka osutatud teenuste eest;

b) teiselinnalistele ettevõtetele sel juhul, kui kaupmateriaalsed väärtused, samuti osutatud teenused võeti vastu kohapeal;

c) alalistes arveldusvahekordades olevatele transpordiorganisatsioonidele.

Tšekiraamat antakse ettevõttele Riigipangast ja selle kaanele märgitakse kõrvuti muude rekvisiitidega ka raamatu limiidi suurus (selle minimaalseks summaks võib olla 100 rubla). Tšekiraamatu väljaandmisel ettevõttele kantakse limiidisumma arvelduskontost üle uude, limiteeritud tšekiraamatu kontosse. Limiteeritud tšekiraamatut võimaldatakse soetada ka Riigipanga laenuga.

Tšekiraamatust võib tšekke välja kirjutada mitmetele hankijatele. Väljakirjutatava tšeki minimaalseks summaks on 10 rubla. Pärast tšeki väljakirjutamist nõutakse limiidi jääägi kirjutamist tšekikontsule. Uue tšeki summa ei tohi olla suurem eelmise tšeki kontsule märgitud kasutamata limiidist.

Limiteeritud tšekiraamatud arvestatakse konto nr. 55 "Muud pangakontod" allkontos 2 "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod". Raamatu saamisel debiteeritakse seda kontot ja krediteeritakse neid kontosid, mille arvel see soetati.

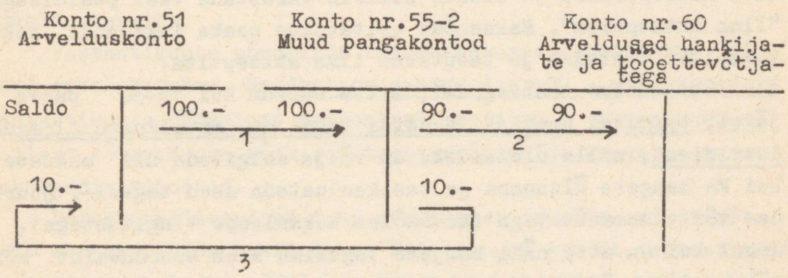
N ä i d e.

1. Saadi limiteeritud tšekiraamat ettevõtte vahendite arvel rbl. 100.-

2. Tasuti hankijale rbl. 90.-

3. Limiidi jääk tagastatakse arvelduskontosse rbl. 10.-

Limiteeritud tšekiraamatu arvestuse skeem:

5. L i m i t e e r i m a t a t ŝ e k i r a a m a t u t ŝ e k i d. Peale ülalkirjeldatud arveldusvormide võib Riigipank, võttes arvesse rahvamajandusharude iseärasusi, lubada vastavatele ettevõtetele veel mitmesuguseid spetsiaalseid arveldusvorme. Nii lubatakse alaliste arveldusvahekordade puhul transpordiorganisatsioonidega tasuda võlga või teha avansilisi makseid limiteerimata tŝekiraamatu tŝekkidega.

Limiteerimata tŝekiraamatu tŝekkide kasutamisel on üheks iseärasuseks see, et need tasutakse maksja arveldusdokumentide tagatisel antava laenu kontost (konto nr.90 "Lühiajalised pangalaenud").

Tŝeki väljakirjutamisel ja üleandmisel transpordiorganisatsioonile krediteeritakse konto nr.55 "Muud pangakontod" allkontot 2 "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod".

6. P l a a n i l i s i m a k s e i d rakendatakse siis, kui sama- või teiselinnalise hankija ning ostja vahel esineb alalisi majanduslikke vahekordi.

Selle arveldusvormi kasutamisel on aluseks ostja ning hankija vahel sõlmitud kokkulepe, millega ühtlasi määratakse kindlaks plaaniliste maksete suurus ja nende tähtajad. Ajavahemik kahe makse vahel sõltub hankelepingu mahust.

Plaanilisi makseid teeb harilikult ostja oma maksekäsundiga, mis esitatakse panka mitte harvem kui 5 päeva järel. Kuid ostja nõusolekul võib hankija sisse nõuda plaanilisi makseid ka maksenõudega. Seesugustes maksenõuetes tuleb ära näidata makseperiood ja lisaks sellele varustada veel pealdisega "Ilma aktseptita". Maksenõue esitatakse panka inkassoks kokkulepitud tähtajal ja tasutakse ilma aktseptita.

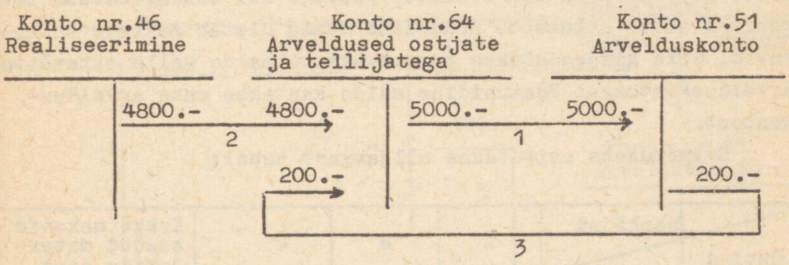
Ettenähtud tähtaegadel, mitte harvem kui 15-30 päeva järel, toimuvad hankija ja ostja vahel nn. arvelduste reguleerimised, mille ülesandeks on välja selgitada nii maksete kui ka hangete üldsumma ja tasakaalustada need tagasi-, juurde- või vähemmaksetega (kooskõlas kokkuleppe tingimustega). Juhul kui on ette näha hangete tegeliku mahu suurenemist või vähenemist, võrreldes lepingulisega, võib plaaniliste maksete summasid vastavalt muuta.

Plaaniliste maksete arvestamiseks kasutab hankija kontot nr.64 "Arveldused ostjate ja tellijatega".

N ä i d e.

1. Saadi ostjalt plaanilisi makseid rbl. 5000.-
2. Ärasaadetud toodangu maksumus hulgihinnas rbl. 4800.-
3. Tagasimaks rbl. 200.-

Plaaniliste maksete arvestuse skeem:

Samaaegselt kirjendab ostja maksete summad kontosse nr. 60 "Arveldused hankijate ja tööettevõtjatega".

Materjalide saamisel krediteeritakse nimetatud kontot.

7. V a s t a s t i k u s t e n õ u d m i s t e t a s a a r v e s t u s. Peale ülalkirjeldatud teise- ja samalinnaliste arveldusvormide on ettevõtetevaheliste vastastikuste nõudmiste tasaarvestus kujunenud üheks enam kasutatavaks arveldusvormiks.

Vastastikuste nõudmiste tasaarvestuses kasutatakse mitmeid arveldusvorme. Nendest on osutunud enam eelistatavaks vastastikuste nõudmiste detsentraliseeritud tasaarvestus. Sellest võtavad osa kõik tööstusettevõtted ja varustus-turustusorganisatsioonid.

Detsentraliseeritud tasaarvestusest osavõtvale ettevõttele avatakse teda teenindavas Riigipangas eraldi vastastikuse tasaarvestuse konto. Sellesse kontosse kirjendab pank kõik antud ettevõttega arveldusvahekordades olevate ja tasaarvestustest osavõtvate ettevõtete materjalide hankimisega, toodangu realiseerimisega, teenuste osutamisega ja pretensioonidega

ühenduses olevad dokumendid (hankijate maksenõuded, ostjate maksekäsundid jt.). Tasaarvestuseks võetakse dokumente, mille maksumus on üle 50 rubla. Tasaarvestuseks esitatud dokumentides tuleb hankija ja maksja arvelduskonto numbrite asemel märkida tasaarvestuse kontode numbrid ja varustada stambiga "Detsentraliseeritud tasaarvestus".

Tasaarvestusi viiakse läbi perioodiliselt. Rasketööstusharudes tehakse seda iga 5 päeva, kergetööstuses iga 3 päeva järel ja tingimata kuu viimasel päeval. Kui tasaarvestuse tegemisel antud ettevõtte nõudmiste summa ületab maksete kokkuvõtte, siis kirjendatakse tasaarvestuse saldo selle ettevõtte arvelduskontosse. Vastupidine saldo kantakse maha arvelduskontost.

Selgituseks esitatakse alljärgnev tabel:

Hankijad / Ostjad	A	B	C	Kokku makseid saadud materjalide eest
A	x	3000.-	4000.-	7000.-
B	6000.-	x	-	6000.-
C	1500.-	3000.-	x	4500.-
Kokku nõudmisi toodangu lähetamisest	7500.-	6000.-	4000.-	17500.-
Lahutatakse saadud materjalide maksumus	7000.-	6000.-	4500.-	x
Jääb saada (+) või tasuda (-)	+500.-	-	-500.-	x

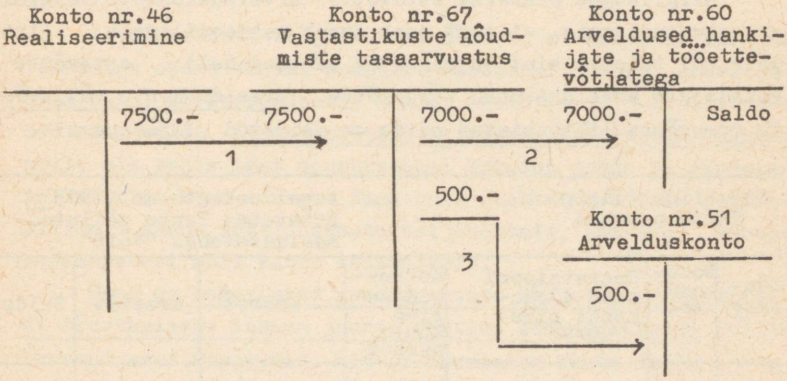
Seega jääb ettevõttel A saada 500 rubla, B-l saldot ei ole ja C peab tasuma 500 rubla.

Tasaarvestusoperatsioonid kontrollitakse ja töödeldakse ettevõttes pärast konto väljavõtte ja juurdekuuluvate dokumentide saamist ning kajastatakse kontos nr.67 "Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus".

Tasaarvestuse arvestusskeem esitatakse allpool. Selles kasutatakse näitena ettevõtte A andmeid eelmisest tabelist.

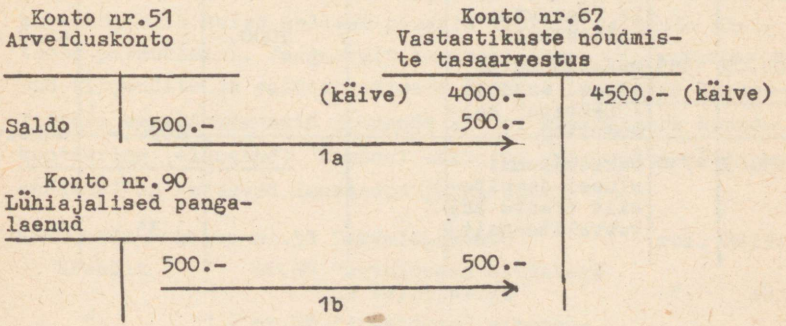
N ä i d e.

1. Lähetatud toodangu maksumus hulgihinnas rbl. 7500.-
2. Hankijate maksenõuded rbl. 7000.-
3. Tasaarvestuse saldo rbl. 500.-

Esitatust ilmneb, et tasaarvestuse tulemusel kirjendati ettevõtte A arvelduskontosse rbl. 500.-

Kuid ettevõtte C tasaarvestuse tulemus (vt.tabelit lk. 42) on aga vastupidine. Seepärast tuleb saldo katta kas arvelduskonto vahenditega või nende puudumisel pangalaenudega. Järelikult on saldo katmisel kaks võimalust:

IV. ARVELDUS- JA TEISTE PANGAKONTODE ARVESTUSREGISTRID

K o n t o nr. 51 "A r v e l d u s k o n t o"

Riigipangas peetakse ettevõtte arvelduskontot eraldi arvestusregistris, millest pank annab perioodiliselt (iga päev või teistel kindlaksmääratud tähtaegadel) ettevõtte esindajale arvelduskonto väljavõtte. Arvelduskonto väljavõtte mõnevõrra lihtsustatud näide on esitatud alljärgnevalt.

NSV Liidu Riigipank
Tartu osakond

Arvelduskonto nr. 98013
Ettevõte: Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Kuupäev	Dokumendi nr.	Operatsiooni sisu (dokumendi nimetus)	Korrespondeeriva konto number	Deebet	Kreedit	Saldo
01.07.		Saldo				5700.-
01.07.	04611	Tšekiga komandeerimisavanssi		30.-		5670.-
02.07.	170	Maksekäsundi alusel kreeditorile (Tartu Elamute Valitsusele)		50.-		5620.-
03.07.	461	Maksenõudmise alusel hankijale (Varustusvalitsusele)		1000.-		4620.-
04.07.	315	Maksenõudmise alusel ostjalt ("Lembitu" kolhoosilt)			2000.-	6620.-
05.07.	710	Maksekäsundi alusel deebitorilt (Tartu Ehitusvalitsuselt)			35.-	6655.-

Tegelikult Riigipangast saadud väljavõttel pole veerguде nimetusi. Seepärast peab ettevõttel olema väljavõtte maketi vorm koos vastavate veergude tähendusega.

Väljavõtte selles veerus, kus tuleb iseloomustada operatsiooni sisu, näidatakse seda šifritega. Nende tähenduste dešifreerimiseks peab ettevõte kasutama vastavat koodi (vt. lk. 46).

Arvelduskonto väljavõttest nähtub, et kontosse kirjendatakse iga operatsiooni kuupäev, dokumendi number, operatsiooni sisu, korrespondeeriv konto, deebeti- ja kreeditikäibed ning saldo. Kontot peetakse kirjutavate arvutusmasinate abil, mis peale igat operatsiooni arvutab saldo ja kirjendab selle ettenähtud veergu. Kuna pank peab ettevõttele perioodiliselt andma arvelduskonto väljavõtteid, peetakse kontot kopeerpaberi abil kahes eksemplaris.

Pank on kohustatud arvelduskonto väljavõtte iga kirjendi tõestamiseks lisama juurde vastava esmasdokumendi (välja arvatud need kirjendid, mis on ühenduses konto valdaja kassast tehtud sissemaksetega või sularaha väljaandmisega kassasse).

Esmasdokumentide juuresolekut kontrollitakse rangelt ja puudumisel nõutakse neid pangalt. Dokumentidest saadakse nii sünteetiliseks kui ka analüütiliseks arvestuseks vajalikke andmeid (näiteks ettevõtete ja asutuste nimetusi, sissening väljamakstud summade otstarvet, aluseid jne.). Kui dokumentide kontrollimisel ilmneb, et pangas tehti ekslikke makseid, siis tuleb sellest pangale teatada ja nõuda eksituste parandamist. Järgnevalt kontrollitakse väljavõtetes tehtud kirjendite ja saldoarvutluste õigsust. Seejärel konteeritakse esmasdokumendid ja nende alusel koostatakse koondkonteering (-lausend). Eespool esitatud väljavõtte näidise andmetel on vastavad lausendid järgmised.

Deebet	konto nr.51	"Arvelduskonto"	rbl.	2035.-
Kreedit	" nr.64	"Arveldused ostjatega ja tellijatega"	"	35.-
"	" nr.76	"Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega"	"	2000.-

- - - - - - -

Operatsioonide ŝifrid ja nende tähendused

Operatsioonide šifrid	Šifrite tähendused		Arvelduskonto väljavõttele juurdelisatavad dokumendid
	arvelduskonto deebetis	arvelduskonto kreeditis	
1	Maha kantud vastavalt Teie maksekäsundile	Laekunud vastavalt maksekäsundi koopiale	Debiteerimisel - dokumente juurde ei lisata Krediteerimisel - koopia maksja maksekäsundist
2	Tasutud maksenõuded	Laekunud maksenõuete järgi	Täielik tasumine: a) debiteerimisel - dokumente juurde ei lisata; b) krediteerimisel - koopia maksenõudest Osaline tasumine: debiteerimisel kui ka krediteerimisel - koopia panga memoriaalorderist
3	Tasutud Teie sularaha tšekk	Laekunud sularaha	Debiteerimisel - dokumente juurde ei lisata Krediteerimisel - sissemaksu avaldise talong või teatis (vorm nr.470)
4	Tasutud Teie arveldustšekk	Laekunud vastavalt Teie arveldustšekkide või aktsepteeritud maksekäsundite registrile	Ilma lisadeta
5	Avatud akreditiivid või erikontod Teie avalduste põhjal	Laekunud kasutamata jäänud akreditiivide või erikontode saldod	Debiteerimisel - dokumente juurde ei lisata Krediteerimisel - koopia vastavast orderist
8	Antud laenu vastavalt Teie avaldusele (laenukontol)	Laekunud Teie arvelduskontole laenu	Debiteerimisel - dokumente juurde ei lisata Krediteerimisel - koopia laenuavaldisest
9	Reguleeritud erilaenu ja teelolevate arveldusdokumentide tagatisel antud laenu kontosid. Kantud maha tasaarvestuse saldo		Reguleerimisel - korraldus (vorm nr.268 järgi). Saldo mahakandmisel - väljavõte tasaarvestuse andmikust
0	Kantud maha protsente panga kasuks	Laekunud protsente	Ilma lisadeta

Deebet	konto	nr.50	"Kassa"	rbl.	30.-
"	"	nr.60	"Arveldused hankijatega ja tooettevõtjatega"	"	1000.-
"	"	nr.76	"Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega"	"	50.-
Kreedit	"	nr.51	"Arvelduskonto"	"	1080.-

Kui Riigipanga arvelduskonto väljavõtte deebet- ja kreeditveergudesse sissekantud summasid võrrelda ettevõttes tehtud kirjendite deebeti-kreeditiga, siis ilmneb, et nad on teineteise suhtes vastupidised (s.t. väljavõtte deebetit arvestatakse ettevõttes kreeditina ja väljavõtte kreeditit deebetina). Põhjus peitub selles, et arvelduskonto on Riigipangale passivakontoks, mistõttu kõik kontosse tehtud sissemaksed (suurenemine) kirjendatakse kreeditisse ja väljamaksed (vähenemine) deebetisse.

Pärast lausendite koostamist kirjendatakse nende andmed vastavatesse ettevõttes kasutatavatesse arvestussüsteemi registrisse. Käesolevas vaadeldakse ainult žurnaalorderi süsteemi, mille järgi peetakse kontot nr.51 "Arvelduskonto" kaheş registris, s.o. konto kreeditit žurnaalorderis nr.2 (vt. lk.48) ja deebetit andmikus nr.2 (vt. lk. 49)*. Nii žurnaalorderi kui ka andmiku käibed kajastatakse korrespondeerivate kontode viisi.

Eelmistel lehekülgedel esitatud Riigipanga väljavõtte alusel koostatud lausendid on käsitletavate arvestusregistrite näidistes kirjendatud esimestele ridadele.

Kuu lõpul tehakse registrite kokkuvõtted ja saadud summad märgitakse vastavale reale. Samuti arvutatakse välja lõppsaldo, milleks kasutatakse andmiku nr.2 ülaossa märgitud algsaldot, andmiku deebetikäivet ja žurnaalorderi kreeditikäivet. Lõppsaldo märgitakse andmiku kokkuvõtte rea alla, mis antud näite järgi on rbl.30590.- (5700+171900-147010).

* Näidistena esitatud žurnaalorderit nr.2, andmikku nr.2 ja teisi hiljem vaadeldavaid registreid on lihtsustatud.

Ž u r n a a l o r d e r n r. 2

Juuli 1969.a.

Konto nr.5 "Arvelduskonto" kreeditikäive

Jrk. nr.	Kuupäev	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi									
		50 Kassa	55 Muud pangakontod	56 Muud rahalised vahendid	60 Arvelduskanded hankijatega ja tootjatega	64 Arvelduskanded ostjatega ja tellijatega	67 Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus	73 Arveldused eelarvega	76 Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega	90 Lühiajalised pangalaenud	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	01-05	30.-			1000.-				50.-		1080.-
2.	06-07	7000.-	4500.-								11500.-
3.	08-10			200.-	25000.-			7000.-			32200.-
4.	11-13	30.-			15000.-		3000.-				18030.-
5.	14-15				11000.-					4000.-	15000.-
6.	16-18	18000.-	2500.-			10.-					20510.-
jne.	jne.	24940.-		800.-	14000.-			1000.-	1950.-	6000.-	48690.-
	Kokku	50000.-	7000.-	1000.-	66000.-	10.-	3000.-	8000.-	2000.-	10000.-	147010.-

Žurnaalorder lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Käibed kirjendatud pearaamatusse "31." juulil 1969.a.

Pearaamatupidaja A.Mardik

A n d m i k nr. 2

Juuli 1969.a.

Konto nr.51 "Arvelduskonto" deebetikäive

Saldo kuu alguseks rbl. 5700.-

Jrk. nr.	Kuu-päev	Deebetikäive korrespondeerivate kontode järgi									
		46 Realiseerimine	50 Kassa	55 Muud pangakontod	64 Arveldused ostjatega ja tellijatega	67 Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus	73 Arveldused eelarvega	76 Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega	79 Majandisisesed arveldused	90 Lühiajalised pangalaenud	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	01-05	10.-			35.-			2000.-			2035.-
2.	06-07	30000.-	10.-							5000.-	35010.-
3.	08-10	15000.-		1750.-	250.-	1000.-					18000.-
4.	11-13	17000.-					1000.-		500.-		18500.-
5.	14-15	25000.-						200.-			25200.-
6.	16-18	7000.-	20.-								7020.-
jne.	jne.	53250.-	170.-		115.-	4000.-	1000.-	1100.-	1500.-	5000.-	66135.-
	Kokku	147250.-	200.-	1750.-	400.-	5000.-	2000.-	3300.-	2000.-	10000.-	171900.-

Saldo kuu lõpuks rbl. 30590.-

Andmik lõpetatud "31" juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Seejärel võrreldakse andmiku nr.2 deebeti iga korrespondeeriva konto kokkuvõtet temaga seoses olevate žurnaalorderite vastavate veergude kokkuvõtetega (näiteks andmiku 2. veeru kokkuvõte rbl. 200.- peab võrduma žurnaalorderi nr. 1 2. veeru kokkuvõttega (vt. lk. 67). Ka žurnaalorderi nr. 2 korrespondeerivate kontode kokkuvõtteid võrreldakse ja nimelt andmikkude nr. 1 (vt. lk. 66) ja 4 (vt. lk. 56) vastavate kontode kokkuvõtetega. Pärast võrdlemist ja ilmnenud vigade parandamist kirjendatakse žurnaalorderi üldine kui ka iga korrespondeeriva konto üksikkokkuvõte pearaamatusse. Andmiku kokkuvõtteid pearaamatusse ei kirjendata.

K o n t o nr. 55 "M u u d p a n g a k o n t o d"

Arvelduskonto on ettevõtte põhiliseks rahaliste vahendite kontoks. Kuid lisaks sellele kasutatakse ettevõttes veel mitmeid eriotstarbega rahalisi vahendeid, mis on ette nähtud näiteks kapitaalremontide tegemiseks või millega on avatud akreditiive, erikontosid ja soetatud tšekiraamatuid. Nimetatud vahendeid arvestatakse nii pangas kui ka ettevõttes eraldi kontodes.

Ettevõttes kasutatakse sel otstarbel kontot nr.55 "Muud pangakontod", mis jaguneb järgmisteks allkontodeks:

1. "Kapitaalremondi erikonto";
2. "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod";
3. "Muud pangakontod".

Nimetatutest on käesoleva õppevahendi teemaga seotud allkonto 2 "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod", kus arvestatakse akreditiivide, erikontode ja limiteeritud tšekiraamatute vahendeid.

Riigipangas avatakse igale akreditiivile, erikontole ja limiteeritud tšekiraamatule eraldi konto. Neid peetakse kahes eksemplaris, millest üks, s.o. kopeeritud eksemplar on kontoväljavõtteks ja antakse koos kirjendeid tõestavate dokumentidega ettevõttele. Pärast väljavõtte ja dokumentide kontrollimist ning konteerimist kirjendatakse need žurnaalorderisse nr. 3 (vt. lk. 52). Sellesse žurnaalorderisse on

paigutatud peale konto nr.55 veel kaks eriotstarbega rahaliste vahendite kontot, s.o. konto nr.54 "Kapitaalmahutuste vahendite pangakontod" ja nr.56 "Muud rahalised vahendid" ning lisaks veel konto nr.55 analüütilise arvestuse register (vt. lk. 53).

Konto nr.55-2 "Akreditiivid ja veosekäibe erikontod" operatsioone iseloomustatakse alljärgnevas näites.

Deebetikäive:

1) 6. juulil 1969.a.	ostetud limiteeritud tšekiraamat	rbl.	4500.-
2) 17.juulil 1969.a.	avatud akreditiiv valutehasele "Pioneer" Tallinnas	"	2500.-
	Kokku	"	7000.-

Kreeditikäive:

1) 7.-30.juulini 1969.a.	tasutud limiteeritud tšekkidega hankijale	rbl.	4000.-
2) 26.juulil 1969.a.	tasutud valutehase "Pioneer" akreditiivist	"	750.-
3) 30.juulil 1969.a.	tagastatud akreditiiv (tehase "Võit" nõudmisel)	"	1750.-
	Kokku	"	6500.-

Konto kreeditoperatsioonide alusel koostatakse lausend:

Deebet konto nr.51	"Arvelduskonto"	rbl.	1750.-
" " nr.60	"Arveldused hankijate ja tööettevõtjatega"	"	4750.-
Kreedit " nr.55	"Muud pangakontod"	"	6500.-

Lausendid kajastatakse žurnaalorderis nr.3 (vt. lk. 52). Seejärel kirjendatakse nii deebet- kui ka kreeditoperatsioonid analüütilise arvestuse registrisse (vt. lk. 53) ja arvutatakse saldod kuu lõpuks.

Enne žurnaalorderi nr.3 kokkuvõtete kirjendamist pearaamatusse võrreldakse selle kreeditikäibeid korrespondeerivate kontode järgi teiste žurnaalorderivormi registritega. Näiteks 2. veeru summa rbl. 1750.- peab võrduma andmiku nr.2 3.veeru summaga (vt. lk. 49).

TARTU ÜLIKOOLI

Ž u r n a a l o r d e r nr. 3

Juuli 1969.a.

Konto nr.54 "Kapitaalmahutuste vahendite pangakontod", nr.55 "Muud pangakontod" ja nr.56 "Muud rahalised vahendid" kreeditikäibed ning konto nr.55 analüütilised andmed

Jrk. nr.	Kirjendi alus (väljavõtte kuupaev, dokum.nr.)	Kreeditikäibed korrespondeerivate kontode järgi							
		50 Kassa	51 Arvelduskonto	60 Arveldused hankijatega ja tööettevõtjatega	73 Arveldused eelarvega			jne.	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7-10	11
1. 2. jne.				Konto nr.54 kreeditikäive					
	Kokku								
1. 2. jne.				Konto nr.56 kreeditikäive					
	Kokku								
				Konto nr.55 kreeditikäive					
1. 2. jne.	väljavõte 5.-30.VII 69.		1750.-	4750.-					6500.-
	Kokku		1750.-	4750.-					6500.-

Žurnaalorder lõpetatud "31." juulil 1969.a.
Raamatupidaja S.Multer

Käibed kirjendatud pearaamatusse "31." juulil 1969.a.
Pearaamatupidaja A.Mardik

Žurnaalorderi nr. 3 tagakülg

Konto nr.55 "Muud pangakontod" analüütilised andmed. Juuli 1969.a.

Analüütiliste kontode nimetused ja numbrid	Täht-aeg	Saldo kuu alguseks	Deebetikäive pangaväljavõtete alusel						Kreedi-tikäive	Saldo kuu lõpuks
			Kuu-päev	Summa	Kuu-päev	Summa	Kuu-päev	Summa		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Kapitaalremondi erikonto	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
2. Akreditiivid ja veosekaibe erikontod										
a) limiteeritud tšekiraamat	-	-	06.	4500.-					4000.-	500.-
b) akreditiiv valutehasele "Pioneer"	20 p.	-	17.	2500.-					2500.-	-
3. Muud pangakontod										
Kokku				7000.-					6500.-	500.-

K o n t o nr.67 "V a s t a s t i k u s t e nõudmiste t a s a a r v e s t u s"

Nimetatud konto on ette nähtud mitmesuguste tasaarvestusvormidega läbiviidud arvelduste arvestamiseks.

Tasaarvestuse kreeditikäive kirjendatakse žurnaalorderisse nr.5 (vt. lk. 55)ja deebetikäive andmikku nr. 4 (vt. lk. 56). Kirjendamise aluseks on pangast saadud tasaarvestuse konto väljavõtted ja esmasdokumendid, mis töödeldakse analoogiliselt varem kirjeldatud pangakontode dokumentidega.

Kui vaadelda žurnaalorderi nr.5 (vt. lk. 55) kreeditikäivet, siis ilmneb, et selle üldsumma on rbl. 187000.-,millest tasuti hankijaile rbl. 182000.- ja tasaarvestuse tulemusena kanti arvelduskontosse rbl. 5000.- .Viimati nimetatud summa võrdub andmiku nr.2 5.veeru kokkuvõttega (vt.lk. 49).

Andmiku nr.4 (vt. lk. 56) käibe üldsumma on samuti rbl. 187000.-, millest toodangu realiseerimise arvel on laekunud rbl. 184000.- ja tasaarvestuse saldo rbl. 3000.- kaetud arvelduskonto vahenditega. Andmiku nr. 4 2.veeru summa, s.o. rbl. 3000.- võrdub žurnaalorderi nr.2 6.veeru summaga (vt. lk.48). Seega nii andmik nr.4 kui ka žurnaalorder nr.5 on kooskõlas arvelduskonto registritega ja viimase kokkuvõtteid võib kirjendada pearaamatusse.

Ž u r n a a l o r d e r nr. 5
Juuli 1969.a.

Konto nr.67 "Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus" kreeditikäive

Jrk. nr.	Panga väljavõtte kuupäev	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi							
		51 Arveldus-konto	60 Arveldused hankijatega ja tööettevõtjatega	64 Arveldused ostjatega ja tellijatega	90 Lühiajalised pangalaenud				Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	01-05		40000.-						40000.-
2.	06-10	1000.-	35000.-						36000.-
3.	11-15		77000.-						77000.-
4.	16-20	4000.-	30000.-						34000.-
jne.									
	Kokku	5000.-	182000.-						187000.-

Žurnaalorder lõpetatud "31." juulil 1969.a.
Raamatupidaja S.Multer
Käibed kirjendatud pearaamatusse "31." juulil 1969.a.
Pearaamatupidaja A.Mardik

A n d m i k nr.4

Konto nr.67 "Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus" deebetikäive

Jrk. nr.	Pangaväljavõtte kuupäev	Deebetikäive korrespondeerivate kontode järgi						
		46 Realiseerimine	51 Arveldus-konto	64 Arveldused ostjatega ja tellijatega	90 Lühiajalised pangalaenud		jne.	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6-7	8
1.	01-05	40000.-						40000.-
2.	06-10	36000.-						36000.-
3.	11-15	74000.-	3000.-					77000.-
4.	16-20	34000.-						34000.-
jne.								
	Kokku	184000.-	3000.-					187000.-

Andmik lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

V. KASSAOPERATSIOONID JA NENDE ARVESTUS

Nagu eespool märgitud, peavad tööstusettevõtted hoidma oma rahalisi vahendeid arvelduskontos Riigipangas.

Kassas lubatakse hoida ja kulutada sularaha ainult pakilisteks vajadusteks Riigipanga poolt kindlaksmääratud limiidi ja korra kohaselt. Üle limiidi võib kassas olla ainult palgaks, preemiateks ja stipendiumideks väljatoodud sularaha. Ka selleks otstarbeks saadud vahendeid on lubatud kassas hoida 3 päeva jooksul, arvates raha pangast saamise päevast. Selle aja vältel väljamaksmata palgasummad tagastatakse Riigipanka.

Kassas on materiaalselt vastutavaks isikuks kassapidaja, kes ei vastuta ainult tema poolt vastuvõetud väärtuste allesoleku, vaid ka igasuguste kahjude eest, mis on ettevõttele tekitatud tema lohakuse, hoolimatuse, ettevaatamatuse või tahtliku tegevuse tulemusel.

Kassapidaja määratakse tööle ettevõtte juhataja käskkirjaga. Kassapidaja annab temale usaldatud rahaliste summade ja muude väärtuste eest vastutuse kandmise ning kassaoperatsioonide eeskirjadest kinnipidamise kohta kirjaliku kohustuse.

Kuritarvituste ärahoidmiseks ei lubata kassapidaja kohustusi täita neil arvestusalatöötajail, kellel on õigus kirjutada alla kassadokumentidele, ning isikuil, kes on seotud palga, preemiate ja sotsiaalkindlustustoetuste arvelduste arvestusega (näiteks vastavad raamatupidajad, arveametnikud, tabelipidajad jt.).

Kassas olev sularaha ja väärtpaberid hoitakse tulekindlates kappides, raudkastides või plekiga ülelöödud puitkastides, mis pärast töö lõppu lukustatakse ja pitseeritakse kassapidaja lakipitsatiga. Ettevõttele mittekuuluva raha ja väärtuste hoidmine kassas on keelatud.

Riigipank annab ettevõtetele sularaha arvelduskontost ainult rangelt kindlaksmääratud otstarbeks, näiteks:

1) palkade ja preemiate väljamaksmiseks,
2) sotsiaalkindlustustoetuste väljamaksmiseks,
3) varumiseks,
4) lähetus- ja ümberpaigutamiskuludeks,
5) hädavajalikeks majanduskuludeks.

Peale selle võib raha laekuda kassasse ettevõtte töötajailt, näiteks neile müüdud materiaalsete väärtuste või osutatud teenuste eest. Samuti tasutakse kassasse korteriüürid ja kulutamata avansisummad.

Ettevõttes tuleb kassasse sularaha sissetuleku ja väljamineku arvestust organiseerida ülalloetletud otstarvete kohaselt. Kassaoperatsioonide arvestuse kord on kindlaks määratud "Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide kassaoperatsioonide määrustikuga", mis on kinnitatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1949.a. 15.jaanuari määrusega nr.153.*

Kassapidaja võib raha kassasse vastu võtta ja kassast välja maksta ainult administratsiooni kirjaliku korralduse kohaselt, milleks vormistatakse raamatupidamisosakonnas kassa sissetuleku- ja väljaminekuorderid.

Orderid tuleb kirjutada tindiga, loetava käekirjaga, neis pole lubatud teha mahakraapimisi ega parandusi.

Kassa sissetulekuorderil näidatakse ära selle koostamise alus ja loetletakse juurdelisatud algdokumendid. Raha vastuvõtmisel kirjutatakse välja orderi küljest ärarebitav kviitung. Orderile kirjutavad alla pea- (vanem-) raamatupidaja ja kassapidaja kui raha vastuvõtja.

---

* Nimetatud määrustikus on tehtud mõningaid muudatusi NSV Liidu Riigipanga 1956.a. 28.detsembri kirjaga nr.427 kooskõlastatult NSVL Rahandusministeeriumi ja NSVL Statistika Keskvalitsusega, mis ka käesolevas õppevahendis on arvesse võetud.

Kassa sissetulekuorderi näidis:

Organisatsioon: Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Tüüpvorm nr.313
(K-1)

KASSA SISSETULEKUORDER nr.291
11. juulil 1969.a.

Vastu võtta L.Loodilt
lähetuskulude avansi jääk
.....
.....
üks rubla 30 kopikat
summa sõnadega
.....(1 rbl.30 kop.)

Pea- (van.-)raamatup. A.Mardik
Võttis vastu kassapidaja
K.Lill

Konteering nr. ... ... 196..a.

	Kreedit	
	konto nr.	summa
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Raamatupidaja

Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"
.....
org. nimetus

KVIITUNG

Sissetulekuorderile
nr. 291
Vastu võtnud L.Loodilt
.....
lähetuskulude avansi jääk
.....
.....
üks rubla 30 kop.
summa sõnadega
.....(1 rbl. 30 kop.)
..11.juulil.....1969a.

Pitseri koht

pea- (van.-)raamatupidaja
A.Mardik
Kassapidaja K.Lill

Kassa väljaminekuorder koostatakse 61. leheküljel näidatud vormi kohaselt; selle tagakülge (vt. lk. 62) kasutatakse lähetuskulude avansi avalduseks. Väljaminekuorderile kirjutavad alla nii ettevõtte juhataja kui ka pea- (vanem-) raamatupidaja; orderile lisatakse juurde koostamisel aluseks olnud dokumendid. Kassapidaja võtab raha saajalt selle vastuvõtmise kohta allkirja. Väljaminekuorderit võib asendada väljamakse aluseks oleva dokumendiga, kui sellel on orderit asendava templi jäljend.

Palkade, preemiate ja sotsiaalkindlustustoetuste väljamaksmisel kirjutavad raha saajad alla mitte kassaorderile,

vaid vastavale makselehele. Niisuguste makselehtede järgse üldsumma kohta koostatakse üldine kassa väljaminekuorder, millele lisatakse juurde raha vastuvõtjate allkirjadega makselehed.

Kui raha makstakse välja volituse põhjal, märgitakse orderile volituse number ja kuupäev ning volitatud isiku passi number, väljaandmise aeg ja koht. Volitus lisatakse orderile.

Saanud orderi, peab kassapidaja kohe kontrollima, kas sellel on nõutavad allkirjad (s.o. sissetulekuorderil pearaamatupidaja ja väljaminekuorderil ettevõtte juhataja ning pearaamatupidaja allkirjad). Samuti tuleb kontrollida nende allkirjade ehtsust, orderi vormistamise õigsust ja väljaminekuorderi lisade olemasolu. Juhul kui pole kinni peetud kas või ühestki loetletud nõudest, peab kassapidaja keelduma orderi vastuvõtmisest. Kontrollitud orderite põhjal võtab kassapidaja maksjalt vastu või maksab välja orderites näidatud summad. Pärast operatsiooni toimumist kustutab kassapidaja orderitele lisatud esmasdokumendid stambiga või pealdisega "Saadud" või "Makstud" koos kuupäeva märkimisega. Sellega hoitakse ära esmasdokumentide teistkordse kasutamise võimalus.

Kassa väljaminekuorderi näidis:

Esikülg

Organisatsioon: Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Tüüpvorm nr. 317 (K-5)

KASSA VÄLJAMINEKUORDER nr. 311

11. juulil 1969.a.

Välja anda varust.ja turust. osakonna juhat.K.Priksile
kellele, kelle arvel

(milleks) lähetuskulude avanssi

kolmkümmend rubla 00 kop.
summa sõnadega

(30 rbl. - kop.)

Krediitide kasutaja allkiri S.Sokolov — Pea- või vanemraamatupidaja A.Mardik

Vastu võtnud kolmkümmend rubla
summa sõnadega

11. juulil 1969.a. Allkiri K.Priks — Välja andnud Laekur K.Lill

Lisa .....

Volitus nr. ..... 196..a.

Passi seeria .....nr.....

välja antud.....

.....196..a.

Konteering nr. .....

.....196..a.

Deebet

konto nr.	summa

Raamatupidaja

Tagakülg

Kellelt varustus- ja turustusosakonna juhataja
amet, perekonna-, ees- ja isanimi
Priks, Kaarel Kalju p.

Kellele Tartu põllutöömasinatetehase "Võit" direktorile

AVALDUS RAHA SAAMISEKS

Palun mulle välja anda (milleks) lähetuskulude avanssi

alus: käskkiri nr. 187 11.juulist 1969.a.

kolmkümmend rubla 00 kopikat
summa sõnadega

(30 rbl. - kop.)

11.juulil 1969.a. Allkiri K.Priks

Raamatupidamise teatis Aruandekohustuslike isikute kontos võlgnevust ei ole

Allkiri A.Mardik

Vastuvõetud kassa sissetuleku- ja väljaminekuorderid kirjendab kassapidaja kassaraamatusse:

Esikülg

Tüüpvorm nr.318 (K-6)

Kassa 11.juulil 1969.a. Leht 132 Jääb raamatusse

Dokumendi nr.	Kellelt saadud või kellele välja antud	Korrespondeeriva konto nr.	Sissetulek	Väljaminek
	Jääk päeva alguseks		27.50	
291	L.Loodilt lähetuskulude avansi jääk	71	1.30	
292	Riigipangast tšeki nr. 04611 järgi lähetuskulude avanssi	51	30.-	
293	R.Metsalt korteriüüri	76	5.-	
311	K.Priksile lähetuskulude avanssi	71		30.-
312	L.Vilberile töötasu	70		27.50
	Ülekanne		36.30	57.50

Tagakülg

Dokumendi nr.	Kellelt saadud või kellele valja antud	Korrespondeeriva konto nr.	Sissetulek	Väljaminek
	Ülekanne		36.30	57.50
	Kokku päeva jooksul		36.30	57.50
	Jääk päeva lõpuks		6.30	-
	Sellest palgaks *		-	-

Kassapidaja K.Lill

Kontrollinud ja vastu võtnud 3 sissetuleku- ja 2 väljaminekudokumenti Raamatupidaja S.Multer

*Sellel real näidatakse palkade maksmiseks ettenähtud sularaha.

Ettevõttes peetakse ainult üht nummerdatud, nööritud ja pitseeritud kassaraamatut. Kassaraamatu lehtede arv tõestatakse ettevõtte juhataja ning pearaamatupidaja allkirjadega. Kassaraamatut peetakse kahes eksemplaris läbi kopeerpaberi tindiga või keemilise pliiatsiga. Esimesed eksemplarid jäävad kassaraamatusse. Kopeeritud eksemplarid on ärarebitavad ja kasutatakse kassaaruannetena. Kassaraamatus on keelatud teha kraapimisi ja selgitavate märkustega varustamata parandusi. Parandused kinnitatakse kassapidaja ja pearaamatupidaja või tema asetäitja allkirjadega. Tööpäeva lõpul pärast kõigi orderite sissekandmist ja lõppsaldo väljaarvutamist rebib kassapidaja raamatust kopeeritud eksemplari, lisab sellele orderid koos esmasdokumentidega, esitab need ettevõtte raamatupidamisosakonnale ja võtab pärast kontrollimist selle kohta allkirja (kassaraamatu tagaküljе lõpus). Raamatupidamisosakonna vastav töötaja kontrollib esitatud aruannet hoolikalt. Juurdelisatud ordereid võrreldakse kassaaruande sissekannetega. Tingimata kontrollitakse kassaaruande kokkuvõtete õigsust ja saldode väljaarvutamist päeva alguseks ning lõpuks. Vead parandatakse korrektuuriviisil ja kinnitatakse allkirjadega.

Kassaaruanne ja lisad töödeldakse samal päeval või järgmise päeva hommikul. See seisneb algul iga orderi konteerimises ja seejärel korrespondeerivate kontode märkimises kassaaruande selleks otstarbeks ettenähtud veergu. Lõpuks koostatakse lausendid (alltoodud näites on kasutatud kassaaruande näidise andmeid).

Sissetulek:

Deebet konto nr.50 "Kassa"		rbl.	36.30
Kreedit " nr. 51 "Arvelduskonto"		"	30.-
" " nr. 71 "Arveldused aruandekohustuslike isikutega"		"	1.30
" " nr. 76 "Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega"		"	5.-

Väljaminek:

Deebet konto nr. 70	"Arveldused tööliste ja teenistujatega"	rbl.	27.50
" " nr. 71	"Arveldused aruandekohustuslike isikutega"	"	30.-
Kreedit " nr.50	"Kassa"	"	57.50

Kassa sissetulekut kajastava lausendi andmed kirjendatakse andmikku nr.1, väljamineku osas aga žurnaalorderisse nr. 1 (vt. lk. 66 ja 67). Kuu lõpul tehakse nende arvestusregistrite kokkuvõtted, arvutatakse lõppsaldo, võrreldakse seda viimase kassaaruandega ja märgitakse andmikus 1 ettenähtud reale. Analoogiliselt arvelduskonto andmikule nr.2 on ka kassa andmiku nr. 1 ülesandeks kontrollida deebetikäibe üldsummat ja võrrelda iga korrespondeeriva konto kokkuvõtet vastavate žurnaalorderite andmetega (näiteks andmiku nr.1 2.veeru summa rbl. 50 000.- peab võrduma žurnaalorderi nr.2 1.veeru kokkuvõttega). Ka žurnaalorderi korrespondeerivate kontode kokkuvõtteid võrreldakse teiste arvestusregistrite andmetega (näiteks andmikuga nr.2). Alles pärast seda kirjendatakse žurnaalorderi kokkuvõtted pearaamatusse.

Kassaoperatsioonide vormistamist, nende arvestust ja kassadistsipliinist kinnipidamist kontrollitakse nii ettevõttesiseselt kui ka -väliselt.

Igas ettevõttes tuleb vähemalt kord kuus kontrollida kassa sularaha ja teisi seal säilitatavaid varalisi väärtusi. Selle läbiviimiseks määratakse komisjon ettevõtte juhataja käskkirjaga; kontrollimise tulemuste kohta koostatakse akt.

Raha ülejääk võetakse arvele kassaraamatus ja kajastatakse konto nr. 50 "Kassa" deebetis, krediteerides seejuures kontot nr.73 "Arveldused riigieelarvega". Puudujääk kantakse kassa väljaminekuks ja kajastatakse konto nr.50 "Kassa" kreeditis, debiteerides kontot nr.84 "Puudujäägid ja kaod väärtuste riknemisest". Pärast süüdlase kindlakstegemist koostatakse lausend, milles debiteeritakse kontot nr. 75 "Arveldused materiaalse kahju hüvitamise alal" ja krediteeritakse kontot nr.84 "Puudujäägid ja kaod väärtuste riknemisest".

A n d m i k nr. 1

Juuli 1969.a.

Konto nr.50 "Kassa" deebetikäive

Kassa saldo kuu alguseks rbl. 75.-

Jrk. nr.	Kuupäev	Deebetikäive korrespondeerivate kontode järgi										
		46 Realiseerimine	51 Arveldus-konto	55 Muud pangakontod	56 Muud rahalised vahendid	jne.	71 Arvelduse arudekohustuslike isikutega	76 Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega		jne.		Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. jne.	01.	50.-	30.-									80.-
6. jne.	07.		7000.-					100.-				7100.-
10. jne.	11.		30.-				1.30	5.-				36.30
	jne.	250.-	42940.-				13.70	195.-				43398.70
	Kokku	300.-	50000.-				15.-	300.-				50615.-

Kassa saldo kuu lõpuks rbl. 445.-

Andmik lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Ž u r n a a l o r d e r nr. 1

Juuli 1969.a.

Konto nr.50 "Kassa" kreeditikäive

Jrk. nr.	Kuu-päev	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi										
		Toor-aine ja mater-jalid	Arvel-dus-konto	Muud raha-lised vahen-did	jne.	Arvel-dused töö-listega ja tee-nistuja-tega	Arvel-dused aru-andeko-hustus-like isi-kutega	Arvel-dused mit-mesugus-te dee-bitori-dega ja kreedi-toridega	jne.			Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. jne.	01.	15.-				30.-	25.-					70.-
6. jne.	07.		10.-			7000.-		30.-				7040.-
10. jne.	11. jne.	30.-	190.-			27.50 42442.50	30.- 245.-	170.-				57.50 43077.50
	Kokku	45.-	200.-			49500.-	300.-	200.-				50245.-

Andmik lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Kõrgemalseisvad organid on kohustatud dokumentaalrevisjonide vältel kontrollima ka kassaraamatut ja kassadistsipliinist kinnipidamist.

Riigipanga osakonnad ja rahandusorganid võivad alati kontrollida ettevõtete kassadistsipliini.

Kassadistsipliini rikkumisel võib Riigipank rakendada järgmisi sanktsioone: 1) keelata mujalt (näiteks toodangu realiseerimisest) saadud sularaha kulutamise kuni kolmeks kuuks; 2) vähendada arvelduskontost hädavajalikeks majanduslikeks kulutusteks väljaantava sularaha limiiti.

Kassadistsipliini rikkumises süüdiolevad isikud võetakse kriminaalvastutusele.

VI. ARVELDUSED ARUANDEKOHUSTUSLIKE ISIKUTEGA

Eespool tutvuti mitmesuguste sularahata arveldusvormidega, millest selgus, et neid saab kasutada alates 25 rublast (näiteks aktsept-inkassovorm) või 10 rublast (näiteks ülekanded sideorganite kaudu, maksekäsundid jt.). Mis puutub summadesse alla 10 rubla, siis neid võib välja maksta sularahas ettevõtte kassast. Seejuures lubatakse kaubandusvõrgust tehtud ostude puhul kuni 5 rublani esitada kuludokumentidena kaupluse kassatšekke; kuid kulutuste korral 5-10 rublani võib tõestavateks dokumentideks kasutada ainult arveid. Nende nn. majanduslike kulude tegemisel lubatakse ettevõttel kasutada mitmesuguseid sularaha laekumisi (panga poolt määratud limiidi piires) või pangast selleks otstarbeks kassasse toodud summasid.

Kuid kirjeldatud majanduslikke kulutusi võib teha ka avanssidest, mis on välja antud ettevõtte juhataja poolt erinimekirjas kinnitatud töötajaile (aruandekohustuslikele isikutele), kes peavad saadud summade kulutamise kohta aru andma.

Aruandekohustuslikele isikutele antakse avanssi lähetuskuludeks, mitmesuguste materjalide soetamiseks, administratiiv- ja majanduskuludeks, juhul kui nende kulude tegemisel ei saa kasutada sularahata arveldusvorme või siis, kui neid pole võimalik tasuda vahetult kassast. Avansse (aruandelisi summasid) ei või anda antud ettevõttes mittetöötavatele isikutele. Väljaantava avansi suurus sõltub järgmisest:

1) kui kulutusi tehakse ettevõtte asukohas, siis ei tohi avansisumma ületada 2 päeva vajadusi tähtajaga mitte üle 3 päeva;

2) kulutuste tegemisel väljaspool ettevõtte asukohta võib avansisumma ulatuda kuni 10 päeva vajaduseni tähtajaga mitte üle 15 päeva.

Avansse antakse kassast välja aruandekohustusliku isiku avalduse või kassa väljaminekuorderi põhjal. Aruandeko-

hustuslik isik võib saadud avanssi kulutada ainult selleks otstarbeks, milleks see välja anti. Aruandeliste summade üleandmine ühelt isikult teisele on keelatud. Uut avanssi võib aruandekohustuslikule isikule välja anda ainult sel tingimusel, kui talle varem antud avansi kohta on esitatud kulude aruanne. Kasutamata jäänud avansisummad tuleb kohe pärast ülesande täitmist tagastada ettevõtte kassasse.

Ülalöeldud tähtaegade möödumisel peab aruandekohustuslik isik esitama vormikohase kulutuste aruande (vt.lk.71,72). Avansiaruande esiküljele märgitakse aruandekohustuslikku isikut, avansi otstarvet ja väljaantud avansi kasutamist iseloomustavad üldised andmed. Tagaküljel on aga ette nähtud igat kulutust tõestava dokumendi ja selle summa märkimiseks.

Avanssi on ettevõtte töötajal õigus saada ka igakordseks teenistuslikuks lähetamiseks (tööülesannete täitmiseks väljaspool ettevõtte asukohta). Lähetusülesanne ja kestus määratakse ettevõtte juhataja käskkirjas (või korralduses), mille alusel kirjutatakse välja lähetustunnistus. Seejärel esitab lähetatav isik ettevõtte juhatajale avalduse avansi saamiseks, milleks kasutatakse kassa väljaminekuorderi tagaküljel (vt. lk. 62). Lähetatul on õigus saada avanssi sõidukuludeks (sihtkohta ja tagasi) ning päeva- ja korteerirahaks. Pärast seda, kui ettevõtte juhataja on avaldusele märkinud avansi väljamaksmise korralduse, vormistatakse väljaminekuorder, s.o. blanketi esiküljel. Neid avansse võib välja maksta analoogiliselt majanduslike kulutustega (muudest sularaha laekumistest või pangast selleks otstarbeks toodud summadest).

Teenistusliku lähetuse kestus ei või olla üle 45 päeva (sellesse ei arvata teeloleku aegu). Tungival vajadusel võib seda pikendada veel kuni 15 päeva. Lähetuse ajal makstakse päeva- ja korteeriraha ning sõidukulusid kindlate määrade järgi.

Lähetatu isiklike kulude katteks tasutakse päevaraha 3% kindlast palgamäärast, kuid mitte alla 50 kopika ega üle 2 rubla 60 kopika ööpäevas. Kui lähetatu elab ühes asulas

Avansiaruande esikülg

Tüüpvorm nr.286

Organisatsioon Tartu põllutöömasinatetehas "Võit"

Osakond varustusosakond / Tsehh ..... Amet agent / Elukutse .....

Perekonna-, ees- ja isanimi Lood, Lembit Kalle p.

Lausend nr. .....

12. VII 1969.a.

DEEBET		
konto	kulukirje	summa
26	3	23.70

AVANSIARUANNE nr.15 11.juulist 1969.a.

Avansi otstarve lähetuskuludeks

	summa
Jääk	—
Ülekulu eelnevast avansist	—
Saadud (kellelt):	
1. Kassast 5.VII 1969 order nr.87 järgi	25.-
2.	
3.	
Kokku saadud	25.-
Kulutatud	23.70
Jääk	1.30
Ülekulu	-

Lisa.5...dokumenti

Aruanne kontrollitud
Osa 8 § 10 art. 2
...23.. rbl. 70...kop.
Raamatupidaja S.Multer
11.juulil 1969.a.

Aruande kinnitan summas:
23 rubla 70 kop.
Allkiri S.Sokolov
11.juulil 1969.a.

KREEDIT		
71		23.70

Raamatupidaja S.Multer

Dokumentide loetelu vt. poordel.

Äär köitmiseks

Avansiaruande tagakülg

Kuupäev	Dok. jrk. nr.	Kellele, mille eest ja millise dokumendi järgi makstud	Summa	Deebet	
				konto	kulukirje
5.VII 69.	1.	Sõidupilet Tartust Tallinna	3.10		
10.VII 69.	2.	Sõidupilet Tallinnast Tartu	3.10		
10.VII 69.	3.	Päevaraha 5 p. á rbl. 2.60	13.-		
5.-10.VII 69.	4.	Hotell "Baltika" kviitung nr.507	5.-		
		Kokku	24.20	26	3
		Maha arvatud raudtee sundkindlustus	-.50	26	3
		Üldse	23.70	26	3

Aruandekohustusliku isiku allkiri

L.Lood

üle 30 ööpäeva, siis tasutakse talle päevaraha 1,5% (mitte alla 50 kopika ega üle 1 rubla 30 kopika). Ka maale lähetamisel kestusega üle 2 ööpäeva tasutakse päevaraha viimasena nimetatud määrade järgi. Antud administratiivsesse rajooni lähetamisel makstakse päevaraha 1%, kuid mitte alla 50 kopika ega üle 1 rubla. Päevaraha arvutatakse tegelikult lähetamisel oldud päevade eest ka puhkepäevadel ja pühadel, kusjuures ärasõidu- ja saabumispäev loetakse üheks päevaks.

Korteriraha makstakse selle aja eest, millest on maha arvatud teeloleku aeg (välja arvatud juhud, mil lähetatule kindlustatakse tasuta öökorter). Kui lähetatu ei kasuta tasulist öökorterit (näiteks hotelli), siis makstakse talle korteriraha:

a) Moskvas, Leningradis ja Kiievis 1 rubla ööpäevas;

b) Minskis, Tbilisis, Jerevanis, Bakuus, Alma-Atas, Taškendis, Frunzes, Asabadis, Dušanbes, liiduvabariikide pealinnades, oblasti (kraide) keskustes ja linnades, mis on eraldatud iseseisvateks administratiivseteks-territoriaalseteks üksusteks, 70 kopikat ööpäevas. Peale Tallinna makstakse korteriraha selle määra järgi veel Tartus, Pärnus, Narvas, Kohtla-Järvel ja Sillamäel;

c) teistes NSV Liidu kohtades 50 kopikat ööpäevas.

Hotellide või riiklike asutuste arvete esitamisel (tasulise öökorteri kasutamisel) makstakse korteriraha ööpäevas tegelike kulude ulatuses, mis ei tohi olla suurem:

a) linnades ülalesitatud punkt a järgi 70% päevarahast,
b) " " " b " 60% " ,
c) kohtades " " c " 40% " .

Sõiduraha makstakse:

a) raudteel - kõvaistmelise vaguni tariifi järgi,

b) veeteel - II klassi tariifiga,

c) reisiautobussidel - kohalike tariifide alusel.

Platskaardi-, kiiruse- jt. juurdemakseid makstakse ainult ettevõtte juhataja loal.

Kui sõit raudteel ühes suunas kestab üle ühe ööpäeva või

toimub ööösel, võib juhataja loal kasutada pehmeistmelist vagunit ja tasuda selle tariifi järgi.

Raudtee, jõe-, õhu- ja autotranspordi sõidupileti summast arvatakse maha õnnetusjuhtumite sundkindlustusena:*

a) pileti hinna juures alla 20 kopika - 3 kopikat,
b) " " " 20 kop. kuni 50 kop. - 8 " ,
c) " " " 50 " " 2 rubla 50 kop. -18 kopikat,
d) alates 2 rublast 50 kopikast -25 kopikat.

Pärast lähetuselt tagasijõudmist peab aruandekohustuslik isik koostama 3 päeva jooksul aruande (avansiaruande - vt. lk. 71) ja esitama selle koos esmasdokumentidega (lähetustunnistuse, hotelliarvete ja sõidupiletitega) aruandekohustuslike summade üle arvestust pidavale raamatupidajale. Raamatupidaja kontrollib aruannet ja kulutusi tõestavaid esmasdokumente nii vormiliselt (näiteks, kas lähetustunnistusel on lahkumise ja kohalejõudmise kuupäevad, allkirjad ja pitsatijäljendid) aritmeetiliselt kui ka sisuliselt. Kui avansiaruandele juurdelisatud lähetustunnistus on vormistatud ebaõigesti või puudulikult, siis tagastatakse see koos aruandega. Eriti hoolikalt kontrollitakse päevade arvu ning päeva- ja korterirahade arvutlust. Nii üksikarvutlustes kui ka aruande kulutuste üldsummas avastatud vead parandatakse korrektuuriviisil. Pärast kontrollimist esitatakse aruanne ettevõtte juhatajale kinnitamiseks (vt. selleks ettenähtud lahtreid aruande esiküljel). Seejärel konteeritakse esmasdokumendid aruande tagaküljel ja koostatakse lausend aruande esiküljele.

Konteeritud avansiaruanded kirjendatakse žurnaalorderisse nr.7 (vt.lk. 76), milles peetakse avansisummade arvestuseks ettenähtud konto nr. 71 "Arveldused aruandekohustuslike isikutega" sünteetilist ja analüütilist arvestust. Sünteetilisi arvestusandmeid kajastab žurnaalorderi viimane, kokkuvõtete rida. Analüütilist arvestust peetakse aga nn. joonviisil:

* Eesti NSV autobussisiseliinidel ei arvata maha pileti hinnast sundkindlustust.

ühele reale kirjendatakse nii saldo eelmisest kuust, juurdeantud avanss kui ka kulutuste summa kinnitatud aruande põhjal (algul üldsumma ja seejärel jaotatuna korrespondeerivate kontode vahel). Vastavas näites (vt. lk. 76) on Lood, Lembitule väljaantud avanssi rbl.25.- tagastatud jäägina rbl.1.30 ja kulutatud rbl.23.70. Kuu lõpul arvutatakse välja lõppsaldod ja kirjendatakse järgmiseks kuuks avatud žurnaalorderisse algsaldodena. Seejärel tehakse käivete kokkuvõtted (kontode viisi), võrreldakse neid teiste arvestusregistrite kokkuvõtetega (näiteks 3.veeru summa rbl. 300.- peab võrduma žurnaalorderi nr.1 6.veeru kokkuvõttega, vt. lk. 67) ja kirjendatakse pearaamatusse.

Selleks et konto nr.71 "Arveldused aruandekohustuslike isikutega" kreeditiga korrespondeerivate kontode deebetsummade analüütiline kirjendamine kontosse nr.25 "Tsehhi üldkulud" või kontosse nr.26 "Tehase üldkulud" oleks hõlpsam, koostatakse avansiaruannete andmete alusel veel eraldi liigenduslehed. Alljärgnevas esitatakse konto nr.26 "Tehase üldkulude" deebetisse kirjendatava üldsumma rbl.85.- liigenduslehe näidis (vt. lk. 77).

Ž u r n a a l o r d e r nr.7

Juuli 1969.a.

Konto nr.71 "Arveldused aruandekohustuslike isikutega" kreeditikäive

Avansi aruande nr.	Perekonna-, ees- ja isanimi	Saldo kuu algul	Deebetikäive		Tagastatud avansi jääk		Kulutatud aruandekohustuslikke summasid						
					Konto nr.71 kreedit ja kontode nr.05, 06, 25, 26 jne. deebetid								
			kuupäev	summa	konto nr. 50 Kassa kuupäev	konto nr. 50 Kassa summa	Kokku aruande alusel	05 Tooraine ja materjalid	06 Kütus	25 Tsehhi üldkulud	26 Tehase üldkulud	jne.	43 Tootmisvälised kulud
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14.	Kuusk, Aino Karli t.	30.-	-	-	05.	5.-	25.-	25.-					
15.	Lood, Lembit Kalle p.	-	05	25.-	11.	1.30	23.70				23.70		
16.	Priks, Kaarel Kalju p.	29.-	-	-	20.	1.-	28.-				28.-		
17.	Priks, Kaarel Kalju p.	-	11	30.-	-	-	30.-	15.-		10.-	5.-		
jne.	jne.	31.-	jne.	245.-	jne.	7.70	163.30	10.-		80.-	28.30		45.-
	Kokku	90.-	x	300.-	x	15.-	270.-	50.-	-	90.-	85.-	jne.	45.-

Žurnaalorder lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Käibed kirjendatud pearaamatusse

Pearaamatupidaja A.Mardik

L i i g e n d u s l e h t

Juuli 1969.a.

Žurnaalorderis nr.7 konto nr.26 "Tehase üldkulud" deebetisse kirjendatud summade analüütiliseks arvestamiseks

Kirjendi alus või sisu	Summad analüütiliste kirjete viisi				Kokku
	nr.1	nr.2	nr.3	jne.	
A	1	2	3	4	5
Avansiaruanne nr.15	-	-	23.70	-	23.70
Avansiaruanne nr.16	-	-	28.-	-	28.-
Avansiaruanne nr.17	-	-	-	5.-	5.-
jne.	10.-	10.-	8.30	-	28.30
Kokku	10.-	10.-	60.-	5.-	85.-

VII. ARVELDUSED RIIGIEELARVE JA MITMESUGUSTE DEEBITORIDE-KREEDITORIDEGA

A r v e l d u s e d r i i g i e e l a r v e g a

NSV Liidu riigitulud kujutavad sotsialistliku riigi rahalisi ressursse, mida kasutatakse sotsialistlikuks laiendatud taastootmiseks, sotsiaal-kultuurilisteks üritusteks, riigi võimu- ja haldusaparaadi ülalpidamiseks, riikliku julgeoleku ja riigi kaitsevõime kindlustamiseks. Riigieelarvetulusid klassifitseeritakse järgmiselt:

1) tulud sotsialistlikelt ettevõtetelt ja majandusorganisatsioonidelt,

2) tulud riigivaradest ja kõlvikutest,

3) laekumised riigi poolt osutatud teenuste eest,

4) elanikkonnalt mobiliseeritavad vahendid.

Sõltuvalt käesolevast teemast vaadeldakse alljärgnevas sotsialistlikelt ettevõtetelt, peamiselt tööstusettevõtetelt ja elanikkonnalt mobiliseeritavate vahendite arvestust ja sellega ühenduses olevaid arveldusi rahandusorganitega. Sel otstarbel kasutatakse ettevõtetes kontot nr.73 "Arveldused eelarvega", mis omakorda jaguneb järgmisteks allkontodeks:

1. "Käibemaksu alal";
2. "Fondimaksu alal";
3. "Fikseeritud maksete alal";
4. "Kasumi vaba jääagi alal";
5. "Kasumieraldiste alal";
6. "Tööliste ja teenistujate maksude alal";
7. "Muude maksete alal".

1. K ä i b e m a k s u maksavad need tööstusettevõtted, kes realiseerivad toodangut jaehindadega, millest on maha arvatud kaubanduslik mahahindlus, või siis tööstuse hulgihindadega, millesse on sisse arvatud käibemaks. Käibemaksu määrad kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu, kuid viimase

loal ka NSV Liidu Rahandusministeerium, kooskõlastades need eelnevalt vastavate ametkondadega.

Käibemaksu arvutavad ja kannavad riigieelarvesse üle maksumaksjad ise üldiselt detsentraliseeritud korras, s.t. ettevõtte asukoha järgi. Kuid rahandusorganid võivad lubada teatavail juhtudel teha seda ka tsentraliseeritud korras, kõrgemalseisva organisatsiooni kaudu. Rahandusorganite ülesandeks on järelevalve korras kontrollida maksu arvutamise õigsust ja ülekandmise (tasumise) õigeaegsust. Käibemaksu tasuvad erinevad tootmisharude ettevõtted erinevatel tähtaegadel (näiteks kas iga päev või dekaadide, kuude jne. viisi).

Käibemaksu maksjad on kohustatud esitama rahandusorganitele ettenähtud korras ja tähtaegadel maksude arvutamise aruanded ja õiendid.

Alljärgnevas on toodud näide käibemaksu tasumise ja selle arvestamise kohta ettevõttes.

1. Tasuti käibemaksu I dekaadi eest rbl. 1550.-
2. " " II " " " 1600.-
3. " " III " " " 1400.-
4. Kuu lõpul kirjendati ülekantud käibemaks rbl. 4550.- realiseerimise kontole.

Nende operatsioonide arvestust kontodes kajastab järgmine arvestusskeem:

Konto nr.51 Arvelduskonto		Konto nr.73 Arveldused eelarvega Allkonto 1 Käibemaksu alal		Konto nr.46 Realiseerimine	
Saldo	1550.-		1550.-	4550.-	4550.-
		1		4	
	1600.-		1600.-		
		2			
	1400.-		1400.-		
		3			

2. K a s u m i e r a l d i s t e a r v e s t u s. Seoses tootmise juhtimise, planeerimise ja materiaalse stimuleerimise süsteemi elluviimisega on eriline tähelepanu pööratud ettevõtte täielikule isemajandamisele ja kasumile kui majanduslikule kategooriale ja puhastulu jaotamise põhilisele vormile. Alljärgnevas iseloomustatakse skemaatiliselt kasumi jaotamist ettevõttes:

Riigi tsentraliseeritud vajadusteks		Ettevõtte vajadusteks		Ettevõtte kollektiivseteks ja töötajate isiklikeks vajadusteks			Riigi tsentraliseeritud vajadusteks
Fondimaks	Fikseeritud maksed	Kapitaalmahutusteks	Käibevahendite täiendamiseks	Tootmise arendamise fondiks	Sotsiaalsete ja kultuuriliste urituste ning elamuehituse fondiks	Materiaalse ergutamise fondiks	Kasumi vaba jääk

Kasumi jaotamise proportsioonid määratakse kindlaks ettevõtte ttf-plaanis.

Alljärgnevas vaadeldakse arvelduste arvestust riigi tsentraliseeritud vajadusteks tehtavate maksete, s.o. fondimaksu, fikseeritud maksete ja kasumi vaba jäägi puhul.

Riigituludesse ülekantavate eraldiste suuruse arvutavad ettevõtted ise. Arveldused võivad toimuda kahesuguselt - tsentraliseeritult või detsentraliseeritult.

Riigituludesse ülekantavate maksete väljaarvutamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest.

1. Määratakse kindlaks plaaniliste maksete tase protsentides plaanilisest kasumist:

a) kuu jooksul tehtavate maksete taseme määramisel lähtutakse kvartaliplaanist;*

* Eraldisi riigituludesse kantakse üldreegli kohaselt üle kolm korda kuus, iga kord 1/9 kvartali plaanilisest kasumist.

b) kvartalis lähtutakse plaanist alates aasta algusest (kasvavates kokkuvõtetes);

c) aastas - vastavast aastaplaanist.

2. Selgitatakse välja aruandeperioodi tegelik kasum. Kvartali jooksul tehakse seda alates kvartali algusest kuni antud kuu lõpuni, kvartali lõpul aga alates aasta algusest. Seejuures näidatakse eraldi plaaniline ja üleplaaniline (või plaanist vajaka jäänud) kasum.

3. Arvutatakse välja riigituludesse ülekantavad maksed tegelikust kasumist, milles samuti plaaniline summa näidatakse eraldi üleplaanilisest. Neid arvutusi tehakse iga kvartali, samuti aasta lõpul ja nimetatakse riigituludesse ülekantud eraldiste ümberarvutusteks. Kui tegeliku kasumi järgi väljaarvutatud eraldised on suuremad plaanilistest, siis tuleb ettevõttel teha täiendav ülekanne. Vastupidisel juhul, s.o. enammaksete korral arvatakse see maha järjekordse makse summast, või tagastatakse ettevõttele.

Kasumi arvel tehtavate eraldiste arvestamiseks jooksval aastal kasutatakse kontot nr.80 "Eemaldatud vahendid" ja selle järgmisi allkontosid:

1. "Fondimaks";
2. "Fikseeritud maksed";
3. "Pangakrediidi protsendid";
4. "Kasumi vaba jäägi ülekanded";
5. "Maksed kasumieraldiste alal";
6. "Eraldised majandusliku stimuleerimise ja erifondidesse";
7. "Muud eraldised";
8. "Muud ülekanded, maksed ja eraldised".

N ä i d e.

1. Aasta jooksul kanti riigituludesse mitmesuguseid eraldisi kasumist rbl. 92000.-

2. Pärast aasta lõppu tehtud ümberarvutustest selgus eraldiste summa, mis koosnes:

a) plaanilisest kasumist rbl. 100000.-

b) üleplaanilisest kasumist rbl.1660.-

Kokku rbl. 101660.-

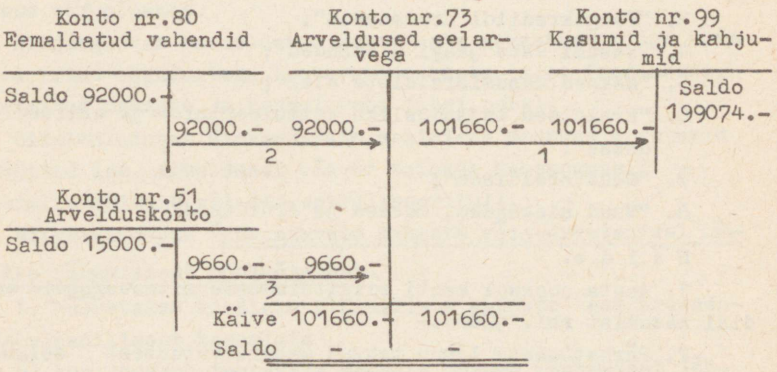
Need maksed, mis kanti riigituludesse aasta jooksul, kajastati arvestuses järgmiselt:

Konto nr. 51 Arvelduskonto		Konto nr. 80 Eemaldatud vahendid	
Saldo	92000.-	92000.-	

Järgmise aasta algul, pärast ümberarvutuste tegemist toimub vastavate summade arvestus järgmiselt.

1. Arvestatakse eraldiste lõplik summa rbl. 101660.-
   D. 99 "Kasumid ja kahjumid" rbl. 101660.-
   K. 73 "Arveldused eelarvega"
2. Kantakse maha eelmisel aastal arvestatud eraldised rbl. 92000.-
   D. 73 "Arveldused eelarvega" rbl. 92000.-
   K. 80 "Eemaldatud vahendid"
3. Täiendava maksena arvestatakse rbl. 9660.-
   D. 73 "Arveldused eelarvega" rbl. 9660.-
   K. 51 "Arvelduskonto"

Eraldiste arvestuse skeem järgmisel aastal:

3. Elanikkonnalt mobiliseeritavateks vahenditeks (mille väljaarvutamine ja kinnipidamine toimub töötusetteVõttes) on tulumaks ja lastetusmaks. Nende summade arvestamiseks kasutatakse konto nr.73 "Arveldused eelarvega" allkontot 6 "Tööliste ja teenistujate maksude alal".

Palgast kinnipeetud maksude arvestamisel debiteeritakse kontot nr.70 "Arveldused tööliste ja teenistujatega", krediteerides kontot nr.73 "Arveldused eelarvega". Ülekantud maksude arvestamisel debiteeritakse kontot nr.73 "Arveldused eelarvega" ja krediteeritakse kontot nr.51 "Arvelduskonto".

Konto nr.73 "Arveldused eelarvega" arvestust kreeditikäibe kohta peetakse žurnaalorderis nr.8 * (vt. lk. 86) korrespondeerivate kontode (vt. veerud 1-6) ja maksete liikide järgi (vt. veerg A, read 1-5). Žurnaalorderi kirjendite aluseks on mitmesugused dokumendid, näiteks tööliste ja teenistujate palkadest kinnipeetavate maksude kokkuvõtted, käibemaksu arvutlusandmikud, arvelduskonto väljavõtted (eelmise aasta kasumieraldiste tagasimaksete korral) jne. Žurnaalorderi kokkuvõtted kirjendatakse pearaamatusse alles pärast temaga seostatud registritega võrdlemist (näiteks 4-nda veeru kokkuvõte rbl. 2000.- peab võrduma andmiku nr.2 6.veeru summaga (vt. lk. 49).

Lisaks ülalöeldule on žurnaalorderi lõppu paigutatud veel konto nr.73 analüütilise arvestuse register (vt. lk.87). Esitatud näites on kuu algul deebetsaldoks kasumieraldiste enammaksed ja kreeditsaldodeks eelmise kuu lõpul riigituludesse ülekandmata jäänud tulumaks, lastetusmaks ja käibemaks.

---

* Žurnaalorderisse nr.8 on lülitatud veel konto nr.76 "Arveldused deebitoride ja kreeditoridega", konto nr.61 "Arveldused avansside ja tellimuste eest osalise maksmise alal"; konto nr.77 "Ametkonnasisesed arveldused käibevahendite ja kasumi ümberjaotamise alal", konto nr.78 "Ametkonnasisesed arveldused jooksvate operatsioonide alal", konto nr.79 "Majandisisesed arveldused" ja konto nr.75 "Arveldused materiaalse kahju hüvitamise alal" kreeditikäivete sünteetiline arvestus.

Deebetikäive iseloomustab ettevõtte arvelduskontost ülekantud makseid ja on kooskõlas žurnaalorderi nr.2 (vt. lk. 48) 7. veeru summaga. Kreeditikäive kajastab kuu jooksul riigieelarve kasuks tehtud arvestusi ja peab võrduma žurnaalorderi nr.8 kokkuvõttega (vt. lk. 86, veerg 8). Lõppsaldod näitavad järgmisel kuul tasumisele kuuluvaid makseid.

A r v e l d u s e d d e e b i t o r i d e g a j a k r e e d i t o r i d e g a

Eespool vaadeldi materjalide hankimisel, toodangu realiseerimisel ja teenuste osutamisel tekkivaid operatsioone, vastavaid ettevõtetevahelisi arveldusvorme ja arvestuseks kasutatavaid kontosid. Kuid nimetatud kaup-materiaalsete operatsioonide kõrval esineb ettevõttel rohkesti mittekaubalise iseloomuga operatsioone. Nende arvestamiseks on kontoplaanis ette nähtud konto nr.76 "Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega", mis arvestuse parema korraldamise eesmärgil on jaotatud neljaks allkontoks.

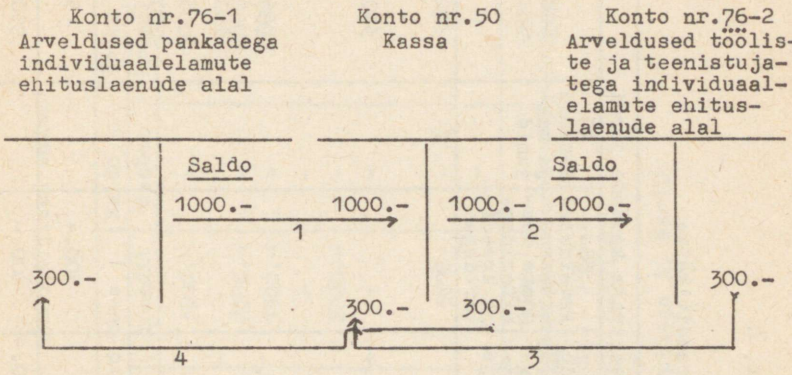
Allkonto 1 "Arveldused pankadega individuaalelamute ehituslaenude alal". Siin arvestatakse lepingu alusel pangalt individuaalelamute ehitustööde finantseerimiseks saadud laenusid ja nende tagasimaksmist. Sellel kontol on alati ainult kreeditsaldo.

Allkonto 2 "Arveldused tööliste ja teenistujatega individuaalelamute ehituslaenude alal". Siin arvestatakse eelmises allkontos kajastatud pangalaenude väljaandmist, nende tagastamist ja laenuprotsentide tasumist kassasse. Sellel kontol on alati ainult deebetsaldo.

Näide allkontode 1 ja 2 operatsioonide kajastamisest.

1. Pangast saadi laenu individuaalelamute ehitamiseks rbl. 1000.-
2. Laen maksti välja töölistele ja teenistujatele rbl. 1000.-
3. Töölised ja teenistujad tasusid laenu rbl. 300.-
4. Sissemakstud laenusummad tagastati pangale rbl. 300.-

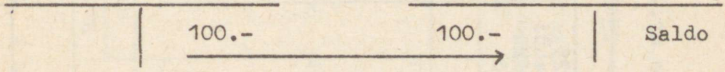
Neid operatsioone iseloomustab järgmine skeem:

Allkonto 3 "Deponeeritud summad". Selles kontos arvestatakse tööliste ja teenistujate palkadest kohtu täitelehtede või määruste alusel kinnipeetud summasid, samuti tööliste ja teenistujate poolt õigeaegselt väljavõtmata jäänud palka, sotsiaalkindlustustoetusi, preemiaid jne.

N ä i d e.

Tööliste palkadest peeti kinni alimente rbl. 100.-

Allkonto 4 "Muud deebitorid ja kreeditorid". Siin arvestatakse ettevõtte mitmesuguseid operatsioone erinevate asutuste ja isikutega. Näiteks:

a) mittekaubalise iseloomuga operatsioonid õppeasutuste ja teadusliku uurimise instituutidega;

b) arveldused korteriüürnikega ja ühiselamutes elavate isikutega;

c) lasteaedadesse ja -sõimedesse võetud laste ülalpidamiskulude arveldused vanematega.

Ž u r n a a l o r d e r nr. 8

Juuli 1969.a.

Konto nr.73 "Arveldused eelarvega" kreeditikäive

Jrk. nr.	Kirjendi sisu ja alus	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi							
		25 Tsehhi üldkulud	26 Tehase üldkulud	46 Realiseerimine	51 Arvelduskonto	70 Arveldused töölistega ja teenistujatega	76 Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega	99 Kasumid ja kahjumid	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Tulumaks: palgalehtede kokkuvõte					3500.-			3500.-
2.	Vallaliste ja lastetute kodanike maks: palgalehtede kokkuvõte					2000.-			2000.-
3.	Käibemaks: arvutlusandmik			1500.-					1500.-
4.	Kasumieraldised: arvelduskonto väljavõte				2000.-				2000.-
5.	Aegunud kreditoorne võlgnevus ja deponendid: raamatupidaja õiendjne.						500.-		500.-
	Kokku			1500.-	2000.-	5500.-	500.-		9500.-

K o n t o nr.73 "Arveldused eelarvega" analüütilised andmed

Analüütiliste kontode numbrid ja nimetused	Saldo kuu alguseks		Käibed kuus		Saldo kuu lõpuks	
	deebet	kreedit	deebet	kreedit	deebet	kreedit
1. Tulumaks	-	2500.-	3000.-	3500.-	-	3000.-
2. Vallaliste ja lastetute kodanike maks	-	1500.-	1500.-	2000.-	-	2000.-
3. Käibemaks	-	3000.-	3500.-	1500.-	-	1000.-
4. Eraldised kasumist	-	-	-	-	-	-
a) eelmistest aastatest	2000.-	-	-	2000.-	-	-
b) aruandeaastal	-	-	-	-	-	-
5. Aegunud kreditoorne võlgnevus ja deponendid	-	-	-	500.-	-	500.-
jne.	-	-	-	-	-	-
Kokku	2000.-	7000.-	8000.-	9500.-	-	6500.-

Žurnaalorder lõpetatud "31." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

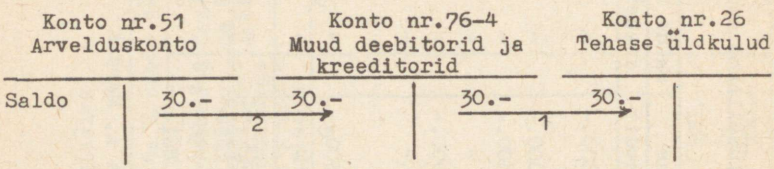
Käibed kirjendatud pearaamatusse

Pearaamatupidaja A. Mardik

Alljärgnevalt iseloomustatakse kontoskeemidel mõningaid selle allkonto operatsioone.

N ä i d e.

1. Saadi Tartu Elamute Valitsuse arve ruumide kasutamise kohta rbl.30.-
2. Tasuti üüri Tartu Elamute Valitsusele rbl.30.-

Mittekaubalistest operatsioonidest tekkinud debitoorne võlgnevus tuleb viivitamata sisse nõuda ja kreditoorne tasuda. Kui deebitori võlasumma on üle 25 rubla, siis võib 30 päeva jooksul pärast võla tekkimist selle kättesaamiseks kasutada aktsept-inkassovormi. Hiljem ja nimetatust vähemate summade korral saab deebitor võla tasuda maksekäsundiga, rahaliste ülekannetega või sularahas. Võla mittetasumisel tuleb alustada hagi kohtuorganite kaudu.

Konto nr.76 arvestusega tutvumist on otstarbekas alustada analüütilistest arvestusregistritest. Žurnaalorderi vormis on ette nähtud, et selle konto igale allkontole avatakse eraldi analüütiliste kontode andmik.

Alljärgnevas vaadeldakse lähemalt allkonto 4 "Muud deebitorid ja kreeditorid" analüütilist arvestusregistrit, s.o. andmikku nr.8 (vt. lk. 90). Selgub, et andmik on jaotatud veergudesse, kuhu märgitakse deebitoride-kreeditoride nimetused ja kirjendatakse kuu algsaldod ning käibed. Igale deebitorile-kreeditorile võib reserveerida üks või mitu rida, mis sõltub loodetavate operatsioonide arvust.

Andmikku kirjendamisel on aluseks esmasdokumendid. Kuu lõpul pärast analüütilistesse kontodesse kirjendamise lõpetamist tehakse kõikide analüütiliste kontode deebeti- ja kreeditikäivete üldkokkuvõtted ning kirjendatakse viimasele reale. Siinkohal peab tähelepanu juhtima andmiku kreediti-

käibe veergudele. Kreeditikäive kajastatakse korrespondeerivate kontode viisi, mis on vajalik selleks, et vastavaid kokkuvõtteid saaks kanda üle žurnaalorderisse.

Kuu lõpul selgitatakse välja ka analüütiliste kontode saldod, mis kantakse üle uude, järgmisel kuul kasutatavasse andmikku.

Vaadeldes žurnaalorderit nr.8 selgub, et selles on reserveeritud iga allkonto kreeditikäibe kokkuvõtete jaoks eraldi rida. Pärast nimetatud kokkuvõtete sissekandmist žurnaalorderisse tehakse žurnaalorderi üldkokkuvõte. Seejärel kontrollitakse mõnede korrespondeerivate kontode (näiteks kontode nr.50 ja 51) kokkuvõtete õigsust andmikkude nr. 1 ja 2 vastavate veergudega. Pärast seda kirjendatakse žurnaalorderi kokkuvõtted pearaamatusse.

A r v e l d u s e d p i k a a j a l i s t e t e l l i m u s t e t ä i t m i s e l

Nendel masinaehitustehastel jt. ettevõtetel, kes valmistavad tellimuste põhjal mitmesuguseid tooteid ja eriseadmeid, mille valmistamine võib kesta võrdlemisi kaua (näiteks 6 kuud 1 aasta jne.), toimuvad arveldused tavalise korraga võrreldes mõnevõrra erinevalt. Tellimust alustatakse pärast lepingulise avansi saamist. Hiljem, vastavalt sellele, kuidas täidetakse tellimust, toimub tasumine osade kaupa. Arvelduste aluseks on tellimuse valmidusastet tõestavad aktid.

Maksete arvestust tellija juures peetakse konto nr. 61 "Arveldused avansside ja tellimuste eest osalise maksmise alal" allkontos 1 - "Hankijate ja tööettevõtjatega". Tellimuse osalise täitmise järel esitab tööettevõtja akti järgi koostatud maksenõude inkassoks. Pärast tellimuse lõplikku valmimist koostab tööettevõtja arve, milles näidatakse tellimuse üldmaksumus, seejärel selle arvel saadud avanss ja osalised maksed ning lõpuks veel tasumisele kuuluv summa.

A n d m i k nr.8
Juuli 1969.a.

Konto nr.76 "Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega"
allkonto 4 "Muud deebitorid ja kreeditorid" analuutiline arvestus

Jrk. nr.	Deebitori ja kreeditori nimetus ja aadress	Saldo kuu algul		Deebetikaive	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi (vastavalt žurnaalorderile nr.8)					
		deebet	kreedit		25 Tsehhi üldkulud	26 Tehase üldkulud	50 Kassa	51 Arvelduskonto	70 Arveldused toolistega ja teenistujatega	99 Kasumid ja kahjumid
A		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Tartu Elamute Valitsus, Raekoja tn.7	-	50.-	50.-	-	30.-	-	-	-	-
2.	Teadusl.Uurim. Inst.,Tallinn, Hobuse tn.8	-	1950.-	1950.-	-	-	-	-	-	-
3.	Tehas "Proletaarlane,Tallinn,Kase tn.6	270.-	-	-	150.-	120.-	-	-	-	-
	jne.	510.-	750.-	3300.-	-	100.-	200.-	3300.-	-	100.-
	Kokku	780.-	2750.-	5300.-	150.-	250.-	200.-	3300.-	-	100.-

Andmik lõpetatud "30." juulil 1969.a. Kokkuvõtted kirjendatud žurnaalorderisse nr.8 "30." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Ž u r n a a l o r d e r nr. 8

Juuli 1969.a.

Konto nr.76 "Arveldused mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega" kreeditikäive

Jrk. nr.	Kirjendi alus	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi							
		25 Tsehhi üldkulud	26 Tehase üldkulud	50 Kassa	51 Arveldus-konto	70 Arveldused tööliste ja teenistujatega	99 Kasumid ja kahjumid	jne.	Kokku
	A	1	2	3	4	5	6	7	8
	Andmikkude kokkuvõtted:								
1.	Allkontod 1 ja 2	-	-	100.-	-	-	-		100.-
2.	Allkonto 3	-	-	-	-	450.-	-		450.-
3.	Allkonto 4	150.-	250.-	200.-	3300.-	-	100.-		4000.-
	Kokku	150.-	250.-	300.-	3300.-	450.-	100.-		4550.-

Žurnaalorder lõpetatud "30." juulil 1969.a.

Raamatupidaja S.Multer

Käibed kirjendatud pearaamatusse "30." juulil 1969.a.

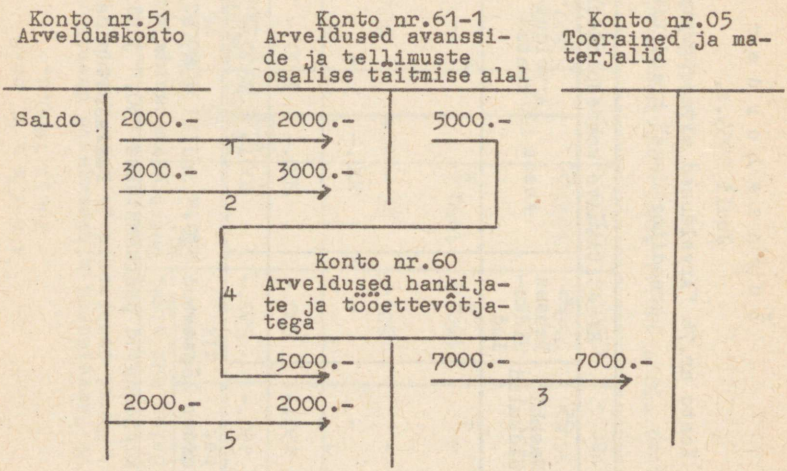
Pearaamatupidaja A.Mardik

N ä i d e.

1. Pärast lepingu sõlmimist tasus tellija tööettevõtjale avanssi rbl. 5000.-
2. Tellimuse osalise täitmise järel tasuti veel rbl. 3000.-
3. Tellimuse lõpetamisel saadi arve, mille järgi:

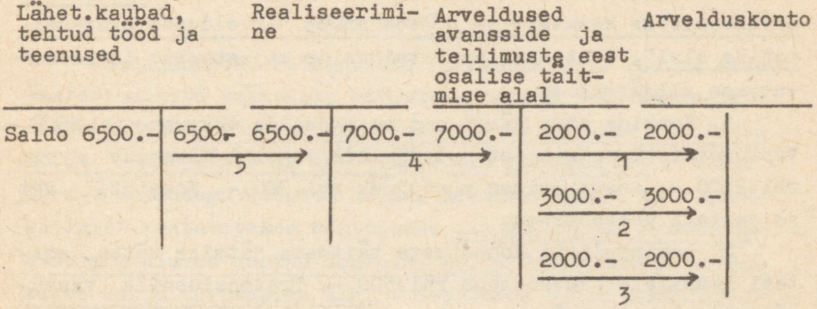
tellimuse üldmaksumus		rbl. 7000.-
sellest arvatakse maha:		
avanss	rbl. 2000.-	
osaline makse	" 3000.-	" 5000.-
jääb tasuda		" 2000.-

Arvelduste arvestuse skeem:

Tööettevõtja juures peetakse arvestust samuti kontos nr.61 "Arveldused avansside ja tellimuste eest osalise maksmise alal", kuid allkontos 2 "Ostjate ja tellijatega" allpool esitatud skeemi järgi:*

* Tellimuse maksumus tegelikus omahinnas oli rbl.6500.-

Arvelduste arvestus pretensioonide ja puudujääkide sissenõudmisel

Pretensioonid. Tööstusettevõttel võib tekkida materjalide soetamisel, toodangu realiseerimisel jt. põhjustel mitmesuguseid pretensioone:

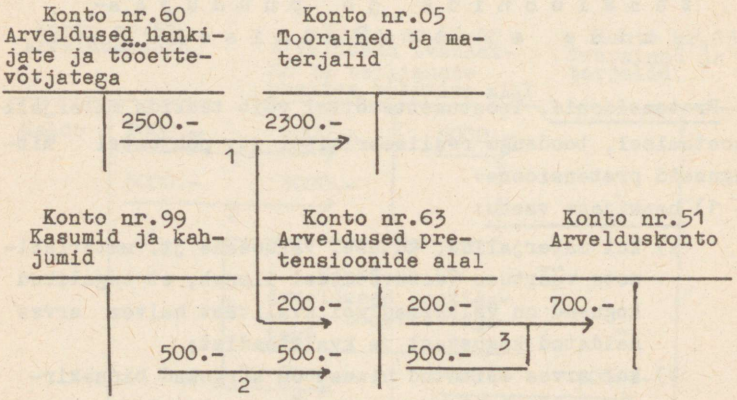
1) hankijate vastu:
   a) kui materjalide, kütuse, varuosade jt. materiaalsete väärtuse vastuvõtmisel ilmneb, et tegelikud kogused on väiksemad või kvaliteet halvem arves näidatud kogustest ja kvaliteedist;
   b) kui arves esitatud hinnad on kõrgemad hinnakirjades või lepingutes ettenähtud hindadest;
   c) kui hankija ei pea kinni lepingulistest kohustustest;
2) transpordiorganisatsioonide (raudtee, laevandus jne.) vastu materjalide ja toodangu puudujääkide või kaotsimineku tõttu;
3) panga vastu summade ebaõigel mahakandmisel arvelduskontost.

Pretensioonide esitamise ja tasumisega seotud arvelduste arvestamiseks kasutatakse kontot nr.63 "Arveldused pretensioonide alal". Vastavate operatsioonide kajastamist iseloomustatakse alljärgnevas.

1. Hankija arve järgi oli materjalide maksumus rbl.2500.-. Vastuvõtmisel selgus, et materjalide tegelik maksumus oli rbl.2300.-, seega esines puudujääk rbl.200.-. Koostati akt ja esitati pretensioon.

2. Lepinguliste kohustuste täitmata jätmise tõttu esitati hankijale pretensioon rbl.500.-. Pretensioonile vastuväiteid ei esitatud.

3. Ülalnimetatud pretensioonisummad rbl.200.- ja rbl. 500.- tasuti ettevõtte arvelduskontosse.

Puudujäägid ja raiskamised. Nendena arvestatakse summasid, mida tekitasid ettevõttele rahaliste vahendite ja kaup-materiaalsete väärtuste puudujääkides, raiskamistes ja omastamistes süüdi olevad isikud. Samuti näidatakse siia kaup-materiaalsete väärtuste riknemisest tekkinud kahjud, milles olid süüdi konkreetsed isikud. Nimetatud summade kajastamiseks kasutatakse järgmisi kontosid:

1) konto nr.84 "Puudujäägid ja kaod väärtuste riknemisest";

2) konto nr.75 "Arveldused materiaalse kahju hüvitamise alal".

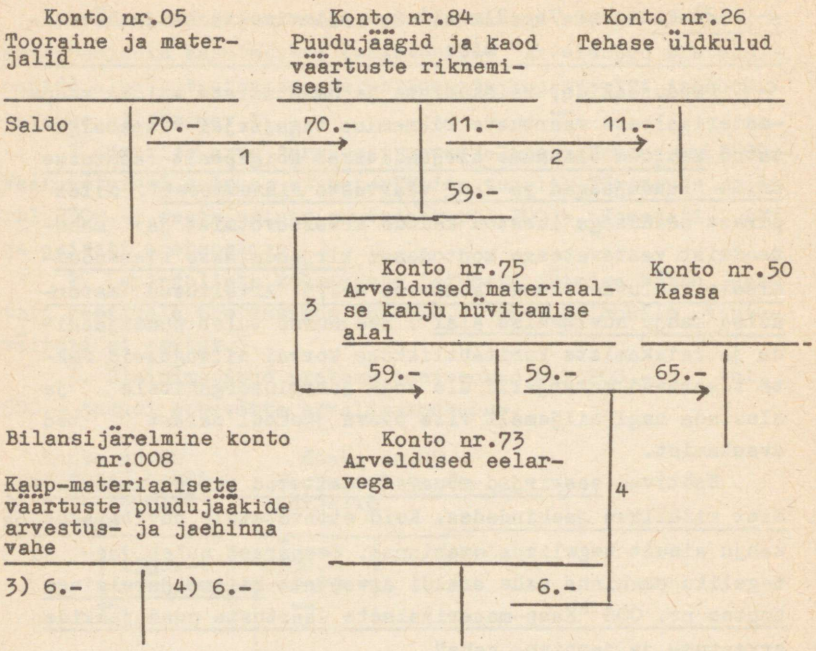
Puudujäägide, raiskamiste ja omastamiste kui ka kaup-materiaalsete väärtuste riknemise tagajärjel väljaselgitatud kahjude üldsumma kirjendatakse kõigepealt kontosse nr.84 "Puudujäägid ja kaod väärtuste riknemisest". Alles pärast seadusega lubatud kadude arvessevõtmist ja mahakandmist vastavatesse kontodesse kirjendatakse sissenõudmisele kuuluvad summad kontosse nr.75 "Arveldused materiaalse kahju hüvitamise alal". Seejuures tuleb puudujäägide ja raiskamiste kuritahtlikkuse korral niisuguseid fakte tõestavad materjalid üle anda juurdlusorganitele ja alustada hagi hiljemalt viie päeva jooksul pärast teo avastamist.

Kehtivad eeskirjad nõuavad tekitatud kahju sissenõudmist riiklikes jaehindades. Kuid ettevõtetele hüvitatakse kahju ainult tegelikus omahinnas. Seepärast tuleb jae- ja tegeliku omahinna vahe eraldi arvestada bilansijärelmises kontos nr. 008 "Kaup-materiaalsete väärtuste puudujäägide arvestus- ja jaehinna vahe".

Pärast puudujäägi tasumist kassasse (s.o. jaehinnas), kirjendatakse jae- ja tegeliku omahinna vahe kontosse nr. 73 "Arveldused eelarvega" allkontosse 7 "Muude maksete alal" ning kantakse hiljem üle riigituludesse. Samaaegselt kantakse nimetatud hinnavahe maha bilansijärelmisest kontost.

N ä i d e.

1. Arvestatakse abimaterjalide lao puudujääk rbl.70.-
2. Kantakse puudujäägist maha loomulik kadu rbl. 11.-
3. Arvestatakse lõplik, sissenõudmisele kuuluv puudujääk rbl.59.- ja jae- ning tegeliku omahinna vahe rbl.6.-
4. Puudujääk tasutakse kassasse jaehinnas rbl.65.-

E t t e v ô t t e s i s e s t e a r v e l d u s t e a r v e s t u s

Ettevôtte koosseisu vôib kuuluda mitmeid iseseisvale bilansile eraldatud allettevôtteid ja majandeid. Vastavate arvelduste arvestamiseks kasutatakse sel puhul kontot nr. 79 "Majandisisesed arveldused", millel on omakorda kaks allkontot:

1. "Arveldused kapitaalehitusosakonnaga finantsdistsipliini rikkumisest tekkinud vôlgnevuse osas".
2. "Arveldused ettevôtte teiste majandusharudega".

Esimeses allkontos arvestatakse operatsioone, mis kajastavad pôhitegevuse teenuseid, tehtud tôid ja materjalide üleandmist kapitaalehitusosakonnale. Sellega seotud arvelduste aluseks on arved, mille hindade ja hinnete kooskôla kehti-

vate hinnakirjade ja eelarvetega kontrollitakse pangas. Kui põhitegevuses on hinnad ja hinded kõrgemad, siis pank neid arveid täies summas tasuda ei luba. Seega tekib võlgnevus, mis iseloomustab põhitegevuse käibevahendite ebaseaduslikku kasutamist.

Kapitaalehitusosakonna bilanssi ettevõtte koondbilanssi ei lülitata. Seetõttu kajastab kirjeldatud allkonto saldo (s.t. põhitegevuse bilansi vastav aktivakirje) finantsdistsipliini rikkumisest tekkinud võlgnevust. Analoogiline summa esineb samaaegselt kapitaalehitusosakonna bilansi passivas.

Teises allkontos arvestatakse põhitegevuse operatsioone elamu-kommunaalmajandusega, põllumajanduslike abimajanditega jt. allettevõtetega. Ka need allettevõtted on eraldatud iseseisvale bilansile. Kuid arvestusperioodi lõpetamisel lülitatakse allettevõtete bilansid koondbilanssi. Koondbilansis selle allkonto saldod kattuvad ja vastavaid summasid bilansiblanketil ei esine.

N ä i d e.

Põhitegevuse laost saadeti elamu-kommunaalmajandusele kütust maksumusega rbl.1560.- Seda arvestatakse:

a) põhitegevuses

Konto nr.06 Kütus		Konto nr. 79-2 Arveldused ettevõtte teiste majandusharudega	
Saldo	1560.-	1560.-	

b) elamu-kommunaalmajanduses

Konto nr. 79-2 Arveldused ettevõtte teiste majandusharudega		Konto nr.06 Kütus	
	1560.-	1560.-	

Debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse mahakandmine

Ettevõtte bilansis kajastavad debitoorset-kreditoorset võlgnevust mitmed eespool käsitletud kontod, nagu näiteks konto nr.63 "Arveldused pretensioonide alal", konto nr. 64 "Arveldused ostjate ja tellijatega", konto nr.76 "Arveldused mitmesuguste deebitoride ja kreeditoridega" jt.

Bilanssi võib võtta ainult reaalseid, raamatupidamiskirjenditest tulenevaid ja aegumata võlasummasid. Vähemalt kaks korda aastas inventeeritakse debitoorne ja kreditoorne võlgnevus. Selle käigus kontrollitakse võlasummade põhjendatust, võrreldakse saldosid iga deebitori-kreeditoriga, selgitatakse välja aegunud võlad ja ka töötajad, kelle süü läbi aegumus tekkis. Kui võlasummade võrdlemisel ilmnevad lahkarvamused, siis tuleb huvitatud poolel võla sissenõudmiseks esitada arbitraažile, kohtule või kõrgemalseisvale organile kõik võlga tõestavad materjalid. Reguleerimata arvelduste bilanssi lülitamist käsitletakse kui bilansi ebaõiget koostamist.

Üldreegli järgi on aegumise tähtajad järgmised.

1. Riiklike ettevõtete ja asutuste, kolhooside, kooperatiivide ja ühiskondlike organisatsioonide vahelistes vaidlustes kuni 1 aasta.

2. Riiklike ettevõtete ja asutuste, kooperatiivide ja ühiskondlike organisatsioonide vaidlustes eraisikutega kuni 3 aastat.

Debitoorset võlgnevust võib bilansist maha kanda järgmistel juhtumitel.

1. Kui võlgnevus on alla 100 rubla ja see tekkis kaup-materiaalsete väärtuste puudujäägina, mille hagi kohus ei rahuldanud süütõendite puudumisel, siis kantakse see ettevõtte direktori korraldusel tootmiskuludeks. Ühtlasi tuleb sellest teatada kõrgemalseisvale organisatsioonile.

2. Need kaup-materiaalsete väärtuste puudujäägid, mis on 100 rublast suuremad ja mille hagi lükati tagasi asitõendite puudumisel, kantakse tootmiskuludeks:

a) summade korral kuni 500 rublani kõrgema organisatsiooni (näiteks peavalitsuse) juhataja loal;

b) summade korral üle 500 rubla vastava ministeeriumi või keskasutuse juhataja loal.

3. Muud võlad, mis ettevõte on tunnistanud lootusetuks, võib kanda kahjumitesse, teatades sellest kõrgemalseisvale organisatsioonile. Samuti toimitakse debitoorse võlgnevusega, mille hagi on aegunud.

4. Juhul kui kohtu kaudu sissenõutavate võlgade täitelehed või arbitraažikäskkirjad tagastatakse ettevõttele koos võlgniku maksujõuetuks tunnistamise aktiga, kantakse niisugused võlad kahjumiteks. Kuid see ei tähenda võla täielikku annulleerimist. Võlga tuleb arvestada bilansijärelmises kontos veel 5 aasta vältel ja võlgniku varalise seisundi paranemisel esitada kohtutäiturile uuesti sissenõudmiseks.

Aegunud kreditoorne võlgnevus tuleb üle kanda riigituludesse aegumise tekkimisele järgneva kuu 15.kuupäevaks. Kui nimetatud tähtajast kinni ei peeta, tasub ettevõte viiviseid 0,05% päevas. Viivised peab ettevõte sisse nõudma süüdiolevatelt töötajatelt.

VIII. PANGALAENUDE ARVESTUS

L ü h i a j a l i s e d p a n g a l a e n u d

Ettevõttele kinnistatud käibevahendite suuruse kindlaksmääramisel lähtutakse nii põhi- ja abimaterjalide, pooltoodete, kütuse ja lõpetamata toodete kui ka valmistoodangu varude ning tulevaste perioodide arvel tehtavate kulutuste minimaalsetest (normatiivsetest) vajadustest. Edaspidi, vajaduse korral suurendatakse käibevahendeid peamiselt ettevõtte kasumist või erandjuhtudel täiendatakse finantseerimisega riigieelarvest.

Omakäibevahendid katavad seega vahendite minimaalse vajaduse. Kuid mitmetel, ettevõtte tegevusest tulenevatel põhjustel (näiteks tootmise sesoonsusest, materjalide ebakorrapärasest kohalejõudmisest, ärasaadetud toodangu erinevatest tasumistähtaegadest, tootmismahu üleplaanilisest suurenemisest jne.) tuleb käibevahendeid ajutiselt täiendada, s.o. kasutada Riigipanga lühiajalisi krediite.

Tööstusettevõtete käibevahendite kujundamisel on pangakrediitide osatähtsus võrdlemisi suur. Siinkohal võib märkida, et kõikides kaup-materiaalsetes väärtustes on pangavahendite osavõtt üle 40%, kuid üksikutes majandusharudes ja erinevates krediteeritavates objektides on osavõtuprotsent veelgi suurem.

Riigipanga lühiajalised laenud liigitatakse nende otstarbe (krediteerimisobjektide) ja krediidi kasutamisvormide järgi järgmiselt:

1) ülenormatiivsete materiaalsete väärtuste tagatisel ja hooajalisteks tootmiskuludeks antud plaanilised laenud;

2) laenud käibe alusel;

3) laenud käibevahendite ajutiseks täiendamiseks (plaanivälised laenud);

4) arvelduskrediidid.

1. L a e n u d ü l e n o r m a t i i v s e t e m a t e r i a a l s e t e v ä ä r t u s t e t a g a t i s e l j a h o o a j a l i s t e k s t o o t m i s k u l u d e k s. Nende laenudega täiendatakse käibevahendeid, mida vajatakse plaanipäraste, normatiive ületavate tooraine ja materjalivarude moodustamiseks kui ka hooajaliste kulutuste tegemiseks.

Hooajalised, ülenormatiivsed varud tekivad peamiselt põllumajanduslikku toorainet töötlevates kerge- ja toiduainetetööstuse ettevõtetes põllumajandussaaduste varumisperioodidel. Hooajalised tootmiskulud on aga seotud tootmisperioodi ettevalmistamisega (näiteks suhkru-, kala-, liha-, turba- jt. tööstusettevõtetes).

Krediteerimisobjektideks on seega nii ladudes asuvate kui ka veel teel olevate materjalide, elektrijaamade kütuse, lõpetamata toodangu, omavalmistatud pooltoodete ja valmistoodangu ülenormatiivsed kogused. Seejuures ettevõttele mittevajalikke tootmisvarusid kui ka ebakvaliteetset ja mittekomplektset toodangut ei krediteerita. Laenu saamiseks esitatakse pangale järgmised dokumendid:

1) avaldus;

2) tähtajaline kohustus (s.o. dokument, milles võetakse kohustus tagastada laen panga poolt määratud tähtajaks);

3) andmik kindlustuseks olevate materiaalsete väärtuste jääkide kohta.

Laenu andmisel arvestab pank selle kindlustuseks olevaid ülenormatiivseid tooraine ja materjalide ning kütuse koguseid tegelikus soetamisomahinnas, lõpetamata toodangut ja pooltooteid kas tegelikus tootmisomahinnas (kui tegelik omahind on plaanilisest madalam) või siis plaanilises tootmisomahinnas (kui tegelik omahind on plaanilisest kõrgem) ja valmistoodangut ainult plaanilises tootmisomahinnas. Antud laenu kirjendab pank harilikult ettevõtte arvelduskontosse.

Toorainet ja materjale ning kütust krediteeritakse ainult tasutud varude osas, s.t. et ülenormatiivsete varude üldsummast lahutatakse võlgnevus hankijatele. Mõnedel juhtudel

võib krediteerida ka tasumata ülenormatiivseid varusid, kuid sel juhul kirjendab pank antud laenusumma hankijate kreditoorse võlgnevuse katteks.

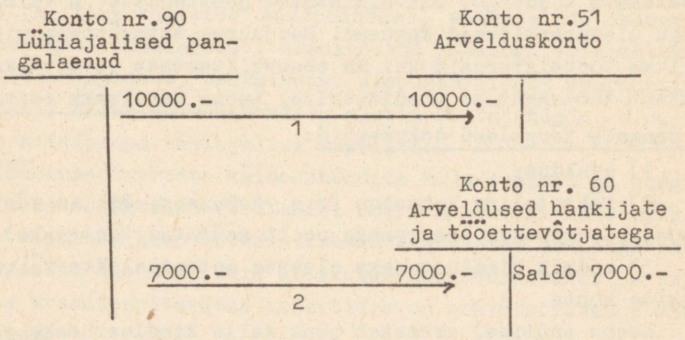
Kui ettevõttel on krediidi taotlemise ajal tähtajaks tasumata laene, siis pank uut laenu ei anna.

Laenu tasumise tähtajad määrab pank, mille juures võetakse arvesse krediteeritavate varude plaanilisi kasutamistähtaegu.

Laenude sünteetilist arvestust peetakse kontos nr.90 "Lühiajalised pangalaenud", mille korrespondeerivust teiste kontodega iseloomustatakse allpool.

N ä i d e.

1. Saadi laenu rbl. 10000.-, mis kanti üle arvelduskontosse.
2. Laenuga rbl. 7000.- tasuti võlgnevus hankijaile.

2. L a e n k ä i b e a l u s e l. NSV Liidu Riigipanga määruse põhjal 1966.a. jaanuarist lubatakse mittesesoonsete tööstusharude ettevõtteid krediteerida materiaalsete varude käibe ja palgasumma alusel.

Antud krediidivormi kasutamisel lähtutakse tootmisvarude, lõpetamata toodangu ja valmistoodangu normatiividest ning selle katteks ettenähtud panga osavõtumäärast. Panga osavõtu suurus, mis võib olla 40-50%, kooskõlastatakse ettevõttega.

Varude normatiivi see osa, mis kaetakse pangakrediidiga, tuleb ettevõttel kanda üle Riigipanga vastavasse erikontosse.

Ettevõtetele, keda krediteeritakse käibe alusel, avatakse Riigipangas nn. erilaenukonto. Sellest kontost antakse laenu:

a) hankijailt saadud materjalide tasumiseks;
b) sularaha palkade maksmiseks;
c) sotsiaalkindlustuseraldiste, töölistelt ja teenistujatelt kinnipeetavate maksude jt. palkade väljamaksmisega ühenduses olevate summade ülekandmiseks.

Krediidi tähtajaks nähakse ette see plaaniline periood, mille jooksul realiseeritakse laenu abil valmistatud toodang.

Laen kaetakse toodangu ja materjalide realiseerimisest, samuti teenuste osutamisest saadud summadega. Samuti kantakse detsentraliseeritud vastastikuste nõudmiste tasaarvestuse saldo erilaenukontosse.

Teatud osa laekumistest, mis moodustavad kasumi, amortisatsioonieraldised ja muud rahalised kulud (ehk teisiti öeldes "kasumi ja mittemateriaalsete kulude osa"), kantakse ettevõttega kooskõlastatud tähtaegadel erilaenukontost üle arvelduskontosse. Samuti kantakse käibemaks erilaenukontost üle riigituludesse.

Erilaenukonto kaudu on ette nähtud anda ettevõtetele ka teisi laenusid, näiteks plaanilisi laenusid ülenormatiivsete väärtuste tagatisel, laenusid sesoonseteks tootmiskuludeks, laenusid tulevaste perioodide kuludeks, mis on seotud uute toodete tootmise ettevalmistustöödega ja laenusid teelolevate arveldusdokumentide tagatisel. Mitmete laenude puhul avatakse ettevõttele veel eraldi laenukontod: pikaajalised pangalaenud põhivahendite muretsemiseks, laenud omakäibevahendite puudujäägi katteks, laenud mittevajalike ja seisvate materiaalsete väärtuste tagatisel (juhul kui rakendatakse abinõusid nende kasutamiseks ja realiseerimiseks).

Nendele ettevõtetele, kes töötavad hästi (s.t. täidavad toodangu väljalaske, toodangu realiseerimise ja kasumi plaani), võib ajutiste maksuraskuste korral anda krediiti eraldi laenukontost kuni 60-ks päevaks.

Iga kuu alguses toimub erilaenukonto reguleerimine. Sel puhul võrreldakse laekumiste summat, millest on lahutatud kasumi ja mittemateriaalsete kulude osa selle maksete summaga, mis ettevõttele oli ette nähtud, lähtudes realiseerimisplaanist. Kui tegelik realiseerimissumma on väiksem ettenähtud maksetest, siis see vahe kaetakse arvelduskontost või vahendite puudumisel kantakse tähtajaks tasumata laenude kontosse. Vastupidisel juhul, s.o. enamlaekumiste korral jäetakse see summa erilaenukontosse ja kasutatakse jooksva kuu tähtajaliste kohustuste tasumiseks.

Kui selgub, et realiseerimisplaani mittetäitmine ei sõltunud ettevõttest, siis võib Riigipank pikendada laenu tasumise tähtaega.

Seega erilaenukonto reguleerimine võimaldab pangal kontrollida kõigepealt realiseerimisplaani täitmist. Lisaks sellele saab pank ettevõtte bilansi abil kontrollida ka erilaenukonto kindlustatust. Laenu kindlustatuse väljaselgitamiseks võrreldakse laenusummat käibevahendite tegeliku maksumusega. Käibevahenditena tulevad arvesse:

a) tegelikud tootmisvarud, lõpetamata toodang ja omavalmistatud pooltooted, valmistoodang ladudes ning panka inkassoks esitamata arved (s.t. panga osavõtumäära ulatuses);

b) plaanis ettenähtud ülenormatiivsed varud vastava limiidi piires;

c) sesoonsed tootmiskulud ja tulevaste perioodide kulud seoses uute toodete tootmiseks ettevalmistamisega;

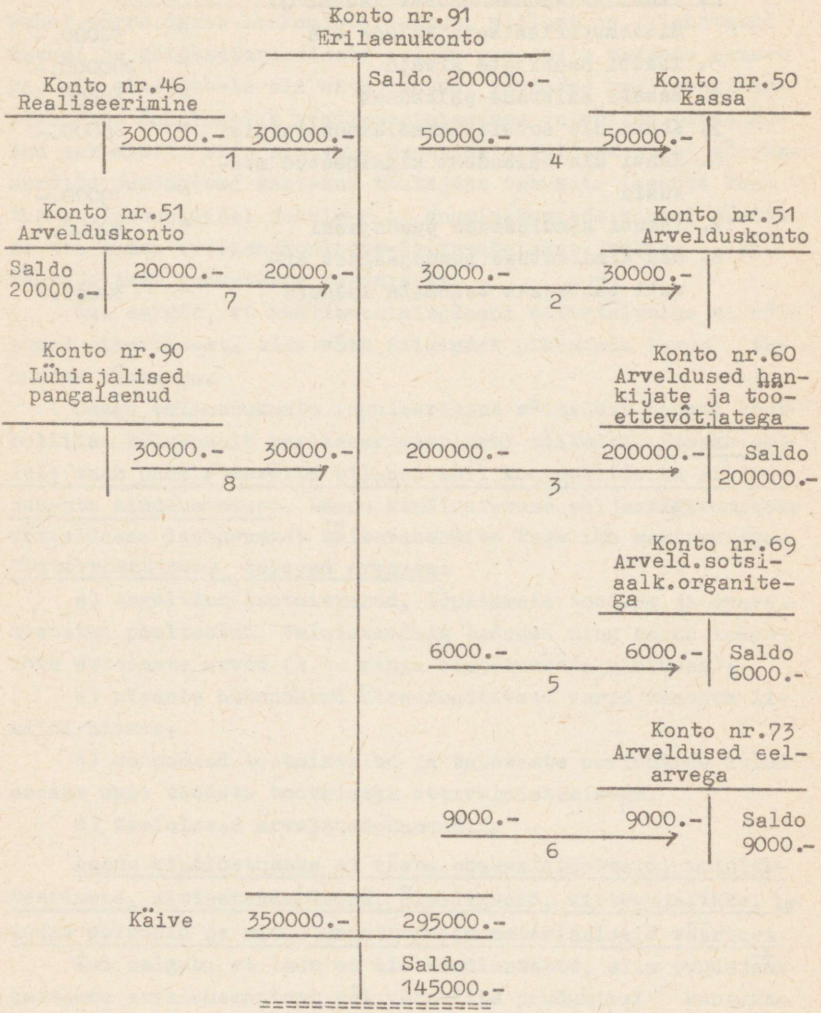
d) teelolevad arveldusdokumendid.

Laenu kindlustuseks ei võeta ebakvaliteetseid, komplekteerimata, mittestandardseid, üleliigseid, mittevajalikke, ladudes seisvaid ja mitteturustatavaid materiaalseid väärtusi.

Kui selgub, et laen ei ole kindlustatud, siis puudujääk kaetakse arvelduskontost või vahendite puudumisel kantakse vastav summa tähtajaks tasumata laenude kontosse. Kindlustuse ülejäägi korral võib ettevõte saada täiendavat laenu.

Kirjeldatud laenu arvestust peetakse kontos nr.91 "Erilaenukonto". Alljärgnevas iseloomustatakse erilaenukonto arvestust järgmiste operatsioonide abil.

1. Realiseeriti toodangut	rbl.	300000.-
2. Kanti arvelduskontosse kasumi ja mittemateriaalsete kulude osa	"	30000.-
3. Tasuti hankijate arveid	"	200000.-
4. Maksti sularaha palkadeks	"	50000.-
5. Kanti üle sotsiaalkindlustuseraldisi	"	6000.-
6. Kanti üle palkadest kinnipeetud maksusid	"	9000.-
7. Tasuti kindlustuse puudujääki	"	20000.-
8. Osa kindlustuse puudujäägist arvati tähtajaks tasumata laenuks	"	30000.-

Konto nr.91
Erilaenukonto
Saldo 200000.-
Konto nr.46
Realiseerimine
300000.- 300000.-
1
Konto nr.50
Kassa
50000.- 50000.-
4
Konto nr.51
Arvelduskonto
Saldo
20000.-
20000.- 20000.-
7
Konto nr.51
Arvelduskonto
30000.- 30000.-
2
Konto nr.90
Lühiajalised
pangalaenud
30000.- 30000.-
8
Konto nr.60
Arveldused hankijate ja tooettevõtjatega
200000.- 200000.-
3
Saldo
200000.-
Konto nr.69
Arveld.sotsiaalk.organitega
6000.- 6000.-
5
Saldo
6000.-
Konto nr.73
Arveldused eelarvega
9000.- 9000.-
6
Saldo
9000.-
Käive
350000.- 295000.-
Saldo
145000.-

3. L a e n k ä i b e v a h e n d i t e a j u t i s e k s t ä i e n d a m i s e k s (plaaniväline laen). Seda laenu antakse ettevõttele ajutiste, temast mitteolenevate maksuraskuste tõttu, näiteks:

a) kui hankijate ebakorrapärased materjalisaadetised põhjustasid materjalivarude ülenormatiivsuse;

b) kui maksuraskustes olevatele ostjatele valmistoodangu lähetamise katkestamine kui ka ajutiste transpordiraskuste tekkimine põhjustasid valmistoodangu laoseisude ülenormatiivsuse.

Vaadeldavate laenudega abistatakse ka hästi töötavaid ettevõtteid sel juhul, kui täiendavate käibevahendite vajadus tekkis seoses tootmisplaani ületamisega.

Laenu saamiseks esitatakse pangale avaldus, milles selgitatakse ajutiste finantsraskuste põhjused. Avaldusele lisatakse juurde tagatiseks olevate materiaalsete varude koostise ja maksumuse õiend.

Antud laenu kirjendab pank harilikult ettevõtte arvelduskontosse ja ka laenu tasumine toimub sealt.

4. A r v e l d u s k r e d i i d i d. Nendeks nimetatakse teelolevate arveldusdokumentide tagatisel, akreditiivide ja erikontode avamiseks, limiteeritud tšekiraamatute ostmiseks, vastastikuse tasaarvestuse saldo katmiseks, s.t. mitmesuguste arveldusoperatsioonide tegemiseks antud laenusid.

Teelolevate arveldusdokumentide tagatisel saadud laen on üheks enam levinud arvelduskrediidiks. Krediteerimisobjektiks on sel juhul hankija (müüja) inkassoks esitatud maksunõuded.

Laenu tagatiseks võetakse ainult neid arveldusdokumente, mis on pangale esitatud hiljemalt kolme päeva jooksul pärast toodangu ärasaatmist või üleandmist; erandjuhtudel (näiteks panga asukoha kauguse tõttu) võib seda tähtaega pikendada 5-7 päevani. Selle nõude rakendamisel tagatakse arvete viivituseta väljakirjutamine, maksenõuete vormistamine ja nende panka üleandmine, samuti tugevdatakse ettevõtte finantsilist seisundit.

Arveldusdokumentide tagatisel antava laenu suurus on mõnevõrra väiksem inkassoks antud lähetatud toodangu maksumusest ettevõtte hulgihinnas. Maksumusest hulgihinnas arvatakse maha mittekrediteeritavad elemendid - kasum ja käibemaks. Vastav krediteerimise (või mahaarvutluse) määr protsentides arvutatakse välja iga kvartali algul pangale esitatud plaaniliste andmete alusel. Teisiti öeldes lähetatud toodangut krediteeritakse plaanilises omahinnas. Peale selle krediteeritakse ka ostja arvel tehtud transpordi-, pakke- ning taarakulusid.

Laenutähtaja määramisel võetakse teiselinnaliste operatsioonide puhul arvesse maksedokumentide kahekordset liikumisaega hankijat ja ostjat teenindavate pangafiliaalide vahel, dokumentide töötlemisaega pangafiliaalides ja lõpuks aktsepteerimiseks ning tasumiseks ettenähtud aega. Samalinnaliste arvelduste korral antakse laenu kolmeks päevaks, kui hankijat ning maksjat teenindab sama pangaosakond, või neljaks päevaks, kui neid teenindavad erinevad pangaosakonnad.

Kui ostjat teenindavalt pangalt saabub teadaanne maksenõuete mittemaksmisest (s.t. maksejõuetusest), peab hankija neid kajastama eraldi, s.o. tähtajaks tasumata lähetatud toodanguna. Seesugused maksenõuded eemaldab pank laenu tagatisest.

Perioodiliselt, harilikult kaks korda nädalas, kontrollib pank laenu kindlustuseks olevaid maksedokumente, võrdleb nende üldsummat laenu suurusega ja selgitab välja tulemuse (kas suurendada või vähendada laenu). Seesuguse tegevuse ehk laenukonto reguleerimise näide on esitatud järgnevalt.

1. Teelolevate dokumentide tagatisel antud laenu summa 15.VII 1969.a. rbl. 210000.-

2. Laenu kindlustuseks olevate arveldusdokumentide maksumus (hulgihindades koos transpordikuludega) rbl. 250000.-

3. Laenu kindlustuseks olevate maksedokumentide maksumus pärast mittekrediteerivate elementide mahaarvamist 10% ulatuses rbl. 225000.-

4. Laenu suurendamine rbl. 15000.-

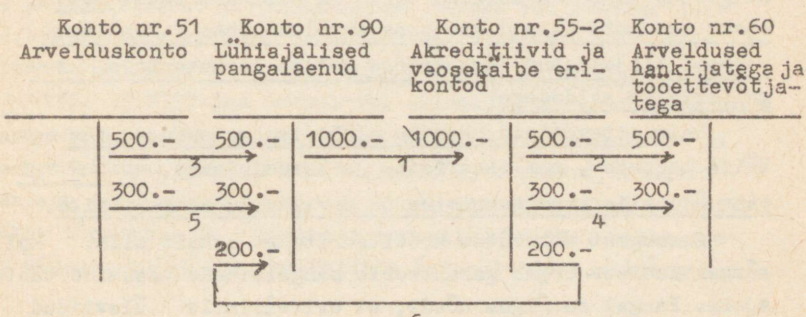
Laenu suurendamisel kirjendab pank selle ettevõtte arvelduskontosse.

Kui laenu kindlustamiseks antud arveldusdokumentide summa, millest on maha arvatud mittekrediteeritavad elemendid, on väiksem väljaantud laenust, siis pank vähendab laenu arvelduskonto vahendite arvel.

Laenu akreditiivi avamiseks antakse ostjatele. Selle laenuga täiendatakse ettevõtte vahendeid, mis akreditiivi kestuse jooksul oleksid eemaldatud.

Akreditiiviks saadud laen kaetakse ettenähtud tähtajal arvelduskontost, kuid ainult akreditiivist väljamakstud summade ulatuses. Ülejäänud laenusummat, mis peab võrduma kasutamata akreditiiviga, pikendatakse veel 10-ks päevaks. Teise tähtaja saabumisel kaetakse laenu samuti akreditiivist väljamakstud summade ulatuses ja jääki võib pikendada veel kord 10-ks päevaks. Lõplikult tagastatud akreditiivi jääk kirjendatakse akreditiivi avamiseks saadud laenu katteks. Vastavaid operatsioone iseloomustab järgnev näide.

1.	Akreditiivi avamiseks saadi laenu	rbl. 1000.-
2.	Akreditiivilt tasuti hankija arve	" 500.-
3.	Arvelduskontost kaeti laenu	" 500.-
4.	Akreditiivilt tasuti hankija arve	" 300.-
5.	Arvelduskontost kaeti laenu	" 300.-
6.	Tagastati akreditiivi jääk	" 200.-

Laenu limiteeritud tšekiraamatu ostmiseks võib Riigipank anda kuni kümnepäevaseks vajaduseks tähtajaga kuni 30 päeva. Ettevõtte maksuraskuste puhul (näiteks tähtajaks tasumata laenude esinemisel) nimetatud laenu ei anta. Laenu saamisel kooskõlastatakse pangaga ka laenu tasumise tähtajad (seda tuleb teha mitte harvem kui kord nädalas). Laenu tasutakse ainult hankijaile ülekantud summade ulatuses.

Limiteeritud tšekiraamatu jäägiga võib Riigipank katta tšekiraamatu soetamiseks saadud laenu või kanda jäägi üle arvelduskontosse.

Laenu vastastikuste nõudmiste tasaarvestuse saldo katmiseks antakse tasaarvestusest osavõtvatele ettevõtetele kuni 20 päevaks. Seejuures üldreegli kohaselt ei sõltu laenu saamine arvelduste olukorrast teiste laenude osas. (Kui ettevõttel oli siiski tähtajaks tasumata laene viimase kümne päeva jooksul süstemaatiliselt, siis laenu tasaarvestuse saldo katteks ei anta.)

Juhul kui hästi töötav ettevõte ei saanud pangalaene tasuda õigeaegselt ostjate maksujõuetuse tõttu, võib laenu pikendada.

Laen kaetakse arvelduskontost.

5. T ä h t a j a k s t a s u m a t a l a e n u d. Kui eespool kirjeldatud laenusid tähtajaks ei tasuta, kirjendab pank need kontosse "Tähtajaks tasumata laenud". Ühtlasi signaliseerib see ettevõtte finantsilise seisundi halvenemist, mille tekkimise põhjused tuleb viivitamata välja selgitada ja leida abinõud olukorra parandamiseks. Tähtajaks tasumata laenud kaetakse arvelduskonto vahenditest eespool kirjeldatud järjekorras kui ka laenukontode reguleerimise saldodega.

Neid ettevõtteid, kes on alalistes maksuraskustes ega täida tootmis-, realiseerimis- ja kasumiplaane, võib Riigipank üle viia krediteerimise ja arvelduste erirežiimile.

Seesugust ettevõtet krediteeritakse ainult siis, kui kõrgemalseisev organ garanteerib pangalaenude tasumise tähtajaks. Pangal on õigus nõuda, et erirežiimile üleviidud

ettevõte kasutaks samalinnalistes arveldustes ainult panga poolt aktsepteeritud maksekäsundeid või limiteeritud tšekiraamatu tšekke ja teiselinnalistes arveldustes akreditiivi. Samuti võib pank keelata lattu saabunud materjalide (välja arvatud kiiresti riknevate) kulutamist enne nende tasumist.

Kui erirežiimile üleviidud ettevõte kuue kuu jooksul oma tegevust ei paranda, võib Riigipank tunnistada selle maksejõuetuks, katkestada krediteerimise, keelduda andmast sularaha pakilisteks vajadusteks väljaspool järjekorda, välja jätta vastastikuste nõuete tasaarvestusest ja isegi hakata müüma ettevõtte teatud varasid, näiteks tooraineid ja materjale (kuid mitte põhivahendeid).

Hästi tegutsevaid ettevõtteid, kes täidavad tootmis-, realiseerimis- ja kasumiplaani, võib Riigipank krediteerimisel soodustada näiteks järgmiselt:

a) anda laene materjalide ja teenuste tasumiseks ka siis, kui arvelduskontos puuduvad vahendid ostjate mittemaksmise tõttu või muudel ettevõttest mitteolenevatel põhjustel;

b) anda laenu töötasude maksmiseks, pikendada laenutähtaega jne.

L ü h i a j a l i s t e p a n g a l a e n u d e a r v e s t u s

Laenude arvestust peetakse kontos nr.90 "Lühiajalised pangalaenud". Arvestuse aluseks on laenukontode väljavõtted, mida kasutatakse nii analüütilisteks registriteks kui ka sünteetiliseks kirjendamiseks. Pärast väljavõttes esinevate summade kontrollimist konteeritakse ainult kreeditoperatsioonid ja summad kirjendatakse žurnaalorderisse nr.4(vt. lk.113).Iga laenuliigi väljavõte kirjendatakse žurnaalorderis eraldi reale. Kõigi väljavõtete algsaldode ja deebetikäivete kokkuvõtted kirjendatakse samuti žurnaalorderisse (vt. vastavaid ridu). Nende andmete alusel arvutatakse lõppsaldo ja märgitakse žurnaalorderisse. Selle summa õigsust tuleb aga kontrollida žurnaalorderi alljärgne-

valt esitatud abitabeli kokkuvõttega. Selles näidatud saldod saadakse laenukontode väljavõtetest.

Konto nr.90 "Lühiajalised pangalaenud" analüütilised andmed

Laenuliigid	Saldo kuu lõpuks
Tooraine ja materjalide tagatisel saadud laenud	-
Kütuse tagatisel saadud laenud	-
jne.	
Teelolevate arveldusdokumentide tagatisel saadud laen	120000.-
Akreditiivide ja erikontode avamiseks saadud laenud	2500.-
Töötasude maksmiseks saadud laenud	-
Ajutisteks vajadusteks saadud laenud	10000.-
Tähtajaks tasumata laenud	38000.-
Kokku	170000.-

Ž u r n a a l o r d e r nr.4

Juuli 1969.a.

Konto nr.90 "Lühiajalised pangalaenud" kreeditikäive

Saldo kuu alguseks rbl.15000.-

Jrk. nr.	Pangaväljavõtte kuupäev (või aeg, mille vältel teda kasutati)	Kreeditikäive korrespondeerivate kontode järgi							
		45 Lähetatud kaubad, tehtud tood ja teenused	51 Arveldus-konto	55 Muud panga-kontod	60 Arveldused hankijatega ja tooetevõtjatega	67 Vastastikuste nõudmiste tasaarvestus	90 Lühiajalised pangalaenud	jne.	Kokku pangaväljavõtte alusel
	A	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	1.-5.VII 69.Laen käibevahendite ajutiseks taiendamiseks		5000.-				3000.-		8000.-
2.	1.-5.VII 69.Laen teelolevate arveldusdokumentide tagatisel		10000.-				7000.-		17000.-
3.	1.-5.VII 69.Laen akreditiivi avamiseks			2500.-					
	jne.				150000.-		15000.-		165000.-
	Kokku		15000.-	2500.-	150000.-		25000.-		190000.-

Deebetikäive pangaväljavõtete alusel rbl. 35000.- Saldo kuu lõpuks rbl.170000.-

P i k a a j a l i s t e p a n g a l a e n u d e a r v e s t u s

Pikaajalisi pangalaenusid antakse ettevõttele nii tsentraliseeritud kui ka detsentraliseeritud kapitaalmahutusteks.

Tsentraliseeritud kapitaalmahutusi krediteerib NSV Liidu Ehituspank. Laenu antakse uute ettevõtete ehitamiseks, samuti ettevõtete rekonstrueerimiseks ja laiendamiseks kuni 5 aastaks (alates objekti ekspluatatsiooni andmise momendist). Krediidi tähtaja määramisel lähtutakse ehitustöödeks tehtavate kulutuste tasuvuse ajast.

Detsentraliseeritud kapitaalmahutusi krediteerivad nii NSV Liidu Ehituspank kui ka NSV Liidu Riigipank. Laenu antakse kuni 6 aastaks, juhul kui tootmise arendamise fondist ei piisa kõigi kulude tegemiseks. Laenu antakse:

1) rahvatarbekaupade tootmise laiendamiseks ja organiseerimiseks, samuti nende kvaliteedi tõstmiseks;

2) uue tehnika juurutamiseks, tehnoloogilise protsessi mehhaniseerimiseks, seadmete uuendamiseks ja moderniseerimiseks, tootmisprotsesside automatiseerimiseks, tehniliseks täiustamiseks ja tootmise paremaks organiseerimiseks.

Laenud uue tehnika juurutamiseks ja tehniliseks täiustamiseks kaetakse tootmise arendamise fondist, rahvatarbekaupade tootmise laiendamiseks aga samanimelisest fondist. Kui viimati nimetatud fondist ei jätku kõigi kulude katmiseks, siis puuduv osa kaetakse kasumist (50% ulatuses) ja nende kaupade käibemaksust (samuti 50% ulatuses). Laenu tähtaja määramisel lähtutakse samuti soetatavate objektide tasuvuse ajast.

Ka sotsiaalsete ja kultuuriliste abinõude rakendamiseks ning elamute ehitamiseks võib NSV Liidu Ehituspank anda laenu (kuni 2 aastaks). Seejuures kehtib tingimus, et ehitustööde alustamisel peab ettevõttel vastavat fondi kõigi kulude üldsummast olema vähemalt 50%.

Laenu saamiseks esitab ettevõte pangale laenutaotluse,

eelarvelis-finantsilised arvutlused kulude suuruse, palgafondi summa ja rakendatavate abinõude efektiivsuse kohta.

Pikaajaliste pangalaenude arvestust peetakse kontos nr. 92 "Pikaajalised pangakrediidid", kusjuures igale laenuliigile avatakse eraldi analüütiline konto. Samaaegselt kasutatakse koos selle kontoga veel kontot nr.82 "Pangalaenude kasutamine kasumi ja fondide arvel".

Pärast tööde lõpetamist ja objekti ekspluatatsiooni andmist kajastatakse selle maksumus konto nr.01 "Põhivahendid" deebetis ja konto nr.85 "Põhikirjafond" kreeditis.

Pikaajalised pangalaenud, mis saadi näiteks uue tehnika juurutamiseks ja rahvatarbekaupade tootmise laiendamiseks, tasutakse tavaliselt sellest Riigipanga kontost, kus hoitakse tootmise arendamise fondi vahendeid, s.o. kontost nr. 54 "Pangakonto kapitaalmahutusteks" (allkonto 1 "Tootmise arendamise fondi osas") või selle puudumisel kontost nr.51 "Arvelduskonto".

Juhul kui rahvatarbekaupade tootmise laiendamise kulud on ette nähtud katta käibemaksust, kantakse vastavad summad enne erilaenukontost üle kontosse nr.54 või kontosse nr.51.

Laenu tasumisel kontost nr.54 vähendatakse ka kontot nr.82 "Pangalaenude kasutamine kasumi ja fondide arvel", kusjuures debiteeritakse kontot nr.87 "Erifondid" või kontot nr. 80 "Eemaldatud vahendid". Pärast seda on kontode nr.82 ja nr.92 saldod jälle võrdsed.

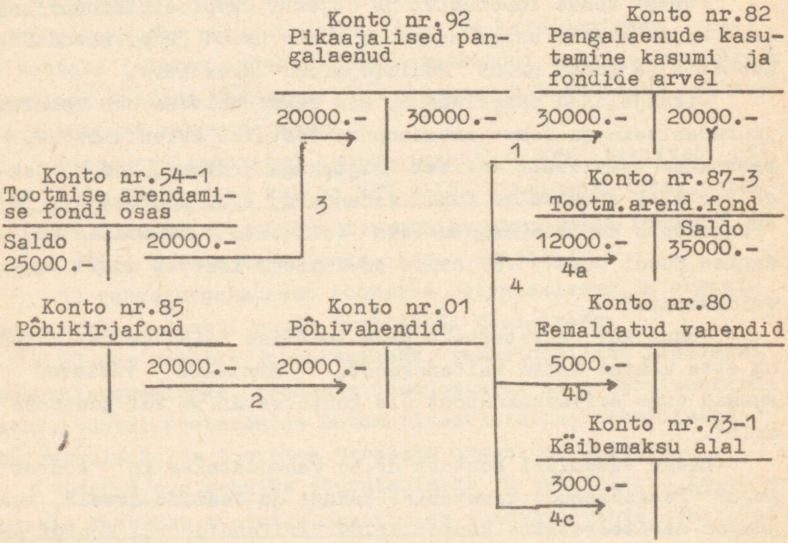
N ä i d e.

1. Saadi pikaajalist pangalaenu mitmele objektile ehitamiseks rbl. 30000.-
2. Lõpetati ehitustööd ja osa objektidest anti ekspluatatsiooni rbl. 20000.-
3. Tasuti lõpetatud ehitustööde laen rbl. 20000.-
4. Lõpetatud ehitustööde summad kanti maha kontost nr.82:

a) tootmise arendamise fondi arvel rbl. 12000.-
b) kasumi arvel " 5000.-
c) käibemaksu arvel " 3000.-

Kokku rbl. 20000.-

Pikaajaliste laenude sünteetilise arvestuse skeem:

Ülalkirjeldatud arvestuskorda rakendati juba 1955.a., s.o. ajal, mil laenusid anti 1-2 aastaks. Praegu antakse pikaajalisi laenusid kuni 6 aastaks. Seepärast soovitatakse arvestada laenu saamise ja tasumisega seotud operatsioone mõnevõrra teisiti järgmistel põhjustel:

a) pole otstarbekas kajastada laenude saamist põhitegevuse bilansis, vaid seda tuleks teha kapitaalmahutuste bilansis finantseerimisena;

b) kui laenuga soetatud-ehitatud põhivahendid antakse ekspluatatsiooni, pole õige seda summat kajastada konto nr. 85 "Põhikirjafond" kreeditis;

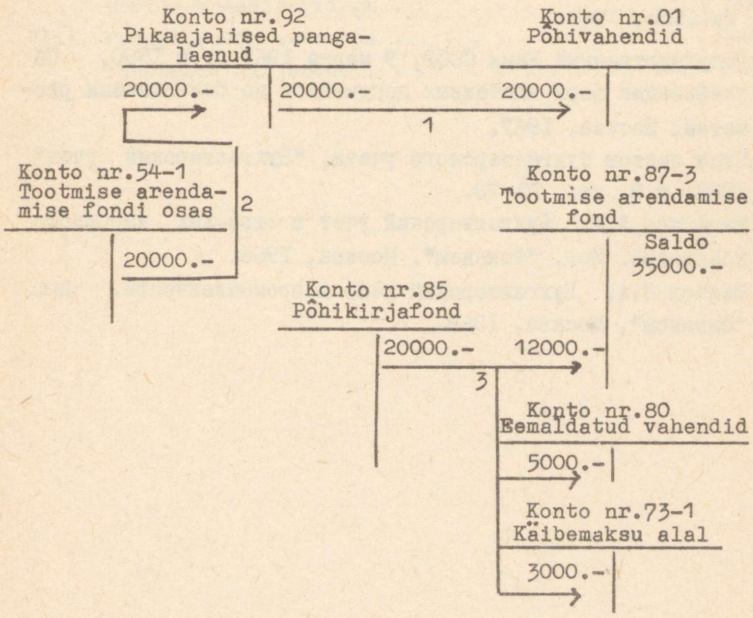
c) põhivahendi arvelevõtmisel, s.o. konto nr.01 "Põhivahendid" debiteerimisel tuleks seda teha konto nr.92 "Pikaajalised pangalaenud" kreediti kaudu. Seda õigustab ka see, et laenuga soetatud põhivahendid on vabastatud fondimaksust kuni laenu tasumiseni;

d) alles laenu tasumisel (ka osade kaupa) näidatakse vastavad summad konto nr.85 "Põhikirjafond" kreeditis.

Seega kaob vajadus konto nr.82 "Pangakrediitide kasutamine kasumi ja fondide arvel" järele.

N ä i d e.

1. Lõpetatud kapitaalmahutused anti ekspluatatsiooni rbl. 20000.-
2. Laenu tasumine " 20000.-
3. Lõpetatud kapitaalmahutuste maksumused kantakse maha vastavatest allikatest:
   a) tootmise arendamise fondist rbl. 12000.-
   b) kasumist " 5000.-
   c) käibemaksu arvel " 3000.-

Kasutatud kirjandus

1. NSV Liidu Riigipank. Juhend sularahata arveldusteks ja arveldustega seotud operatsioonide krediteerimiseks, nr.2 - 28.mai 1960.a. Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn, 1961.
2. Majandustöötaja käsiraamat. Kirjastus "Eesti Raamat", Tallinn, 1969.
3. Raamatupidamisaruannete ja -bilansside määrustik. Eesti NSV Kergetööstuse Ministeeriumi Keskraamatupidamine, Tallinn, 1968.
4. Raamatupidamise juhendmaterjalide kogumik, Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu Tehnilise Informatsiooni Keskbüroo, Tallinn, 1964.
5. Tööstusettevõtte raamatupidamine. Kirjastus "Valgus", Tallinn, 1968.
6. Государственный Банк СССР, 9 марта 1967 г. № 1580, Об унификации форм платежных документов по безналичным расчетам, Москва, 1967.
7. План счетов бухгалтерского учета, "Бухгалтерский учет" 1968, № 8, стр. 70-78.
8. Маргулис А.М. Бухгалтерский учет в отраслях народного хозяйства. Изд. "Финансы", Москва, 1966.
9. Щенков С.А. Бухгалтерский учет в промышленности. Изд. "Финансы", Москва, 1969.

S i s u k o r d

Saateks 3

I. Arveldusoperatsioonide arvestuse üldnõuded ning otstarve 4

II. Arveldus- ja jooksvad kontod riigipangas. . . 6

III. Arvelduskonto operatsioonid ja nende kajastamine kontodes 10

IV. Arveldus- ja teiste pangakontode arvestusregistrid 44

V. Kassaoperatsioonid ja nende arvestus. 57

VI. Arveldused aruandekohustuslike isikutega. . . 69

VII. Arveldused riigieelarve ja mitmesuguste deebitoride-kreeditoridega 78

VIII. Pangalaenude arvestus 100

Kasutatud kirjandus 118

N. V. Gogoli nim. Tartu
Linna Keskraamatukogu
(Tehnika)

Hind 21 kop.

A
30898
4745248
III

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00474524 8